

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Mgr. Petr Zbranek

Smluvní úprava působností orgánů s. r. o. a a. s.

Rigorózní práce

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma Smluvní úprava působností orgánů s. r. o. a a. s. vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 219120 znaků včetně mezer.“

V Kroměříži dne

Mgr. Petr Zbranek

Scire leges non hoc est verba earum tenere, sed vim ac potestatem.

(Celsus, D. 1, 3, 17)

Obsah

Obsah	4
Seznam pojmů a zkratk	6
Úvod	7
1. Působnost orgánů kapitálových společností	12
1.1. Působnost orgánů v kapitálové společnosti	17
1.2. Působnost nejvyššího orgánu kapitálové společnosti	18
1.2.1. Zákonná působnost nejvyššího orgánu	18
1.2.2. Smluvní působnost nejvyššího orgánu	19
1.3. Působnost statutárního orgánu kapitálové společnosti	21
1.3.1. Zákonná působnost statutárního orgánu	22
1.3.2. Smluvní působnost statutárního orgánu	27
1.4. Působnost jiného orgánu kapitálové společnosti	27
1.4.1. Působnost jiných orgánů	28
1.4.2. Dozorčí rada	29
2. Smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností	33
2.1. Dispozitivnost a kogentnost jednotlivých ustanovení	35
2.1.1. Generální klauzule aneb kritéria smluvní odchylky	36
2.2. Volba a odvolání statutárního orgánu	45
2.2.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	47
2.3. Záloha na podíl na zisku	54
2.3.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	56
2.4. Volba znalce při oceňování nepeněžitého vkladu	57
2.4.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	58
2.5. Dispozice s obchodním závodem	60
2.5.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	63
2.6. Udělení prokury	66
2.6.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	67
2.7. Obchodní vedení	68
2.7.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	72
2.8. Schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování	75
2.8.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	76
2.9. Příplatková povinnost	79
2.9.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky	80
3. Zhodnocení současné právní úpravy ve vztahu ke smluvní úpravě působností orgánů kapitálových společností a její následky	83
3.1. Následky smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností	86
4. Závěr	88

Použité zdroje	92
Monografie	92
Články.....	94
Judikatura.....	97
Právní předpisy	98
Internetové zdroje	99
Ostatní zdroje.....	100
 Příloha - vzorová ujednání smluvních úprav působností orgánů kapitálových společností	 101
V otázce volby a odvolání statutárního orgánu	101
V otázce schválení a výplaty zálohy na podíl na zisku	102
V otázce volby znalce při oceňování nepeněžitého vkladu	102
V otázce dispozice s obchodním závodem a jměním společnosti	103
V otázce (schválení) udělení a odvolání prokury	104
V otázce obchodního vedení.....	105
V otázce schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování.....	105
V otázce uložení příplatkové povinnosti	106
 Abstrakt	 107
Abstract	107
Klíčová slova	107
Key words	107

Seznam pojmů a zkratk

z. o. k.	– zákon č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
o. z.	– zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obch. z.	– zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění ve znění zákona č. 179/2013 Sb.
novela z. o. k.	– zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony
důvodová zpráva k novele z. o. k.	– důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony
energetický zákon	– zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění zákona č. 261/2021 Sb.
s. r. o.	– společnost s ručením omezeným
a. s.	– akciová společnost
NS	– Nejvyšší soud
VS	– Vrchní soud

Úvod

Smluvní úprava působností orgánů s. r. o. a a. s. představuje jednu z doposud nevyřešených otázek právní teorie. Meritum této oblasti tkví ve vyřešení otázky, zda jsou zakladatelé těchto společností oprávněni upravit působnosti orgánů odlišně od zákona, či je dokonce doplnit působnostmi úplně jinými zákonem neupravenými (změnit, rozšířit, zúžit, odebrat anebo dokonce přenést určité pravomoci orgánů kapitálových společností dosud jim náležejícím na orgány jiné). Zákonná úprava na tuto otázku neposkytuje žádnou odpověď. Dosavadní judikatura se této otázce věnovala jen okrajově, když se omezila jen na strohé konstatování, že součástí statusové otázky je i působnost orgánů kapitálových společností, čímž smluvní úpravu učinila nepřipustnou. Tento svůj závěr však blíže neodůvodnila. Ani akademická sféra na tuto otázku nedokáže jednoznačně odpovědět, neboť se dělí na dva tábory, jejichž názor je zcela opačný. Nutno podotknout, že úprava působnosti určitého orgánu musí nutně vyvolat nějaké právní následky vztahující se ke společnosti, jejím společníkům nebo ke třetím osobám, a proto nemůže být a priori lhostejno, zda působnost upravit lze či nikoliv. Zda a jaká smluvní úprava působnosti je přípustná, povede zpravidla k tomu, že zakladatelé nakonec dají přednost jistotě v podobě setrvání na zákonné úpravě, což však může vést k neefektivnímu fungování společnosti oproti stavu, kdy by k smluvní úpravě působností došlo. Problematika smluvní úpravy působností je proto důležitou oblastí, které je třeba v případě zakládání společnosti (i při jejím fungování) věnovat pozornost.

S ohledem na to, že současné soukromé právo je založeno na dispozitivní právní úpravě a fundamentální soukromoprávní zásadu představuje autonomie vůle, lze adekvátně předpokládat, že zakladatelé (společníci či akcionáři) kapitálových společností budou moci na základně projevu jejich společné autonomní vůle své záležitosti upravit odlišně od zákona (od zákonné působnosti), a tedy svěřit rozhodování o určité záležitosti do rukou jiného orgánu společnosti, a to prostřednictvím zakladatelského právního jednání (smlouvy). Toto svěření působnosti, respektive její přenesení na jiný orgán, včetně ujednání ohledně působnosti zákonem neupravené, nazýváme smluvní působností.

Kromě dispozitivní právní úpravy, od níž se mohou účastníci soukromého práva odchýlit, existuje také úprava kogentní, od které není možné se smluvně odchýlit. Smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností je tak limitována kogentností právní úpravy, od které se zakladatelé nebudou moci odchýlit, a rozhodování o určité otázce musí přenechat orgánu, jehož působnost stanovil zákon. Nicméně ani kogentnost právní úpravy není

na první pohled jednoznačná, a tím je značně ztížena i smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností a právní jistota jejich zakladatelů.

Důvodů smluvní úpravy působností jednotlivých orgánů kapitálových společností může být hned několik. Může se jednat o důvody ekonomické, administrativní, kontrolní, zájmové aj. Především rozdílný zájem členů společnosti (společníků či akcionářů) a jiných orgánů společnosti, zejména statutárního orgánu, může vést zakladatele ke změně působností orgánů odlišně od zákona, ledaže jsou zakladatelé zároveň i členy těchto jiných orgánů. Nicméně, pokud společníci či akcionáři nezastávají současně funkci statutárního orgánu, mohou mít zájem omezit statutární orgán v jeho pravomocích a tyto přenést na ně samotné, popřípadě na jiný orgán společnosti např. v otázkách kontrolních. Někdy to mohou být právě důvody administrativní, zejména ve společnosti s více členy, kteří se musí sejit s dostatečným počtem hlasů pro hlasování na valné hromadě, což může být problematické a neefektivní a rozhodování o určitých otázkách by tak mohlo být svěřeno jinému orgánu, který by dokázal efektivněji reagovat na potřeby společnosti. S ohledem na výše uvedené tak ovšem vyvstává otázka, do jaké míry mohou zakladatelé společnosti takto učinit, tedy provést úpravu působností orgánu společnosti a přenést jeho působnost na jiný orgán společnosti, aniž by se dostali do rozporu s kogentní zákonnou úpravou. Jelikož jsem sám společníkem a jednatelem společnosti, umím si představit, že určité otázky rozhodování by mohly být zakladatelským právním jednáním svěřeny konkrétnímu orgánu. Poznatky plynoucí z této práce tak mohou posloužit nejen širší veřejnosti, ale i mně samotnému.

Výše byl nastíněn obecný náhled do dané tematiky společně s jejími možnými překážkami uplatnění. S ohledem na různá úskalí této problematiky, se práce zaměřuje zejména na přípustnost smluvní úpravy, resp. jejího uplatnění v zakladatelském právním jednání zakladatelů kapitálových společností. Pro komplexnost objasňuje následky nepřípustné smluvní úpravy. Práce obsahově navazuje a rozšiřuje mou diplomovou práci, zejména o oblast smluvní úpravy působností v rámci a. s., důsledněji rozebírá podmínky přípustnosti smluvní úpravy orgánů kapitálových společností a její možné uplatnění, a v konečném důsledku přináší hodnocení současné právní úpravy, které bylo v diplomové práci zmíněno jen okrajově. Práce si neklade za cíl pojmut všechny možné smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností, nýbrž vymezuje pouze některé z nich, na které aplikuje stanovená kritéria přípustnosti smluvní úpravy, z jejichž zjištění vyslovuje závěr o jejich (ne)přípustnosti.

Na základě toho, že odborná právní veřejnost přistupuje k otázce smluvní úpravy působností odlišně, lze rozlišovat dva názorové proudy. Dosavadní judikatura se klonila jen

k jednomu z nich, avšak nejnovější judikatura tento přístup prolomila. Nutno podotknout, že dosavadní judikatura a širší názorový proud v konečném důsledku opomíjely základní zásadu autonomie vůle a zásadu legální licence. Nicméně i přes novější závěr judikatury nelze současný stav a pohled na otázku smluvní úpravy působností považovat za žádoucí a je třeba jeho upřesnění, zejména s ohledem na právní jistotu uspořádání vzájemných vztahů uvnitř i vně kapitálové společnosti.

Hlavní cíl rigorózní práce je vymezit, zda a jakým způsobem mohou zakladatelé kapitálových společností upravit působnost orgánů těchto společností, a to v mezích zákona či judikatury, popř. konstatování toho, že úprava působností možná není, resp. určení teoretických mantinelů v možnostech zakladatelů upravit působnost orgánů odlišně, ať už konkrétní změnou oproti zákonné úpravě nebo doplněním působnosti dosud zákonem neupravené. Aby bylo možno dosáhnout tohoto cíle, je nejprve nutné obecně charakterizovat působnost jako takovou, působnost orgánů kapitálových společností a v této souvislosti její jednotlivé druhy. K dosažení tohoto cíle bude zapotřebí zanalyzovat, jaké ustanovení zákona lze považovat za kogentní a jaké naopak za dispozitivní, přičemž k těmto účelům poslouží především generální klauzule kogentnosti, se kterou budou jednotlivá zákonná ustanovení poměřována. Nepostradatelnou a pro tuto problematiku nejvíce významnou záležitostí je stanovení základních podmínek vztahujících se k uplatnění smluvní úpravy působností, resp. stanovení základních kritérií smluvních odchylek (stanovení základních kritérií dispozitivnosti jednotlivých zákonných ustanovení) spočívajících zejména v poměrování smluvní úpravy s dobrými mravy, veřejným pořádkem a dle nejnovější judikatury též se smyslem a účelem smluvní úpravou dotčené právní normy. Neméně důležitou součástí těchto kritérií je vymezení, zda působnost určitého orgánu společnosti (ne)představuje statusovou otázku. V souvislosti se zodpovězením otázky, zdali je smluvní úprava působností možná, bude možno zodpovědět, zdali je smluvní úprava působností vůbec potřebná (vhodná). Za tímto účelem bude třeba zhodnotit současnou právní úpravu a její nedostatky. Závěrem bude konstatováno, jaká smluvní úprava je teoreticky možná a v praxi současně aplikovatelná, popř. nikoliv.

První výzkumnou otázkou proto je, zda jsou zakladatelé kapitálových společností oprávněni upravit působnost orgánů odlišně od zákona (co lze smluvní odchylkou orgánu společnosti přidat, odebrat či modifikovat, nikoliv však vyloučit), či je dokonce doplnit působnostmi úplně novými zákonem neupravenými. Stanovenou hypotézou práce proto je, že odchýlení se od ustanovení zákona není a priori nepřípustné a je třeba jej zkoumat ad hoc pro každý jednotlivý případ.

Druhou výzkumnou otázkou je, za splnění, jakých podmínek je smluvní úprava působností přípustná? Stanovenou hypotézou práce proto je že, konkrétní smluvní úprava působností je přípustná, jestliže není výslovně ustanovením zákona vyloučena, není v rozporu s dobrými mravy, veřejným pořádkem, právy týkajícími se postavení osob, ani se smyslem a účelem dotčené právní normy.

Výše uvedené otázky představují otázky hlavní, které se tato práce ověřením stanovených hypotéz snaží zodpovědět. Doplnující otázky se prolínají celou prací a jsou zodpovězeny v závěru práce.

Rigorózní práce se prostřednictvím metod deskripce, indukce, analýzy a generalizace snaží ověřit stanovené hypotézy a odpovědět na autorem položené otázky. Ve vztahu smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností k poměřovaným zásadám a hodnotám, na nichž spočívá soukromé právo, využívá prostředky interpretace práva, zejména logického výkladu s použitím jeho argumentů a také výkladu teleologického.

Čtenář by po přečtení této práce měl být schopen zodpovědět především na následující otázky:

- Co je smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností.?
- Za jakých podmínek je smluvní úprava působností přípustná?
- Je smluvní úprava působností v praxi aplikovatelná?
- Je smluvní úprava působností potřebná?

Ve vztahu ke zdrojům, ze kterých čerpá tato práce, je pracováno zejména s nejaktuálnější komentářovou literaturou k z. o. k., dosavadní i nejnovější judikaturou, odbornými články, monografiemi a platnými právními předpisy s přesahem do dřívějších, avšak již neúčinných. S ohledem na zaměření práce a její specifčnost čerpá práce zejména z českých zdrojů.

Struktura práce odpovídá postupu vedoucího k dosažení výše vymezeného cíle a položených otázek. První kapitola se bude věnovat charakteristice působnosti jako takové a jednotlivých působností orgánů kapitálových společností, přičemž bude kladen důraz zejména na vymezení smluvní působnosti, jako předmětu této práce. V souvislosti se smluvní úpravou působností budou také prezentovány názory odborné právní veřejnosti a dosavadní i nejnovější judikatura. Druhá kapitola se bude soustředit na vymezení kogentních a dispozitivních ustanovení zákona, na jejichž základě budou stanovena kritéria dispozitivnosti (kritéria smluvní

odchylky), resp. podmínky pro realizaci smluvní úpravy působností. Součástí této kapitoly bude poměrování konkrétní smluvní úpravy působností jednotlivých orgánů společnosti s těmito kritérii, jejímž závěrem bude konstatování o (ne)přípustnosti té které smluvní úpravy působností konkrétního orgánu. Třetí kapitola se bude věnovat zhodnocení současné právní úpravy, konstatování vhodnosti smluvní úpravy působností a jejich možných projevů do zákonné úpravy, a v konečném důsledku též následky (ne)přípustné smluvní úpravy působností. Závěrem je odpovězeno na otázky uvedené výše a shrnuty nejdůležitější poznatky této rigorózní práce.

1. Působnost orgánů kapitálových společností

Působností orgánů korporací se zabývá problematika označovaná jako corporate governance, pod kterou si lze představit soubor pravidel a procesů, kterými se realizuje správa korporací. Tato správa je realizována prostřednictvím rozdělení rozhodovacích působností uvnitř obchodní korporace, vytvářením strukturních útvarů, které tyto pravomoci vykonávají, a vzájemnými vztahy mezi těmito útvary (otázky směřující k tomu, který z těchto útvarů může nebo také musí vydávat příkazy, rozhodovat o osobním složení těchto útvarů, informovat o určitých skutečnostech, provádět kontrolní činnost daných útvarů apod.).¹ Základním cílem, ke kterému corporate governance směřuje, je vytvoření vnitřní organizace obchodní korporace, neboť ta má vliv na způsob jejího řízení a kontroly.² Pod vnitřní organizací obchodní korporace lze rozumět soustavu správních orgánů (útvarů), jejichž úkolem je ona správa určité společnosti. Tyto orgány plní funkci výkonnou (řízení společnosti) a funkci kontrolní (především kontrola shody vztahů a zájmů mezi vrcholným managementem a „vlastníky“ společnosti).³

Vzhledem k výše uvedenému lze tak působnost orgánů obchodních korporací charakterizovat jako činnost, pomocí které dochází ke správě společnosti rozdělením rozhodovacích a kontrolních pravomocí uvnitř společnosti mezi jednotlivými orgány. Lze ji také chápat jako okruh záležitostí, které určitý orgán společnosti projednává a rozhoduje.⁴

Zákon jmenovitě stanoví, jaké orgány se zřizují v jednotlivých formách obchodních korporací.⁵ Tyto orgány nazýváme obligatorními orgány, které musí být u společnosti zřízeny vždy. Oproti tomu existují orgány fakultativní, které však společnost mít nemusí.⁶ Fakultativní orgány vytvářejí společníci nad rámec zákonné úpravy v zakladatelském právním jednání – ve společenské smlouvě či ve stanovách společnosti. Jestliže společníci tyto orgány ustanoví, musí také v rámci zakladatelského právního jednání vymezit působnost, resp. okruh záležitostí, které těmto orgánům náleží a o nichž mohou rozhodovat. Obligatorní orgány charakterizují společnost jako takovou, přičemž jejich existenci nelze s ohledem na status obchodních

¹ POKORNÁ, Jarmila a spol. *Obchodní korporace a nekalá soutěž*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 149.

² HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 31.

³ MALÝ, Milan. Úloha správní rady v systému správy společností. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 59–66.

⁴ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Valné hromady společností s ručením omezeným*. V Praze: C. H. Beck, 2011, s. 11.

⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 130.

⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 237.

společností ze zákona měnit ani zakladatelským právním jednáním. Vyloučením těchto orgánů v zakladatelském právním jednání by mělo za důsledek porušení principu povinné zákonné formy, což by bylo v rozporu s veřejným pořádkem, neboť se těmito orgány reflektuje princip dělby moci spočívající v rozdělení výkonné a kontrolní působnosti mezi tyto jednotlivé obligatorní orgány.⁷

Formy obchodních korporací jsou určeny zákonem, přičemž jejich úprava je uzavřená, což znamená, že není možné vytvářet jiné formy obchodních korporací.⁸ S ohledem na výše uvedené závěry obou názorových proudů, lze konstatovat, že statusovou otázkou lze chápat přinejmenším základní znaky konkrétní formy obchodní korporace odlišující jednu od druhé, přičemž v obchodním styku musí být konkrétní právní forma obchodní korporace zcela nepochybná. Na základě toho je právní forma předmětné obchodní korporace součástí jejího firemního označení, a to jednak formou plného označení právní formy (např. akciová společnost) nebo zákonem předepsanou zkratkou (a. s.).⁹ Dle výše uvedeného tak každá forma obchodní korporace má zákonem předepsané obligatorní orgány.

V osobních společnostech, mezi nimiž rozlišujeme veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, není vnitřní struktura orgánů. Nicméně i přesto zákon vymezuje, že nejvyšším orgánem osobních společností jsou všichni jejich společníci (§ 44 odst. 1 z. o. k.).¹⁰ Podle § 105 z. o. k. je k rozhodování ve věcech veřejné obchodní společnosti zapotřebí souhlasu všech společníků, ledaže společenská smlouva určí jinak a podle § 125 odst. 2 z. o. k., jestliže společenská smlouva neurčí jinak, rozhodují ve věcech komanditní společnosti všichni společníci, ledaže působnost náleží statutárnímu orgánu. Z. o. k. současně dále předepisuje, že veřejná obchodní společnost i komanditní společnost má svůj statutární orgán (§ 106 odst. 1 a 125 odst. 1 z. o. k.). Domnívám se, že společníci a statutární orgán jsou ve smyslu výše uvedeného ony obligatorními orgány osobních společností. Obdobně dovozuje u komanditní společnosti i D. Lála a J. Dědič¹¹. J. Šilhán¹² uvádí, že na kolektiv „všech společníků“ je třeba

⁷ SEDLÁČEK, Jakub. Smluvní volnost a její meze ve stanovách českých akciových společností – část I. *Právní prostor* [online]. Právní prostor.cz, publikováno 8. 6. 2018 [cit. 3. 2. 2022].

⁸ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 109-110.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 256.

¹¹ LÁLA, Daniel, DĚDIČ, Jan. [§ 125] In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 11. 2022].

¹² ŠILHÁN, Josef. [§ 105]. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 11. 2022].

pohlížet jako na „nejvyšší orgán“, který je obdobou valné hromady u kapitálových společností ve smyslu § 44 odst. 1 z. o. k. S ohledem na znění § 106 odst. 1 mám za to, že statutární orgán představuje druhý obligatorní orgán veřejné obchodní společnosti.

Obecnou rozhodovací působnost zákon svěřuje přímo společníkům, přičemž se jedná o rozhodování o základních otázkách společnosti, které se dotýkají přímo práv a povinností společníků a otázkám existence společnosti. Jde například o rozhodování o základním zaměření činnosti společnosti, o zrušení společnosti či ustanovení a odvolání prokuristy apod. Zákon se však již o jiné působnosti nezmiňuje, a proto část odborné veřejnosti (např. K. Hurychová a T. Horáček)¹³ dovozuje, že záležitosti, které náležejí do obchodního vedení společnosti, jsou v působnosti statutárního orgánu společnosti, který se musí pohybovat v rámci vymezeném společníky.¹⁴ Avšak např. D. Lála¹⁵, I. Štenglová a B. Havel¹⁶ jsou toho názoru, že k přijetí rozhodnutí statutárního orgánu o obchodním vedení je zapotřební souhlasu všech společníků, a to s odkazem na § 105 z. o. k. v důsledku zákonného vyjádření "ve všech věcech společnosti" (včetně obchodního vedení) i ryze osobní povahy účastenství společníka v osobní společnosti.¹⁷ J. Šilhán¹⁸ dovozuje, že současné znění § 105 vyžaduje pro každé i jen dílčí nepodstatné rozhodnutí souhlas všech společníků, a to bez ohledu na to, zda daní společníci jsou, anebo nejsou statutárními orgány podle § 106. V rámci odborné veřejnosti však panuje shoda na tom, že statutárnímu orgánu náleží působnost v zastupování společnosti navenek¹⁹, když tato vnější působnost plyne z ustanovení § 164 odst. 1 o. z.²⁰ Odborná veřejnost je také toho názoru, že s ohledem na chybějící zákonnou úpravu, která by výslovně vymezila jednotlivé působnosti mezi jednotlivé orgány, lze doporučit, aby společníci využili dispozitivní právní úpravy a jednotlivé působnosti, zejména působnost v otázce obchodního vedení a pokynech společníků vztahujících se k obchodnímu vedení, výslovně zachytili ve společenské smlouvě.²¹ Mimo

¹³ Tamtéž.

¹⁴ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 232-233.

¹⁵ LÁLA, Daniel. Komu náleží obchodní vedení ve veřejné obchodní společnosti? *epravo.cz* [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2022, publikováno 17. 12. 2015 [cit. 19. 2. 2022].

¹⁶ ŠILHÁN, Josef. [§ 105] In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 11. 2022].

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 257.

²⁰ „Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.“

²¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 302.

obligatorní (povinné) orgány osobních společností jsou společníci oprávněni vytvořit v rámci společenské smlouvy určité organizační uspořádání (např. fakultativní orgány, komise či výbory, kterým mohou udělit určité působnosti například v otázkách rozhodovacích či kontrolních.²²

Oproti osobním společnostem mají kapitálové společnosti, které se dále dělí na s. r. o. a a. s., zákonem určenou vnitřní strukturu orgánů. Tato vnitřní struktura vyplývá z ustanovení § 44 z. o. k., přičemž se skládá z nejvyššího orgánu společnosti, statutárního orgánu (výkonný a řídicí orgán) a kontrolního orgánu.²³

Podle z. o. k. jsou obligatorními orgány v rámci s. r. o. valná hromada, jako nejvyšší orgán společnosti, jednatel/é představující statutární orgán společnosti a po dobu trvání likvidace společnosti také likvidátor.²⁴ Naopak za fakultativní orgán považuje z. o. k. pouze dozorčí radu. O existenci jiných fakultativních orgánů mlčí.²⁵ Dozorčí rada je zřízena jen za předpokladu, že tak určí společenská smlouva nebo jiný právní předpis. U dozorčí rady bude tedy záležet na tom, zda jej bude předepisovat jiný právní předpis²⁶ jako obligatorní součást struktury společnosti nebo sama společenská smlouva společníků. Lze proto konstatovat, že dozorčí rada má nejen povahu fakultativní, ale také obligatorní. Pravděpodobně obdobnou povahu má kromě dozorčí rady též výbor pro audit, který musí být povinně zřizován u velkých účetních jednotek a subjektů veřejného zájmu²⁷, ledaže obchodní korporace splní určité podmínky stanovené zákonem o auditorech²⁸, kdy jej povinně zřizovat nemusí.²⁹ Podle odborné právní literatury však současná právní úprava umožňuje volbu, zda bude výbor pro audit zřízen jako orgán společnosti se samostatnou působností, či jako pouhý výbor v rámci působnosti dozorčí rady. V případě prvním ovšem vyvstává otázka, zda je na něj přenesena působnost kontrolního orgánu týkající se otázek auditu, vnitřní kontroly a dohledu sestavování účetních

²² ŠILHÁN, Josef. [§ 98] In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 11. 2022].

²³ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 153-155.

²⁴ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 237.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Např. § 6 odst. 1 písm. j) zákona č. 256/2004 Sb., ve znění zákona č. 353/2021 Sb., § 58b odst. 3 písm. a) zákona č. 458/2000 Sb., ve znění zákona č. 261/2021 Sb., nebo § 214 a násl. zákona č. 125/2008 Sb., ve znění zákona č. 33/2020 Sb.

²⁷ FILIP, Václav; FYRBACH David. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 455.

²⁸ § 44b zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění zákona č. 261/2021 Sb.

²⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 130.

výkazů.³⁰ Jedná se opět o přenos zákonné působnosti na jiný orgán společnosti. V. Pihera a J. Kokeš³¹ jsou toho názoru, že tento přenos možný je, avšak složité bude najít limity za jakých bude tento přenos přípustný. S ohledem na tyto závěry lze doporučit, aby zakladatelé v případě povinnosti zřídit výbor pro audit zřídili tento jako součást kontrolního orgánu. Mezi další fakultativní orgány lze zařadit orgány, které jsou zřizovány na základě společenské smlouvy, jež mohou mít kontrolní, poradní či zcela odlišnou funkci. Společníci tak mohou ustavit orgány výslovně zákonem neupravené, určit jejich členy, jejich působnost (okruh otázek, které budou rozhodovat či kontrolovat) a další podmínky jejich fungování.³²

Obdobně jako v případě s. r. o. je dle z. o. k. obligatorním a nejvyšším orgánem a. s. valná hromada.³³ Zákon dává zakladatelům a. s. na výběr v otázce vnitřní struktury orgánů. Lze volit mezi dualistickým systémem nebo systémem monistickým.³⁴ T. Dvořák³⁵ obecně konstatuje, že obligatorním orgánem a. s. jsou vyjma valná hromady také volené orgány. Podoba volených obligatorních orgánů bude záležet na volbě akcionářů ohledně systému a. s. V případě dualistického systému se jedná o představenstvo, které představuje výkonný orgán, a dozorčí radu, která zastává kontrolní orgán. V případě monistického systému je obligatorním orgánem správní rada, jenž má působnost v oblasti výkonné a kontrolní.³⁶ Fakultativními orgány u a. s. budou takové orgány, které zřídí zakladatelé ve stanovách.³⁷ Podle I. Štenglové³⁸ jsou zakladatelé oprávněni v rámci a. s. s monistickým systémem zřídit například kontrolní orgán, který bude mít působnost mimo rámec působnosti správní rady, neboť ta bude vždy rozhodovat o základním zaměření kontrolní činnosti. Obdobně jako u s. r. o. může být zřízen fakultativně výbor pro audit, či jej bude obligatorně přikazovat zákon o auditorech (viz výše). Pokud

³⁰ PIHERA, Vlastimil, KOKEŠ, Jiří. Výbor pro audit v aktuální perspektivě českého práva obchodních korporací. *Obchodněprávní revue*, 2019, č. 9, s. 213-218. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 22. 11. 2022].

³¹ Tamtéž.

³² SEDLÁČEK: *Smluvní volnost a...*, In: *Právní prostor* [online].

³³ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 421.

³⁴ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 372.

³⁵ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 421.

³⁶ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 372.

³⁷ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 421.

³⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 780–781.

zakladatelé obchodních společností ustanoví fakultativní orgány v rámci stanov, je zapotřebí, aby též vymezili jejich působnost.³⁹

Na základě výše uvedeného lze působnost orgánů obchodních společností rozdělit na působnost upravenou zákonem a působnost, která je stanovena na základě zakladatelského právního jednání, společenské smlouvy či stanov. První označujeme jako působnost zákonnou a druhou jako působnost smluvní. Mimo tyto dvě kategorie pak existuje ještě působnost upravená jinými interními akty uvnitř společnosti, jako například akt samotného orgánu společnosti atrahující na sebe konkrétní pravomoc (viz § 190 odst. 3 z. o. k.).⁴⁰ Naopak tato třetí působnost není možná u valné hromady v rámci a. s., neboť zákon v ustanovení § 421 odst. 3 z. o. k. výslovně zakazuje valné hromadě na sebe atrahovat rozhodování případů, které do její působnosti nesvěřují stanovy nebo zákon.

1.1. Působnost orgánů v kapitálové společnosti

Působnost orgánů v kapitálových společnostech je určena zejména na základě zákona. Působnost je diferenciována s odkazem na vnitřní strukturu kapitálové společnosti, přičemž tato podkapitola nadále až na výjimky nerozlišuje mezi působností orgánů s. r. o. a a. s., neboť jsou ve významných znacích stejné.

Nejvýznamnější působnost, která se zabývá otázkami existence a fungování společnosti, je svěřena valné hromadě.⁴¹ Výkonná a řídicí působnost v kapitálových společnostech náleží statutárnímu orgánu, jež spočívá zejména v obchodním vedení společnosti, resp. v operativním řízení činnosti společnosti a v zastupování společnosti navenek.⁴² Kontrolní působnost může být ve s. r. o. svěřena na základě společenské smlouvy dozorčí radě a není-li jí, lze přenést kontrolní působnosti na jiné orgány společnosti.⁴³ Kontrolní působnost v rámci a. s. bude náležet dozorčí radě či správní radě dle toho, jaký systém vnitřní struktury zvolí její zakladatelé.

³⁹ Tamtéž, s. 782.

⁴⁰ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 249-253.

⁴¹ Tamtéž, s. 438.

⁴² POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 155.

⁴³ BĚLOHLÁVEK, Alexander; ROZEHNAL Aleš. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. [I.], [§ 1-215]. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 922-923.

1.2. Působnost nejvyššího orgánu kapitálové společnosti

Valnou hromadu nelze s ohledem na její obligatorní povahu nahradit jiným orgánem, který by měl charakter „nejvyššího orgánu“. Tomu ostatně nasvědčuje i její působnost, neboť rozhodování o nejdůležitějších otázkách společnosti je ze zákona svěřeno právě valné hromadě. Valná hromada je nadána tzv. vnitřní působností, což znamená, že nemůže zastupovat společnost při jednání s třetími osobami, resp. nemůže jednat navenek, neboť tato působnost je ze zákona svěřena statutárnímu orgánu (§ 161 a násl. o. z.). Valné hromadě tak zákonodárce svěřuje výslovně záležitosti, které shledává z pohledu působnosti valné hromady za klíčové a eventuální svěřením dalších záležitostí jím nevypočteným pak ponechává na zakladatelském právním jednání či na samotném rozhodnutí valné hromady u s. r. o., která na sebe může atrahovat další působnost. V případě působností, na kterých zákonodárce netrvá, ponechává na zakladatelích společnosti, zda tyto působnosti svěří valné hromadě výslovně v rámci zakladatelského právního jednání (viz výhradní podmíněná působnost níže).⁴⁴ P. Šuk⁴⁵ je toho názoru, že zákonodárce některé zákonem stanovené působnosti valné hromady charakterizuje jako dispozitivní, což činí posuzování smluvní úpravy působnosti valné hromady obtížným a je nemožné racionálně zdůvodnit, proč zákonodárce tak někdy činí výslovně a jindy ponechává toto posouzení na doktrinálním výkladu.

1.2.1. Zákonná působnost nejvyššího orgánu

V případě s. r. o. je působnost valné hromady upravena zejména v § 190 odst. 2 z. o. k. a v případě a. s. v § 421 odst. 2 z. o. k. Působnost valné hromady může být stanovena dalšími ustanoveními z. o. k. např. § 51 odst. 2 – udělení pokynu týkající se obchodního vedení, § 53 odst. 2 – schválení smlouvy o vypořádání újmy, § 59 odst. 2 – smlouva o výkonu funkce, přičemž může být dále upravena i v jiném právním předpise.⁴⁶

Zákonnou působnost valné hromady lze rozdělit na výhradní (výlučnou) a nevýhradní (nevýlučnou). Výhradní lze rozumět takovou působnost, kterou žádný jiný orgán, než valná

⁴⁴ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 470.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Příkladem může být ustanovení § 17 odst. 1 a § 21 odst. 1 zákona č. 125/2008 Sb., kdy je valná hromada nadána působností schválit přeměnu s. r. o. či a. s. (viz zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění zákona č. 33/2020 Sb.).

hromada, vykonávat nemůže. J. Holejšovský⁴⁷ si klade otázku, do jaké míry se jedná o výlučnou zákonnou působnost valné hromady, a tedy kdy o určité otázce nemůže již rozhodnout jiný orgán společnosti. Je toho názoru, že „*charakter takové působnosti je vždy závislý na její konkrétní právní úpravě, pročež nelze zcela vyloučit, aby zákon působnost valné hromady upravil kromě výlučné i jako nevýlučnou (tedy např. že by působnost valné hromady na sebe mohl atrahovat i jiný orgán)*“.⁴⁸ Dále je možné výhradní působnost vnitřně členit na podmíněnou výhradní působnost a nepodmíněnou výhradní působnost. Podmíněná výhradní působnost je ex lege stanovená zákonem, nicméně k její aktivaci je zapotřebí příslušného ujednání ve společenské smlouvě či stanovách. Za podmíněnou výhradní působnost valné hromady lze u s. r. o. považovat například otázku rozhodování o zrušení společnosti s likvidací nebo u a. s. otázka jmenování a odvolání likvidátora, neboť tyto působnosti valné hromadě náležejí, bude-li tak určeno v zakladatelském právním jednání.⁴⁹ Oproti tomu nepodmíněná výhradní působnost, která je také dána ex lege, se aplikuje vždy, neboť k její aplikaci není potřebné ujednání v zakladatelském právním jednání (například působnost v otázce schvalování řádné, mimořádné, konsolidované účetní závěrky a v případech stanovených zákonem i mezitímní účetní závěrky, rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů a úhrady ztrát dle § 190 odst. 2 písm. g) a § 421 odst. 2 písm. g) a h)). Nevýhradní působnost představuje působnost, která je zákonem svěřena valné hromadě, nicméně zákon nebo zakladatelské právní jednání může tuto působnost odejmout valné hromadě a převést ji na jiný orgán společnosti.⁵⁰ Jedná se např. o působnost v otázce schvalování udělení a odvolání prokury u s. r. o. nebo působnost v otázce rozhodnutí o přeměně společnosti u a. s.⁵¹

1.2.2. Smluvní působnost nejvyššího orgánu

„*Jedním z určujících rysů právního postavení osoby a současně jednou ze základních právních zásad je svoboda (autonomie) vůle*“.⁵² Autonomie vůle je v rámci soukromoprávních vztahů vyjádřena zásadou smluvní svobody (volnosti), která představuje soubor právních

⁴⁷ HOLEJŠOVSKÝ: *Valné hromady společností...*, s. 38–39.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Viz § 190 odst. 2 písm. f), § 421 odst. 2 písm. k) z. o. k.

⁵⁰ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 439.

⁵¹ Viz § 190 odst. 2 písm. e) a § 421 odst. 2 písm. q) z. o. k.

⁵² HURDÍK, Jan. Autonomie vůle. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

možností smluvních stran spočívajících v možnosti volby právně významného chování (zda učinit úkon, s kým, s jakým obsahem, a v jaké formě).⁵³ Autonomie vůle proniká celým soukromým právem a společenská smlouva i stanovy jsou projevem této vůle zakladatelů kapitálových společností.⁵⁴ S ohledem na to lze působnost valné hromady rozšířit na základě rozhodnutí zakladatelů společnosti, respektive jejími společníky prostřednictvím společenské smlouvy v případě s. r. o. (§ 190 odst. 2 písm. p) z. o. k.), a v případě a. s. jejími zakládajícími akcionáři ve stanovách (§ 421 odst. 2 písm. p) z. o. k.). Rozhodnou-li se takto zakladatelé učinit a rozšířit působnost valné hromady, měli by v co nejvyšší možné míře respektovat zákonnou působnost jiného orgánu. V každém případě by měli svou smluvní úpravu působnosti poměřit s kritérii smluvní odchylky, která jsem pro tyto účely stanovil níže v kapitole 2. Současně lze doporučit, aby smluvní ujednání v zakladatelském právním jednání ohledně smluvní působnosti bylo dostatečně určité, aby nevznikaly pochybnosti o tom, zda valná hromada o určité otázce rozhoduje či nikoliv.⁵⁵

Příkladem smluvní působnosti svěřené valné hromadě může být schvalování klíčových investic dané společnosti,⁵⁶ určitá forma kontroly jednatelů,⁵⁷ zřizování odštěpného závodu, schvalování určitých právních jednání, rozhodování o změně obsahu společenské smlouvy, zrušení společnosti s likvidací,⁵⁸ nebo rozhodování o zřízení či zrušení organizačních složek včetně vymezení všech otázek, o nichž valná hromada může v souvislosti se zřízením organizační složky rozhodovat (označení, sídlo, osoba vedoucího organizační složky, předmět činnosti apod.).⁵⁹ Společníci s. r. o. dále mohou rozšířit působnost valné hromady o schvalování dědění obchodního podílu dědicem zůstavitele, jehož podíl ve společnosti by byl předmětem dědického řízení.⁶⁰

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ HORÁČEK Vít. Vybrané instituty corporate governance při přeshraničním podnikání. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 26

⁵⁵ JOSKOVÁ, Lucie a kol. Nová společnost s ručením omezeným: právo – účetnictví – daně. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2018. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 15. 3. 2022].

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ JOSKOVÁ, Lucie a kol. Nová společnost s ručením omezeným. Praha: Grada Publishing, 2014. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 15. 3. 2022].

⁵⁸ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 270-271.

⁵⁹ HOLEJŠOVSKÝ: *Valné hromady společností...*, s. 60–61.

⁶⁰ Podle usnesení NS ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 573/2006, ve kterém NS judikoval: „připouští-li obchodní zákoník, aby společenská smlouva vyloučila dědění obchodního podílu, tj. aby dědice zcela zbavila práva zdědit obchodní podíl zůstavitele, tím spíše je třeba připustit, že bude dědění obchodního podílu vázato na splnění určité podmínky – v konkrétním případě na souhlas valné hromady (arg. a fortiori).“ S ohledem na znění § 42 odst. 1 z. o. k. („Smrtí nebo zánikem společníka přechází jeho podíl v obchodní korporaci na dědice nebo

Patrně častou motivací zakladatelů kapitálových společností vedoucí k rozšiřování působností valné hromady budou zpravidla jejich odlišné zájmy od zájmu statutárního orgánu. Z tohoto důvodu mají snahu omezit statutární orgán v manažerské svévoli.⁶¹ Na základě toho lze zakladatelům při zakládání společnosti doporučit, aby smluvně rozšířili působnost valné hromady, čímž by zároveň mohli ovlivnit správu společnosti, např. o tyto další působnosti:

- a) schvalování vydávání dluhopisů, či jiných cenných papírů nad určitou hodnotu,
- b) schvalování úvěrů společnosti,
- c) schvalování vydávání směnek nad určitou hodnotu,
- d) schvalování zřízení, zásadní reorganizace či zrušení odštěpného závodu nebo pobočky,
- e) schvalování zásadních manažerských plánů,
- f) schvalování zcizení či zatěžování nemovitostí společnosti aj.⁶²

1.3. Působnost statutárního orgánu kapitálové společnosti

Právnícká osoba je sice nadána vlastní právní osobností, avšak jakožto umělý konstrukt zákona je neschopná vlastního právního jednání.⁶³ S ohledem na to jsou právnícké osoby v rámci o. z. konstruovány tak, že sami nemohou jednat, ale vždy ve smyslu § 164 o. z. za ně jedná statutární orgán, respektive jeho člen či členové.⁶⁴ Tímto statutárním orgánem je v případě s. r. o. jednatel a v případě a. s. představenstvo nebo správní rada, kteří zastupují společnost jako její řídicí, výkonný a jednatelský orgán představující „mozek a ruce“ společnosti.⁶⁵ Členem statutárního orgánu může být jak fyzická tak i právnícká osoba. Fakticky však i v případě právnícké osoby ji bude zastupovat fyzická osoba, neboť ve smyslu výše uvedeného, za právníckou osobu musí vždy jednat fyzická osoba, která je k tomu zmocněna právníckou

právního nástupce, ledaže společenská smlouva přechod zakáže nebo omezí.“) lze tyto závěry považovat za stále aktuální.

⁶¹ JOSKOVÁ: *Nová společnost s ručením omezeným: právo – účetnictví – daně*. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁶² DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 460.

⁶³ Tamtéž, s. 89.

⁶⁴ BERAN, Karel. Může být právnícká osoba svéprávná? In: *Právník* [online]. 2018, r. 157, č. 8, s. 660. [cit. 18. 3. 2022].

⁶⁵ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 458-460.

osobou, ať už na základě plné moci nebo jde o člena jejího statutárního orgánu (§ 154 o. z.).⁶⁶ Mimo jiné může být členem statutárního orgánu také třetí osoba stojící mimo společnost, či přímo společník v případě s. r. o. anebo akcionář v rámci a. s. V takovém případě nelze mísit společnický či akcionářský poměr společníka nebo akcionáře s postavením člena statutárního orgánu, neboť se jedná o dva nezávislé právní poměry, které odlišně vznikají i zanikají.⁶⁷ Počet jednatelů zákon v rámci s. r. o. ponechává na volné úvaze zakladatelů společnosti. Oproti tomu v případě a. s., neurčí-li statuty jinak, má statutární orgán 3 členy (§ 439 odst. 1 a § 457 odst. 1 z. o. k.). Na druhou stranu někdy jiné právní předpisy⁶⁸ předepisují minimální počet členů statutárního orgánu.

1.3.1. Zákonná působnost statutárního orgánu

Zákonnou působnost statutárního orgánu lze rozdělit několika způsoby:

a) pozitivně či přímo, kdy statutárnímu orgánu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu společnosti (§ 163 o. z.). Tato působnost se taky označuje jako tzv. zbytková působnost;

b) negativně či nepřímo, kdy statutární orgán nemůže vykonávat takové působnosti, ke kterým není právnická osoba vzhledem k její povaze způsobilá a také působnost, která náleží jinému orgánu společnosti.⁶⁹

c) obecně, kdy lze zákonnou působnost rozdělit do dvou základních oblastí, a to v otázce obchodního vedení (označované jako vnitřní funkce) a jednání jménem společnosti, respektive zastupování společnosti navenek ve všech věcech (tedy vnější funkce).⁷⁰ Působnost navenek se projevuje tak, že statutární orgán například uzavírá za společnost smlouvy, vystupuje vůči třetí osobám, zastupuje ji před soudem, uděluje prokuru apod.⁷¹ Vedle těchto dvou základních oblastí existuje další oblast, která zahrnuje ostatní další povinnosti – působnosti, které však

⁶⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 433.

⁶⁷ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 314.

⁶⁸ „Představenstvo banky musí mít alespoň 3 členy. Správní rada banky musí mít alespoň 5 členů, přičemž jejím členem je statutární ředitel.“ (viz § 8 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 261/2021 Sb.).

⁶⁹ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 659.

⁷⁰ RADA, Ivan. *Jednatelé s. r. o., Představenstvo a. s.: práva, povinnosti, odpovědnost*. Praha: Linde, 2003, s. 45.

⁷¹ PRAVDOVÁ, Markéta a kol. *Postavení jednatele: právní a daňový pohled*. Praha: Grada Publishing, 2019. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 17. 3. 2022].

svou povahou nespádají pod obchodní vedení ani pod jednání jménem společnosti (např. povinnost svolat valnou hromadu).⁷²

Podle § 164 odst. 2 o. z. náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří kolektivní statutární orgán. Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, činí tak každý člen samostatně. Jednotlivé působnosti se navíc mohou dělit mezi jednotlivé členy statutárního orgánu dle oborů (§ 156 odst. 2 o. z.). V takovém případě se pak jedná o delegaci na horizontální úrovni. V praxi tak může nastat situace, kdy člen statutárního orgánu bude mít působnost v otázkách finančních, druhý v otázkách marketingu a třetí v otázkách personální politiky. Jedná se o jakousi dělbu práce mezi členy kolegiálního orgánu, kdy jeden bezprostředně spravuje určitou oblast, zatímco zbývající povinně dohlíží na jeho činnost.

Byla-li by působnost statutárního orgánu horizontálně delegována, nebude to mít vliv na způsob zastupování společnosti navenek.⁷³ Způsob zastupování s. r. o. předepisuje z. o. k. ve svém § 146 odst. 1 písm. g), kdy společenská smlouva musí obsahovat údaj o počtu jednatelů a způsob jejich jednání za společnost. Ačkoliv z. o. k. předepisuje tuto povinnost pro zakladatelské jednání u s. r. o., nečiní tak v případě a. s., neboť z § 250 odst. 2 a 3 z. o. k. tato skutečnost neplyne a zákon přikazuje zakladatelům a. s. uvést ve stanovách pouze údaj o tom, koho zakladatelé určují členy volených orgánů společnosti (§ 250 odst. 3 písm. f). Bez ohledu na absenci tohoto údaje, i když jej lze pro právní jistotu akcionářů a statutárního orgánu doporučit ve stanovách ujednat, lze odkázat na ustanovení § 120 odst. 1 o. z. a § 25 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů⁷⁴, podle kterých se do veřejného rejstříku (obchodního rejstříku) zapíše mimo jiné také údaj o způsobu jednání statutárního orgánu za právnickou osobu. „*V rámci zápisu způsobu, jakým je za právnickou osobu jednáno, lze sjednat nejen např. to, kolik členů orgánu jedná navenek společně, ale lze sjednat také např. limitní hodnotu obchodu, do jaké mohou jednat členové samostatně, apod. Vždy však platí, že u obchodních korporací nelze navenek omezit obchodní vedení tak, aby to případně mělo důsledek na třetí osoby.*“⁷⁵

⁷² RADA: *Jednatelé s. r. o...*, s. 45.

⁷³ JOSKOVÁ, Lucie. Dělbá působnosti v kolektivním statutárním orgánu a její dopad na odpovědnost. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 181–186.

⁷⁴ Zákon č. 304/2013 Sb., ve znění zákona č. 37/2021 Sb.

⁷⁵ HAVEL, Bohumil. In: DĚDIČ, Jan a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 47.

S ohledem na zákonnou povinnost obsahu společenské smlouvy u s. r. o. a na doporučení pro a. s. zmíněné výše, by měl být způsob zastupování společnosti na venek v zakladatelském právním jednání stanoven, přičemž lze ujednat, aby za společnost jednalo více členů statutárního orgánu společně, tento způsob se pak zapíše do obchodního rejstříku a v konečném důsledku je nutné toto ujednání respektovat i přesto, že se jedná o otázky, které v případě dělených oborů náleží do působnosti toho konkrétního člena statutárního orgánu.

Rozdělení působnosti mezi jednotlivé členy statutárního orgánu má dopad i na jejich odpovědnost, avšak to jen vůči společnosti.⁷⁶ Navenek bude odpovídat sama společnost, resp. z právního jednání učiněné statutárním orgánem dle zapsaného způsobu jednání v obchodním rejstříku bude zavázána,⁷⁷ neboť dle ustanovení § 47 z. o. k. omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace zakladatelským právním jednáním nebo jiným ujednáním či rozhodnutím orgánu obchodní korporace není vůči třetím osobám účinné, ani kdyby bylo zveřejněno. Příkladem omezení jednatelského oprávnění je ujednání v zakladatelském právním jednání, které zmocňuje člena statutárního orgánu k samostatnému právnímu jednání pouze do peněžitého plnění nebo plnění ocenitelného v penězích dosahující v obou případech hodnoty 200.000,- Kč. Současně však takové omezení nelze považovat za neúčinné vůči třetím osobám, poněvadž takový způsob jednání byl zapsán v obchodního rejstříku.⁷⁸

Z výše uvedeného plyne, že podmíní-li zakladatelé kapitálových společností v zakladatelském právním jednání, že určitá jednání lze členem statutárního orgánu učinit pouze na základě předchozího souhlasu ostatních členů statutárního orgánu a v obchodním rejstříku bude zapsán údaj, že společnost zastupuje každý člen statutárního orgánu samostatně, nemá takové omezení vliv na závaznost právního jednání pro společnost. Jestliže člen statutárního orgánu poruší toto smluvně nastavené omezení a uzavře určitou smlouvu, aniž by k tomu měl předchozí souhlas ostatních členů statutárního orgánu, bude taková smlouva platná a pro společnost zcela závazná. Obdobně též v případě, jestliže byla smlouva uzavřena osobou, která byla v obchodním rejstříku zapsána jako jednatel společnosti, přestože ve skutečnosti již jejím jednatelem není, zavazuje ji jeho právní jednání až do doby, kdy tato osoba (bývalý jednatel) bude z obchodního rejstříku vymazána.⁷⁹ Důsledkem porušení omezení jednatelského

⁷⁶ JOSKOVÁ, Lucie. *Dělba působnosti v...*, s. 192-193.

⁷⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 154.

⁷⁸ Viz rozsudek NS ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 32 Cdo 246/2015.

⁷⁹ Viz rozsudek NS ze dne 13. 1. 2021 sp. zn. 21 Cdo 1892/2020.

oprávnění proto není neplatnost právního jednání člena statutárního, avšak pouze jeho odpovědnost za újmu, kterou svým porušením společnosti způsobil.⁸⁰ V takovém případě tento člen zanedbal péči řádného hospodáře ve smyslu § 159 o. z., přičemž tohoto porušení se může dopustit nejen člen statutárního orgánu spravující jemu příslušnou oblast, ale i ten, který měl povinnost dohlížet na ostatní členy statutárního orgánu při výkonu správy své oblasti.⁸¹

Existují však určité okruhy otázek, které nemohou být delegovány na jednotlivé členy statutárního orgánu a ti tak musí rozhodovat jako celek ve sboru (např. jmenování náhradních členů statutárního orgánu, svolání valné hromady, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení a v případě a. s. s monistickým systémem rozhodování o základním zaměření dohledu nad činností společnosti – viz níže). Německá doktrína dovozuje, že v rukou statutárního orgánu jako celku musí zůstat klíčové otázky podnikatelské činnosti dané společnosti (obchodní vedení) a též otázky, které se dotýkají vícero oblastí.⁸²

Novela z. o. k. účinná od 1.1.2021 nově upravila, že statutárním orgánem a. s. s monistickým systémem je správní rada. Do účinnosti této novely platilo, že podle ustanovení § 456 odst. 1 ve spojení s § 463 z. o. k. byl statutárním orgánem statutární ředitel a ve smyslu § 456 odst. 2 a 457 a násl. z. o. k. byla správní rada pouze kontrolním orgánem společnosti. Statutární ředitel byl však novelou zrušen a správní rada tímto ke své působnosti kontrolní, získala také působnost výkonnou, což znamená, že se stala statutárním orgánem společnosti. Nově tak má působnost v otázkách obchodního vedení a v zastupování společnosti navenek vůči třetím osobám (zástupčí oprávnění) a zbytkovou působnost ve smyslu § 163 o. z. Ohledně výkonné působnosti jako statutárního orgánu lze odkázat na výše uvedené, když i u ní lze rozlišovat mezi působností zákonnou a smluvní. Zejména v ustanovení § 456 z. o. k. je upravena její zákonná působnost včetně činností, které k výkonu své působnosti využívá. Další působnost mohou správní radě svěřit stanovy (viz níže smluvní působnost statutárního orgánu), avšak ty nesmí přenést takovou působnost, která je ze zákona svěřena valné hromadě, ledaže zákon stanoví jinak.⁸³ Na správní radu může být mimo jiné valnou hromadou ve smyslu § 511 z. o. k. přenesena působnost v otázce zvyšování základního kapitálu (obdobně může valná hromada přenést tuto působnost na představenstvo v rámci a. s. s dualistickým

⁸⁰ PRAVDOVÁ: *Postavení jednatele: ...*, In: CODEXIS [právní informační systém].

⁸¹ JOSKOVÁ: *Dělba působnosti v ...*, s. 181-193.

⁸² Tamtéž, s. 186-188.

⁸³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 967.

systémem). V případě a. s. s dualistickým systémem dohlíží kontrolní orgán (dozorčí rada) zejména na činnost představenstva a také na společnost jako takovou. Oproti tomu zákon v případě monistické společnosti nesvěřuje správní radě dohled nad činností statutárního orgánu, když ona sama je správním orgánem a taková působnost by zcela jistě ztrácela na významu, neboť není logické, aby správní rada jako celek vykonávala dohled nad svou vlastní činností. Kontrolní působnost správní rady se v tomto důsledku omezuje jen na dohled nad činností společnosti.

Není nicméně zcela jednoznačné, co plyne z formulace „dohled nad činností společnosti“, respektive co je obsahem kontrolní působnosti správní rady, když základní funkcí kontrolního orgánu je dohled na činností statutárního orgánu.⁸⁴ Podle J. Lasáka⁸⁵ je uvedený dovětek nadbytečný, neboť povinnost dohledu nad činností společnosti vyplývá ze zbytkové působnosti dle § 163 o. z. K tomu dodává, že u s. r. o. zákon také nestanoví jednatelům tuto povinnost, avšak tato plyne z jejich odpovědnosti za řádný výkon obchodního vedení, a to v případě její delegace, kdy současně vzniká povinnost kontroly, jak je delegovaná působnost vykonávána. Ani v rámci s. r. o. není (až na výjimky) kontrolní orgán povinně zřizován, a přesto jednatelé dohlíží na činnost společnosti. Na druhou stranu není vyloučeno, aby správní rada či stanovy postupovaly v souladu s ustanovením § 156 odst. 2 o. z. a některým členům správní rady svěřily působnost výkonovou a ostatním působnost kontrolní.⁸⁶ Takovou delegaci výslovně předpokládá i důvodová zpráva k výše uvedené novele. To je však možné jen za předpokladu, že správní rada není jednočlenným orgánem. Nicméně i tato delegace působnosti mezi jednotlivé členy je limitována ustanovením § 456 odst. 4 z. o. k., neboť takto nesmí být provedena delegace základního zaměření obchodního vedení ani základního zaměření dohledu nad činností společnosti, u nichž musí členové rozhodovat společně.⁸⁷ Podle J. Lasáka⁸⁸ předmětné ustanovení § 456 odst. 4 fakticky zapovídá možnost plného oddělení exekutivních a neexekutivních funkcí, neboť není možné na neexekutivní členy horizontálně delegovat určování základního zaměření dohledu nad činností společnosti, přičemž však v praxi

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ LASÁK, Jan [§ 456]. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 22. 11. 2022].

⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 967.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ LASÁK, Jan [§ 456]. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 22. 11. 2022].

dochází ke kumulaci řídicích i kontrolních rolí uvnitř konkrétního orgánu. Domnívá se, že přestože novela k z. o. k. předvídá oddělení těchto funkcí, tak fakticky toto ustanovení tomuto oddělení v plném rozsahu brání.⁸⁹ Zmíněné ustanovení navíc zakazuje přenést tuto působnost na jiné osoby než členy správní rady. V souladu s druhou větou ustanovení § 156 odst. 2 o. z. poté rozdělení působnosti nezbavuje další členy povinnosti dohlížet na ostatní členy, jak spravují záležitosti společnosti.

1.3.2. Smluvní působnost statutárního orgánu

Smluvní úprava působnosti statutárního orgánu není v z. o. k. nikde výslovně upravena. Budeme-li však vycházet ze zásady autonomie vůle provázející celé soukromé právo ve spojení se zásadou legální licence, kdy je dovoleno si ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona (ledaže to zákon výslovně zakazuje), za předpokladu, že taková smluvní ujednání nebudou v rozporu s dobrými mravy, veřejným pořádkem a právem týkajícím se postavení osob (viz § 1 odst. 2 o. z.), lze dovodit i s použitím analogie ohledně smluvní působnosti valné hromady, že zakladatelé kapitálových společností jsou oprávněni rozšířit (upravit) působnost statutárního orgánu v rámci společenské smlouvy nebo stanov. S ohledem na dosavadní judikaturu (nikoliv nejnovější) a názor prvního názorového proudu (například L. Joskové⁹⁰, T. Dvořáka⁹¹) je to však možné jen za předpokladu, že se na statutární orgán nepřevěde výlučná zákonná působnost valné hromady či jiných obligatorních orgánů, neboť spadá pod statusovou otázku.

1.4. Působnost jiného orgánu kapitálové společnosti

Do kategorie jiných orgánů spadají zbývající obligatorní orgány kapitálových společností odlišných od valné hromady a statutárního orgánu a poté všechny fakultativní orgány zřízené na základě společné vůle zakladatelů kapitálových společností vyjádřené v zakladatelském právním jednání či na základě rozhodnutí valné hromady, která je nadána smluvní působností v otázce zřizování jiných orgánů společnosti, nebo na sebe tuto působnost atrahuje. Působnost v případě obligatorních orgánů je dána ze zákona, avšak bude-li zřízen

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ JOSKOVÁ: *Nová společnost s ručením omezeným: právo – účetnictví – daně*. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁹¹ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s 481.

fakultativní orgán, je zapotřebí, aby byla zároveň vymezena jeho působnost.⁹² T. Dvořák⁹³ uvádí, že na fakultativní orgány nelze převést působnost, která je zákonem vyhrazena pro obligatorní orgány, neboť je jejich působnost podle zákona stanovena jako výhradní a nepřenosná. Je toho názoru, že pokud by i přes uvedený zákaz došlo k přenosu zákonných působností obligatorních orgánů na orgány fakultativní, jednalo by se o nicotná ustanovení zakladatelského právního jednání, ke kterým by se nepřihlíželo.

Je však otázkou, zdali je možné, aby se určitá působnost fakultativního orgánu překrývala s působností obligatorního orgánu, např. kontrolního orgánu a jednalo se o tzv. „zdvojení“.⁹⁴ J. Lasák⁹⁵ uvádí, že v podmínkách z. o. k. není vyloučeno, aby měl fakultativní orgán dílčí kontrolní působnost např. vedle správní rady. Domnívám se, že v tomto případě je však zapotřebí, aby tato působnost byla přesně vymezena (bude např. kontrolovat hospodaření v určitém obchodním závodu), přičemž v případě konfliktu mezi provedenou kontrolou fakultativního orgánu a kontrolou obligatorního orgánu by zakladatelé v zakladatelské listině konstatovali, že konečné slovo by měl obligatorní orgán, případně, že kontrola (porada) fakultativního orgánu je pouze podkladem pro rozhodování obligatorního orgánu.

1.4.1. Působnost jiných orgánů

Z. o. k. ve svých ustanoveních upravuje pouze působnost obligatorních orgánů, zatímco o působnosti fakultativních orgánů mlčí. Na druhou stranu fakultativní orgány u a. s. výslovně předpokládá ve svém § 421 odst. 2 písm. f). Zpravidla se jako fakultativní orgány vytvářejí různé orgány s kontrolní či poradní funkcí, avšak ani jiná funkce není vyloučena.⁹⁶ Jejich funkce se tak bude odvíjet od smluvní působnosti stanovené zakladateli společnosti ve společenské smlouvě a stanovách, popřípadě dle rozhodnutí valné hromady. S odkazem na výše uvedené lze o fakultativních orgánech ujednat teoreticky cokoliv, co není v rozporu s dobrými mravy, veřejným pořádkem, právem týkajícím se postavení osob a se smyslem a účelem smluvní odchylkou dotčené právní normy (viz níže kritéria smluvní odchylky). Proto

⁹² ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 780–781.

⁹³ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 245.

⁹⁴ LASÁK, Jan [§ 44]. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 25. 11. 2022].

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ SEDLÁČEK: *Smluvní volnost a...*, In: *Právní prostor* [online].

je možné, aby takové orgány byly monokratické či kolegiální, aby byly tvořeny jen fyzickými osobami, nebo i společně s právnickými osobami, jmenování a odvolání členů těchto orgánů může být v působnosti zřizovacího orgánu ale i úplně jiného, nebo i to, že určitou část členů těchto orgánů zvolí jeden orgán a jinou část orgán druhý či samotní zaměstnanci společnosti apod. Jaké podmínky nebo omezení budou pro členství ve fakultativních orgánech stanoveny a jaké působnosti budou těmto orgánům svěřeny je plně v kompetenci zakladatelů kapitálových společností. Mimo jiné mohou být ustanoveny i takové fakultativní orgány, které jsou zřizovány, jejich členové voleni a odvoláváni na základě rozhodnutí valné hromady nebo dokonce dozorčí rady, bude-li jim tato působnost zakladatelským právním jednáním svěřena.⁹⁷

1.4.2. Dozorčí rada

Dozorčí rada je v případě s. r. o. upravena v § 201 z. o. k. Podle odst. 1 je zřízena jen pokud tak určí sami společníci v rámci společenské smlouvy nebo pokud tak určí jiný právní předpis. Například podle § 58b odst. 3 písm. a) energetického zákona musí mít provozovatel přepravní soustavy, jestliže má formu s. r. o., dozorčí radu. Dozorčí rada je tak až na výjimky fakultativním orgánem, respektive bude záležet na společnících, zda ji zřídí. Další výjimkou je situace, kdy zaměstnancům s. r. o. vzniklo právo vlivu dle § 214 a násl. zákona o přeměnách.⁹⁸ Podle § 214 odst. 2 tohoto zákona se právem vlivu pro účely s. r. o. rozumí „*právo volit a být volen, jmenovat, doporučovat nebo souhlasit nebo nesouhlasit s volbou nebo jmenováním členů dozorčí rady*“ nástupnické s. r. o. při přeshraniční fúzi. I v takovém případě je povinností společnosti zřídit dozorčí radu.⁹⁹

Co se týče dozorčí rady v a. s., z. o. k. ji upravuje v § 446 a násl., přičemž u dualistického systému je obligatorním kontrolním orgánem.¹⁰⁰ Naopak v případě monistického systému není dozorčí rada obligatorně zřizovaným orgánem, neboť její působnost vykonává správní rada. S ohledem na výše uvedené však zakladatelům a. s. s monistickým systémem nic nebrání, aby dozorčí radu zřídili jako fakultativní orgán stojící vedle správní rady, který bude mít působnost mimo rámec působnosti správní rady.¹⁰¹

⁹⁷ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, 246-247.

⁹⁸ Zákon č. 125/2008 Sb., ve znění zákona č. 33/2020 Sb.

⁹⁹ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 480.

¹⁰⁰ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 684.

¹⁰¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 780–781.

Základní funkcí dozorčí rady je toliko funkce kontrolní (kontrolní působnost), přičemž k výkonu této funkce je nabyta určitými oprávněními, které korelují s povinnostmi jiných orgánů společnosti, zejména statutárního orgánu.¹⁰² Zatímco statutární orgán je povinen k dohledu nad svými podřízenými, dozorčí rada provádí dohled či kontrolu nad statutárním orgánem. Právě kontrolní působnost dozorčí rady představuje její klíčovou funkci spočívající zejména v dohledu nad činností statutárního orgánu v otázce obchodního vedení společnosti ve všech směrech a v dohledu na výkon jeho jednatelské působnosti.¹⁰³ Mimo jiné dozorčí rada tuto svou funkci plní i vůči celé společnosti, respektive dohlíží na činnost společnosti jako takové.¹⁰⁴ Kontrolní funkci pak naplňuje z hlediska formálního, kdy dohlíží na soulad činností se zákonem, zakladatelským právním jednáním a rozhodnutími valné hromady, tak i z hlediska věcného spočívajícím v dohledu na výkon funkce statutárního orgánu v souladu s péčí řádného hospodáře.¹⁰⁵ K řádnému výkonu této funkce využívá řadu svých oprávnění, zejména nahlíží do dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti, kontroluje, zda jsou účetní zápisy vedeny řádně a v souladu se skutečností, přezkoumává řádné, mimořádné, konsolidované, popřípadě také mezitímní účetní závěrky, přezkoumává návrh na rozdělení zisku nebo na úhradu ztráty, předkládá své vyjádření valné hromadě apod.¹⁰⁶

Další činnosti, které dozorčí rada vykonává a jež jsou součástí zákonné působnosti upraveny v souvislosti s některými zvláštními postupy.¹⁰⁷ Touto působností je tak například dle § 183 a § 404 z. o. k. právo dozorčí rady svolat valnou hromadu, pokud to vyžadují zájmy společnosti; nebo oprávnění podat žalobu podle § 159 téhož zákona, pokud společník hodlá podat společnickou žalobu vůči jednateři v rámci s. r. o., obdoba takového oprávnění u a. s. ve smyslu § 447 odst. 4, kdy má dozorčí rada působnost v zastupování společnosti před soudy a jinými orgány proti členu představenstva. Donedávna nebylo jasné, zda je dozorčí rada oprávněna k podání žaloby na člena představenstva pouze tehdy, pokud obdrží podnět

¹⁰² POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 319-320.

¹⁰³ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 685.

¹⁰⁴ VANĚČKOVÁ, Veronika. In: HEJDA, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, s. 509.

¹⁰⁵ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 685.

¹⁰⁶ HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. Olomouc: ANAG, 2013. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 27. 3. 2022].

¹⁰⁷ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 319-320.

od kvalifikovaného akcionáře ve smyslu § 374 odst. 1 z. o. k. nebo i z vlastní iniciativy.¹⁰⁸ NS¹⁰⁹ nicméně tuto otázku vyřešil a uzavřel, že je dozorčí rada oprávněna rozhodnout o uplatnění nároku na náhradu škody způsobené společností členem představenstva a tento nárok jménem společnosti uplatnit bez ohledu na to, zda o to byla požádána kvalifikovaným akcionářem. Ačkoliv NS vztáhnul tyto závěry k dřívější právní úpravě, domnívám se, že ji lze aplikovat i pro současnou právní úpravu, neboť v opačném případě, pokud by dozorčí rada mohla podat žalobu na náhradu újmy jen na základě podnětu kvalifikovaného akcionáře, pak by její kontrolní funkce byla do značné míry omezena, neboť právě tato možnost podat z vlastní iniciativy žalobu je jedním z nejsilnějších hrozeb pro případného škůdce v rámci statutárního orgánu. Další působnost z. o. k. dozorčí radě svěřuje v ustanoveních § 54 odst. 4 (rozhodnutí o pozastavení funkce člena voleného orgánu, který oznámil střet zájmů), § 55 a § 56 (rozhodnutí, jehož prostřednictvím se zakazuje určité právní jednání), popřípadě § 438 odst. 1 (působnost ohledně volby a odvolávání členů představenstva, určí-li tak stanovy) a na něj navázaný odst. 2 téhož ustanovení (působnost ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce s jednotlivými členy představenstva) apod.

Poznámku je třeba učinit k ustanovení § 201 odst. 2 z. o. k., ve kterém je uveden dodatek „*neurčí-li společenská smlouva jinak*“. Toto vyjádření v zákoně může vyvolat dojem, že společenskou smlouvou, respektive smluvní působností, lze omezit či úplně odebrat zákonnou působnost. T. Dvořák¹¹⁰ se však domnívá, že se jedná o nepřesné legislativně-technické vyjádření a společníci na základě společenské smlouvy mohou působnost dozorčí rady rozšířit, nikoliv však zúžit či dokonce odebrat. Obdobně uvádí i I. Štenglová¹¹¹: *Rozsah působnosti mohou stanovy ještě rozšířit, nemohou to však učinit na úkor působnosti jiného povinně zřizovaného orgánu*. Dvořák dále uvádí, že ani rozšíření působnosti nemůže být neomezené, neboť společníci jsou limitováni zákonnou působností obligatorních orgánů, kterou na tento orgán nemohou převést. Také atrakce působnosti dozorčí radou nepřipadá v úvahu, neboť zákon takovou možnost výslovně neumožňuje.¹¹² Lze předpokládat, že v zájmu společníků i jednatelů není, aby si dozorčí rada vyhradila rozhodování o otázkách, které společníci do její působnosti nesvěřili, neboť na tom nebyl jejich společný zájem. I z pohledu

¹⁰⁸ DVOŘÁK: *Akciová společnost*, s. 687.

¹⁰⁹ Usnesení NS ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1532/2017.

¹¹⁰ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 481.

¹¹¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 947.

¹¹² DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 481.

povahy dozorčí rady jako kontrolního orgánu nelze odvodit možnost atrahovat na sebe rozhodování určitých případů. Taková možnost je ponechána jen nejvyššímu orgánu společnosti. Jinak řečeno, co není zákonem ani zakladatelským právním jednáním dozorčí radě svěřeno, o tom nemůže rozhodovat. Závěrem lze uvést, že k omezení působnosti dozorčí rady nedochází ani v případě likvidace společnosti ani v případě insolvenčního řízení.¹¹³ V souladu s názorem NS¹¹⁴ se působnost dozorčí rady v případě, kdy s. r. o. nebo a. s. vstoupí do likvidace, rozšiřuje také o dohled nad činností likvidátora.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Viz usnesení NS ze dne 10. 3. 2010 sp. zn. 29 Cdo 2533/2008.

2. Smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností

Základní problematika, na kterou míří tato rigorózní práce, rozebírá ji, snaží se ji objasnit a koneckonců stanovit pravidla její úpravy, je smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností. Jedná se o smluvní úpravu, která je založena na svobodné vůli zakladatelů kapitálové společnosti, vyjádřenou v zakladatelském právním jednání. S ohledem na výše uvedené, kdy jedním z elementárních rysů právního postavení osoby je autonomie vůle prolínající se celým soukromým právem ve spojení se zásadou legální licence, se lze domnívat, že zakladatelé kapitálových společností jsou oprávněni modifikovat působnosti jejich orgánů. V souvislosti s touto domněnkou však bude nutné zodpovědět, do jaké míry, jakým způsobem a o jakou působnost mohou takto učinit a zdali je možné rozšířit působnost konkrétního orgánu o působnost náležející jinému orgánu (popř. si ji „dělit“) či pouze rozšířit jeho působnost o působnost novou zákonem neupravenou.

V německém právu akciových společností se uplatňuje zásada přísnosti stanov neboli „Satzungsstrenge“.¹¹⁵ Tato zásada je vyjádřena v ustanovení § 23 odst. 5 německého zákona o akciových společnostech¹¹⁶, podle kterého platí, že se stanovy mohou od ustanovení tohoto zákona odchýlit pouze tehdy, je-li to výslovně povoleno. Doplnující ustanovení stanov jsou přípustná, pokud tento zákon neobsahuje kogentní úpravu. V Německu proto není právo akciových společností dispozitivní a smluvní odchylky upravené stanovách jsou přípustné pouze tehdy, pokud je zákon výslovně povoluje.¹¹⁷ Oproti tomu rakouský zákon o akciových společnostech neobsahuje žádné ustanovení, které by takovou přísnost stanovilo, a přesto převažuje názor, že se tato zásada uplatňuje i v rakouském právu obchodních společností.¹¹⁸ Na druhou stranu právní úprava německé společnosti s ručením omezeným (GmbH) je zcela dispozitivní¹¹⁹ (o dispozitivnosti a kogentnosti bude pojednáváno níže). I v Itálii převažují v rámci právní úpravy obchodních společností kogentní ustanovení, přičemž P. Giudici

¹¹⁵ KREMSER, Johannes. *Satzungsstrenge in der Aktiengesellschaft* [online]. Graz, 2019, s. 2. [cit. 2. 12. 2022]. Diplomová práce. An der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Karl-Franzens-Universität Graz.

¹¹⁶ Stock Corporation Act of 6 September 1965 (Federal Law Gazette I, p. 1089), ve znění Článku 7 zákona ze 7. 8. 2021.

¹¹⁷ BRUGGER, Walter. *Aktuelles zur Satzungsstrenge nach OGH 6 Ob 28/13 f. Österreichische Notariats-Zeitung 05/2014* [online], publikováno 3. 6. 2014, s. 145 [cit. 2. 12. 2022].

¹¹⁸ KREMSER: *Satzungsstrenge in der...*, s. 2.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 9.

a P. Agstner¹²⁰ navrhuji pravidlo, že pokud ustanovení není výslovně označeno jako kogentní, je třeba jej považovat za dispozitivní. Dovedli totiž, že právě dispozitivní ustanovení, tedy opak německého Satzungsstrenge, má nejlepší potenciál pro rozvoj startupů. Obdobné dovozuje i B. Gliniecki¹²¹ v rovině polského práva, když má za to, že právě dispozitivní pravidla poskytují flexibilitu a adaptaci pravidel fungování společnosti k podnikatelským očekáváním, přičemž taková autonomní řešení mohou vést k vyšší efektivitě společnosti. Na Slovensku jsou ustanovení obchodního zákoníku upravující obchodní společnosti převážně kogentní, avšak část odborné veřejnosti rozlišuje mezi vnitřními a vnější vztahy v obchodním styku společností a uvádí, že zatímco konkrétní vnější svět každé společnosti je více či méně kogentně dán zákonem (založení, vznik, zánik společnosti), její vnitřní život je tvořen řadou právních ustanovení dispozitivní povahy.¹²²

Mezemi smluvní úpravy se na základě výše uvedeného zabývají i jiné státy. Převážně jsou jejich právní úpravy obchodních společností inspirovány německým právem, přičemž některé, např. Anglie, jsou založeny na dispozitivních právních normách.¹²³

Nadále bude níže pojednáváno o smluvní úpravě působnosti na konkrétních případech v rámci českého právního řádu. Z povahy věci není možné vymezit všechny modifikace působností, a proto níže uvedené nepředstavují konečný výčet. Smyslem této kapitoly není jen poukázat na některé možnosti a zákonné meze smluvní úpravy, ale především přiblížit, jak k jednotlivým úpravám působností přistupovat.

Před analýzou jednotlivých smluvních působností je zapotřebí se předně seznámit s povahou ustanovení zákona a také se současným názorem odborné právní veřejnosti na smluvní úpravu působností.

¹²⁰ GIUDICI, Paolo, AGSTNER, Peter. Startups and Company Law: The Competitive Pressure of Delaware on Italy (and Europe?). *European Business Organization Law Review* [online], 2019, č. 20, s. 625–627 [cit. 2. 12. 2022]

¹²¹ GLINIECKI, Bartłomiej. Mandatory and Default Rules in Polish Company Law [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 71 [cit. 5. 12. 2022].

¹²² GÁBRIŠ, Tomáš. Mandatory and Default Rules in Private Law [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 66 [cit. 5. 12. 2022].

¹²³ PATAKYOVÁ, Mária, WINNER, Martin. Mandatory and Default Rules in Company Law. Editorial [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 45 [cit. 5. 12. 2022].

2.1. Dispozitivnost a kogentnost jednotlivých ustanovení

Pro potřeby smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností musí mít jejich zakladatelé na paměti, že ustanovení právních předpisů mají odlišnou právní povahu. Pro tyto účely se rozlišují dispozitivní a kogentní normy. Kogentní normy představují taková ustanovení zákona, která imperativně stanovují pravidla chování, popřípadě práva a povinnosti stran, od nichž se není možné odchýlit ani projevem vůle stran.¹²⁴ Účelem kogentních norem je omezit smluvní svobodu v otázkách, kde je potřeba chránit určité legitimní zájmy (např. zájmy společnosti, menšinových společníků, věřitelů).¹²⁵ Oproti tomu dispozitivní normy představují taková ustanovení zákona, která buď nestanovují pravidlo chování vůbec, nebo jej sice stanoví, ale pouze subsidiárně, přičemž v konečném důsledku nechávají na adresátech právní normy, aby si své záležitosti (práva a povinnosti) upravili na základě své svobodné vůle odlišně.¹²⁶ Účelem dispozitivních norem je poskytnout adresátům právních norem subsidiární „záchrannou“ úpravu v situacích, kdy si sami určité otázky neupraví a zároveň tím šetřit jejich transakční náklady, neboť ty by se značně zvyšovaly, jestliže by adresáti museli myslet na každou potenciální situaci (která by mohla teoreticky nastat), a tudíž by museli každou s tím související otázku určitým způsobem upravit.¹²⁷

Autoři návrhu důvodové zprávy k z. o. k. v obecné části uvádějí: „*zákon o obchodních korporacích je nepochybně liberálním předpisem, který chrání autonomii vůle soukromých osob a nabízí uživatelům převážně dispozitivní pravidla s výjimkou těch ustanovení, na nichž je nutno bez výhrad trvat, například v zájmu veřejného pořádku, dobrých mravů či nezbytné míry ochrany slabší či třetí strany*“¹²⁸ V rámci z. o. k. však nenajdeme žádnou generální klauzuli, která by pomohla rozlišit kogentní a dispozitivní normy.

Subsidiárně se proto používá o. z., neboť ten je aplikovatelný pro celé soukromé právo, resp. pro soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy v rozsahu, v jakém nejsou

¹²⁴ LOKAJOVÁ, Kateřina. Smluvní volnost a její meze (včetně vymahatelnosti) v ustanoveních stanov českých akciových společností – část I. *Právní prostor* [online]. Právní prostor.cz, publikováno 25. 5. 2018 [cit. 2. 4. 2022].

¹²⁵ EICHLEROVÁ, Kateřina. Může být jednatel ustanoven do funkce jinak než valnou hromadou? In: BEJČEK, Josef et al. (eds.). *DNY PRÁVA 2015 – DAYS OF LAW 2015* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 42-43 [cit. 17. 2. 2022].

¹²⁶ LOKAJOVÁ: *Smluvní volnost a...*, In: *Právní prostor* [online].

¹²⁷ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 42-43.

¹²⁸ PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 246. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 2. 4. 2022].

upraveny žádným jiným právním předpisem (§ 9 odst. 2 o. z.). Základní generální klauzuli rozlišující dispozitivní a kogentní normy obsahuje o. z. svém § 1 odst. 2., která se s ohledem na přechozí větu subsidiárně použije také pro z. o. k.¹²⁹

Z. o. k. pak přímo obsahuje řadu ustanovení, které stanovují, že je možné se od jejich úpravy odchýlit, avšak tento výčet není taxativní. Současně ani výčet těch ustanovení, kdy zákon stanovuje zákaz se od těchto ustanovení odchýlit, není konečný. Je tak nepochybné, že se zakladatelé budou moci odchýlit od ustanovení, které jim toto oprávnění přímo stanovuje, a naopak nebudou moci takto učinit v situacích, kdy zákon takové odchýlení zakazuje. Výkladový problém nicméně nastává v situacích, kdy zákon o možnosti odchylky mlčí a v takových případech je nutné poměřovat obsah ustanovení s bariérou uvedenou v § 1 odst. 2 o. z.¹³⁰, resp. s níže uvedenými kritérii smluvní odchylky. Obecně je však možné konstatovat, že úprava kapitálových společností obsahuje více kogentních ustanovení, než úprava osobních společností.¹³¹

2.1.1. Generální klauzule aneb kritéria smluvní odchylky

Pro účely smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností je zapotřebí stanovit si tzv. kritéria smluvní odchylky, jejichž základ je dán obsahem generální klauzule upravené v ustanovení § 1 odst. 2 o. z., přičemž budou-li tato kritéria splněna, lze uvažovat o přípustnosti konkrétní smluvní úpravy působnosti.

Podle § 1 odst. 2 o. z., nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si zakladatelé kapitálových společností ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona. Zároveň jsou

¹²⁹ LOKAJOVÁ: *Smluvní volnost a...*, In: *Právní prostor* [online].

¹³⁰ DĚDIČ, Jan. Aktuální výkladové problémy zákona o obchodních korporacích. *Právní prostor* [online]. Právní prostor.cz, publikováno 27. 5. 2016 [cit. 3. 4. 2022].

¹³¹ LASÁK, Jan a kol. [Úvod]. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 26. 11. 2022].

zakázána taková ujednání, která porušují dobré mravy¹³², veřejný pořádek¹³³ nebo jsou v rozporu se statusovými otázkami. Prvním kritériem je proto požadavek, že předmětné ustanovení zákona dotčené smluvní úpravou nesmí výslovně zakázat odlišné ujednání zakladatelů, respektive smluvní odchylku. Druhé kritérium spočívá v tom, že smluvní odchylka nesmí být v rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem. Naplnění třetího kritéria je závislé na tom, zda předmětná působnost určitého orgánu (ne)představuje statusovou otázku. Nicméně s ohledem na to, že dosavadní literatura tenduje k závěru, podle něhož generální klauzule nepředstavuje taxativní výčet zakázaných smluvních odchylek a důvodem kogentnosti normy mohou být i jiné soukromoprávní hodnoty¹³⁴, je zapotřebí si stanovit i čtvrté kritérium smluvní odchylky, které bude splněno v případě, že smluvní odchylka nebude v rozporu se smyslem a účelem právní normy, od níž se smluvním ujednáním zakladatelé odchylují.

Za kogentní ustanovení lze jednoznačně považovat taková ustanovení, která obsahují výslovný zákaz odchýlit se od zákona (např. § 42 odst. 1 z. o. k. – zákaz nebo omezení přechodu podílu). Dále ta, ve kterých není zákaz výslovný, nicméně jej lze dovodit na základě sankce neplatnosti či zdánlivosti (např. § 48 z. o. k. – jednání, ke kterému byl potřeba souhlas nejvyššího orgánu, je relativně neplatné). Poté také ta ujednání, která jsou v rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem, zejména ujednání porušující princip spravedlivého uspořádání vztahů (taková ujednání zasahující do vztahů mezi společnostmi a třetími osobami, resp. do práv

¹³² Dobré mravy lze jednoduše charakterizovat jako určité způsoby chování bez újmy jinému člověku obecně uznávané rozhodnou částí společnosti, přičemž ve světle obchodních korporací jako způsoby chování bez újmy jinému společníku (viz TELEČ, Ivo. Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek. *Právní rozhledy*. 2011, č. 1, s. 1-6 In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 5. 4. 2022] či věřitelů společnosti (viz EICHLEROVÁ, Kateřina. Mandatory and default regulation in company law in Czech Republic [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 53 [cit. 26. 11. 2022]). Je pro ně typické, že jde o mimoprávní normativní pravidla – společenské, mravní, kulturní normy apod. (viz ELIÁŠ, Karel. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku [online]. *Bulletin advokacie*, publikováno 13. 10. 2015, Praha: © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012–2013 [cit. 17. 2. 2022]).

¹³³ V obecném smyslu představuje souhrn pravidel nebo zásad chování, na kterých je nutno trvat (viz. HENDRYCH, Dušan; POKORNÝ, Milan. Veřejný pořádek. In: HENDRYCH, Dušan a spol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.) Veřejný pořádek zahrnuje „normativní právní pravidla – ta právní pravidla obsažená v právním řádu, na nichž spočívají základy sociálního řádu určité společnosti.“ (viz ELIÁŠ: *K pojetí dispozitivního...*, In: *Bulletin advokacie* [online]). Pod pojem veřejný pořádek lze podřadit ochranu slabší strany (viz HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 1, s. 13-16) a ve světle obchodních korporací ustanovení z. o. k., které upravují strukturu orgánů obchodních korporací (viz LISSE, Luděk. Orgány obchodní korporace I: Neplatnost rozhodnutí statutárních a kontrolních orgánů obchodní korporace. *epravo.cz* [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2022, publikováno 27. 2. 2018 [cit. 5. 4. 2022], popřípadě zákaz založení společnosti za účelem porušení práva nebo dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem (viz EICHLEROVÁ: *Mandatory and default...*, s. 53.).

¹³⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 5.

třetích osob, nebo ujednání oslabující ochranu majetku obchodní korporace.¹³⁵ Za kogentní ustanovení je třeba pokládat i ta, jejichž obsahem je zakotvení pravomoci soudu rozhodnout o konkrétní otázce¹³⁶ (např. nelze dle § 85 odst. 1 z. o. k. omezit právo kvalifikovaného společníka spočívající v návrhu soudu, aby pro účely přezkoumání zprávy o vztazích jmenoval znalce).

Sporné úvahy nastávají v případě, kdy je v zákoně uvedena formulace „nesmí“. J. Dědič¹³⁷ dovozuje, že ustanovení obsahující tuto formulaci může být jak kogentní, tak dispozitivní. Kogentním ustanovením je tak např. § 17 odst. 3 z. o. k., který stanovuje, že „*Nepeněžitým vkladem nesmí být práce nebo služby*“. Sice zde není výslovný zákaz, resp. formulace „zakazuje se“, avšak pokud by se zakladatelé kapitálových společností od tohoto ustanovení smluvně odchýlili, vyvolávalo by to rozpor s veřejným pořádkem a požadavkem komunitárního práva. Naopak jako dispozitivní J. Dědič uváděl ustanovení § 59 odst. 5 z. o. k., které před účinností novely z. o. k. účinné od 1.1.2021 stanovovalo, že člen orgánu obchodní korporace nesměl od své funkce odstoupit v době, která byla pro obchodní korporaci nevhodná, nicméně smlouva o výkonu funkce mohla připustit odstoupení v jakékoliv době.¹³⁸ Předmětná novela však odstavec pátý změnila v tom ohledu, že se zabývá jen rozporem mezi smlouvou o výkonu funkce a společenskou smlouvou, přičemž formulace „nesmí“ se z tohoto ustanovení zcela vytratila.

Nejasnosti panují i v případě ustanovení, jejichž obsahem je slovní formulace „musí“. Např. podle ustanovení § 115 odst. 2 poslední věty z. o. k., musí s podáním návrhu na vyloučení společníka souhlasit společníci, kteří mají ve společnosti většinu hlasů. V případě, že by společníci tuto otázku upravili ve společenské smlouvě odlišně, a třeba určili, že stačí, aby tento návrh mohl podat jen některý z nich, popř. ten, který vykonává působnost statutárního orgánu, lze předpokládat, že by tím mohla být popřena práva jiného společníka, resp. oslabena jeho ochrana vůči ostatním společníkům. S ohledem na to je nutné konstatovat, že uvedené ustanovení má kogentní povahu, neboť odchýlné ujednání by mohlo vyvolat rozpor s dobrými mravy či s veřejným pořádkem, neboť účelem příkladného ustanovení je zamezení jednatele

¹³⁵ Tamtéž, s. 6

¹³⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 6.

¹³⁷ DĚDIČ: *Aktuální výkladové problémy...*, In. *Právní prostor* [online].

¹³⁸ Tamtéž.

svévole v podání takového návrhu soudu.¹³⁹ Argumentem ad absurdum lze dojít k závěru, že společník vykonávající funkci statutárního orgánu, jemuž byla tato působnost zakladatelským právním jednáním svěřena, by teoreticky mohl „vylučovat“ ze společnosti kohokoliv, což samo sebou není v zájmu ostatních společníků. Na základě jazykového výkladu lze dovodit, že slovo „musí“ představuje určitý imperativ, na kterém je nutné trvat, přičemž s odkazem na teleologický výklad má jistě předmětné ustanovení naplňovat určitý účel, jehož chtěl zákonodárce dosáhnout. Proč by jinak zákonodárce volil užití této smluvní formulace, pokud by chtěl, aby se od takového pravidla adresáti právních norem odchylovali? V takovém případě by jistě slovní užití slova „musí“ vynechal, popřípadě použil, ale v závěru právní normy by uvedl možnou výjimku vyjádřenou např. ve smluvní formulaci „ledaže společenská smlouva či stanovy určí jinak“, jak činí ve spoustě jiných ustanovení. Přikláním se však k názoru P. Šuka¹⁴⁰, že právní norma je kogentní, pokud to vyžaduje její smysl a účel (viz níže). S ohledem na to je pravděpodobně možné připustit, že v situaci, kdy to smysl a účel normy nevyžaduje, nemusí být norma obsahující i slovo „musí“ nutně kogentní, avšak s ohledem na výše uvedené, zejména na volbu formulace zákonodárce, mám za to, že zpravidla se bude jednat o normy kogentní. Je proto zapotřebí posuzovat konkrétní právní normu ad hoc, především neobsahuje-li jasné a určité užití pravidla s výslovnou možností použití odchylky. Obdobně usuzuji v případě ustanovení, které obsahují slovní formulaci „nesmí“.

Sporná je též formulace „připouští-li to tento zákon“. Někteří autoři jsou toho názoru, že je možné se od takového ustanovení smluvně odchýlit. Avšak J. Dědič¹⁴¹ uvádí, že jde o formulaci zákazu, neboť použije-li zákonodárce takovou formulaci, kdy společník může něco činit jen na základě zákona, resp. pokud to zákon připustí, nelze se od tohoto smluvně odchýlit. Příkladem takového ustanovení je § 202 odst. 1 z. o. k., v němž je stanoveno: „*Společník může ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to zákon.*“ I. Štenglová¹⁴² obdobně jako J. Dědič předpokládá, že v tomto ustanovení zákonodárce zakázal rozšířit důvody, za kterých může společník vystoupit ze společnosti. Nicméně v odst. 2 téhož ustanovení zákonodárce možnost odchylky společníkům dává, a to smluvní formulací „neurčí-li společenská smlouva jinak“. I. Štenglová je toho názoru, že případná smluvní odchylka ve společenské smlouvě ve spojení

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*. 2019, č. 3, s. 3-12. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 6. 4. 2022].

¹⁴¹ DĚDIČ: *Aktuální výkladové problémy...*, In: *Právní prostor* [online].

¹⁴² HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 532.

s odst. 1 může pouze zúžit zákonné důvody vystoupení, nikoliv však rozšířit.¹⁴³ Oproti tomu B. Havel a P. Šuk¹⁴⁴ jsou názoru opačného a mají za to, že zákon sice přepokládá jím vymezené důvody vystoupení, avšak smluvní ujednání může tyto důvody nejen zúžit, ale i rozšířit. Takové smluvní ujednání společenské smlouvy, které rozšiřuje možnosti vystoupení společníka ze společnosti, lze chápat jako ujednání, které je založeno na autonomní vůli společníků, přičemž sami společníci si vytváří vnitřní pravidla a strukturu jejich společnosti. Současně by stejného výsledku bylo dosaženo, pokud by se společníci dohodli a ve smyslu § 203 z. o. k. uzavřeli dohodu o ukončení účasti společníka z určitého důvodu, a proto se jeví logické, aby společníci mohli a priori důvody vystoupení společníka rozšířit ve společenské smlouvě při založení společnosti. Z uvedených důvodu nemůže být příkladné ustanovení kogentní, avšak konkrétní jistotu poskytne až případná judikatura. Již jisté je nicméně to, že smluvní odchylka může důvody podle § 202 odst. 2 omezit. Domnívám se a odkazuji znovu na výše uvedené, že právní norma musí být zkoumána ad hoc pro konkrétní případ a kogentní povahu mít bude, pokud to vyžaduje její smysl a účel.

Podle NS¹⁴⁵ spadá právní úprava působností orgánů kapitálových společností pod statusovou otázku. VS¹⁴⁶ šel ve svých úvahách ještě dál, když kromě zopakování, že právní úprava orgánů obchodních korporací je statusovou otázkou, dovodil, že pravidla ohledně statusu obchodních korporací jsou kogentní povahy. Z toho bylo možné usuzovat, že normy upravující působnost orgánů jsou kogentní. Nejnovější judikatura¹⁴⁷ dosavadní povědomí prolomila, neboť uvedla, že za splnění určitých podmínek lze smluvní odchylku připustit (viz níže).

Většina autorů se nicméně domnívá, že ustanovení, která se týkají statusu osob, mají kogentní povahu.¹⁴⁸ V rámci odborné veřejnosti však nepanuje shoda v posouzení, co je podle

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ „Ustanovení § 777 odst. 4 z. o. k. se nedotýká statusových otázek, jako např. vymezení jednotlivých orgánů obchodních korporací a jejich působnosti, rozhodování orgánů (tj. zejména svolání, usnášeníschopnosti, hlasovacích většin, osvědčování rozhodnutí veřejnou listinou) atd.“ (viz stanovisko NS sp. zn. Cpjn 204/2015 a usnesení NS ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016). „Právní úprava statutárního orgánu (určení, který z orgánů právnické osoby je statutárním a jak se vytváří), stejně jako úprava způsobu, jakým členové statutárního orgánu právně jednají za právnickou osobu (jak ji zastupují), spadá do kategorie práva týkajícího se postavení osob ve smyslu § 1 odst. 2 ObčZ (tzv. statusová úprava).“ (viz usnesení NS ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016).

¹⁴⁶ Viz usnesení VS ze dne 11. 9. 2015, sp. zn. 7 Cmo 67/2015.

¹⁴⁷ Viz rozsudek NS ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020.

¹⁴⁸ ELIÁŠ: *K pojetí dispozitivního...*, In: *Bulletin advokacie* [online].

§ 1 odst. 2 in fine o. z. ve vztahu k právníckým osobám statusová otázka.¹⁴⁹ Autoři L. Josková¹⁵⁰, T. Dvořák¹⁵¹, R. Pelikán, P. Tégl, F. Melzer, I. Pelikánová¹⁵² a K. Eliáš¹⁵³ reprezentují širší názorový směr a míní, že statusovou otázkou je vše, co je spojeno se základní charakteristikou obchodní korporace a její organizační strukturou (úprava postavení právníckých osob, základní právní výbava společnosti, vnitřní struktura orgánů, jejich působnost, pravidla jednání a další)¹⁵⁴, a to shodně s dosavadní judikaturou.

Oproti tomu existuje druhý názorový směr, jehož zastáncem je např. B. Havel, V. Pihera¹⁵⁵ I. Štenglová, P. Kuhn¹⁵⁶ a K. Eichlerová¹⁵⁷, který je přesvědčen, že statusovou otázkou je třeba chápat úzeji, tedy jen jako základní znaky konkrétní formy obchodní korporace odlišující ji od jiných forem obchodních korporací, přičemž pokud by tyto znaky nebyly naplněny, nelze již uvažovat o tom, že se jedná o konkrétní formu obchodní korporace.¹⁵⁸ I. Štenglová, B. Havel a P. Kuhn¹⁵⁹ současně uvádějí, že vše, co z. o. k. reguluje nemá automaticky statusovou povahu, přičemž status pak dopadá především na vznik, zánik a organizační strukturu korporace. Podle B. Havla a V. Pihery¹⁶⁰ je třeba „právo týkající se postavení osob“ chápat ve významu vymezujícího právní formy právníckých osob, jako vyjádření principu numerus clausus. Tímto principem lze chápat to, že zákon umožňuje založit pouze takovou formu právnícké osoby, kterou předepisuje. Pouze uzavřený a konkrétní výčet definujících znaků utváří konkrétní právní formu právnícké osoby, přičemž takovýto výčet může sám o sobě představovat korektiv autonomie vůle, který nepotřebuje další hodnotové

¹⁴⁹ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 41-42.

¹⁵⁰ JOSKOVÁ: *Nová společnost s ručením omezeným: právo – účetnictví – daně*. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁵¹ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 481.

¹⁵² KRÍŽ, Radim. Statusová otázka právní úpravy působnosti valné hromady akciových společností. *Bulletin advokacie*, roč. 2021, č. 10, s. 26.

¹⁵³ ELIÁŠ: *K pojetí dispozitivního...*, In: *Bulletin advokacie* [online].

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ HAVEL, Bohumil, PIHERA, Vlastimil. Hranice autonomie vůle v právu obchodních korporací (strukturální úvahy). *Právník*, 2022, roč. 161, č. 4, s. 326-330.

¹⁵⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, KUHN, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 5

¹⁵⁷ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 42.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, KUHN, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 5

¹⁶⁰ HAVEL, PIHERA: *Hranice autonomie vůle...*, s. 326.

úvahy či jiná kritéria (korektiv dobrých mravů či veřejného pořádku). Současně i v právu obchodních korporací se primárně prosazuje koncept autonomie vůle, přičemž každé její omezení musí být náležitě odůvodněno. S ohledem na to je nutné stanovit konceptu statusových otázek jasně ohraničený prostor, neboť se jedná o korektiv zásady autonomie vůle. Tímto prostorem má být podle B. Havla a V. Pihery právě numerus clausus, přičemž k porušení principu numeru clausus dojde v případě, jestliže zakladatelé vytvoří společnost, kterou zákon nezná, ale v případě úpravy organizační struktury určité korporace se již o porušení tohoto principu nejedná.¹⁶¹ Dojde-li k takovému narušení, jedná se současně i o narušení veřejného pořádku. Pokud však numerus clausus narušen nebude, uvádí B. Havel a V. Pihera shodně s P. Šukem, že je třeba posuzovat smysl a účel každé jednotlivé normy dotčené právním jednáním a případný závěr o neplatnosti takového jednání musí být zdůvodněn porušením jiné hodnoty, než je status právnické osoby.¹⁶² P. Šuk¹⁶³ navzdory tomu, že se jedná o představitele prvního názorového proudu, který považuje za statusovou otázku vymezení obligatorních orgánů právnických osob včetně jejich působností, zastává názor, že zákon nezakazuje všechny úpravy působností odchylovající se od statusové právní úpravy, ale ujednání tuto úpravu porušující. Obdobný názor vyslovil nedávno i NS, který judikoval že: „*Ne každé odchylení od právní normy chránící veřejný pořádek lze bez dalšího kvalifikovat jako její porušení, resp. jako narušení veřejného pořádku. Zakázaná (nepřípustná) jsou podle § 1 odst. 2 části věty před středníkem ObčZ pouze ujednání, která odporují smyslu a účelu určité právní normy, bez ohledu na to, zda tímto smyslem a účelem je ochrana veřejného pořádku, dobrých mravů, či jiných – v § 1 odst. 2 ObčZ výslovně nezdůrazněných – hodnot (srov. usnesení NS z 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016, R 10/2019). Stejně jako v případě jiných hodnot (účelů) chráněných právními normami, i v případě veřejného pořádku je vždy třeba posuzovat, zda odchylné ujednání jde proti smyslu a účelu dané právní normy, či zda její smysl a účel zachovává, byť tak činí prostřednictvím odchylné – autonomní – úpravy.*“¹⁶⁴

Vynecháme-li polemiku, zda je působnost orgánů kapitálových společností součástí statusové otázky, přičemž pro účely smluvní úpravy působností pokládám předpoklad, že působnost orgánů není součástí statusové otázky, i v tomto případě s ohledem na výše uvedené bude zapotřebí zkoumat, zda smysl a účel konkrétní právní normy nevyžaduje, že se

¹⁶¹ Tamtéž, s. 326-327.

¹⁶² Tamtéž, s. 327-328.

¹⁶³ ŠUK: *Kogentnost a dispozitivita...*, In: Beck-online [online právní informační systém].

¹⁶⁴ Rozsudek NS ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020.

zakladatelé kapitálových společností nemohou od zákonného pravidla smluvně odchýlit. Bude-li tomu tak a zakladatelé se od konkrétní právní normy nebudou moci odchýlit (buď vůbec anebo jen určitým způsobem) je tato právní norma (absolutně nebo relativně) kogentní.¹⁶⁵ P. Šuk¹⁶⁶ uvádí, že smyslem a účelem odůvodňující kogentnost normy může být jednak ochrana hodnot vymezených v generální klauzuli ustanovení § 1 odst. 2 in fine o. z., ale také ochrana hodnot odlišných. Vzhledem k tomu, že kogentnost normy omezuje autonomii vůle adresátů právní normy, musí být smysl a účel kogentnosti právní normy natolik silný, aby odůvodňoval zásah do této vůle. Mimo jiné je zapotřebí vždy patřičně zkoumat za jakých okolností, resp. jakých skutečností, práv a povinností, vztahů apod. se případná smluvní odchylka týká. Stručně řečeno, je třeba zkoumat smysl a účel smluvní odchylkou dotčené právní normy ad hoc pro konkrétní okolnosti.¹⁶⁷ Užitím tohoto pravidla lze pak dojít k závěru, že v rámci kapitálových společností bude významnost účelu a smyslu zákonné právní normy vyšší v případě smluvní odchylky, která se bude týkat regulace struktury správy společnosti či osob, které jsou v konkrétní společnosti nějak oslabeny (např. menšinový společník) aj. Naopak v případě aplikace smluvní odchylky, která bude upravovat vnitřní vztahy mezi zakladateli, bude tento účel a smysl zákonného ustanovení řádově nižší.¹⁶⁸ Domnívám se, že v rámci zkoumání smyslu a účelu smluvní odchylkou dotčené právní normy musí být též konstatování toho, zda smluvní odchylka zakladatelů garantuje zachování funkce valné hromady a jiných orgánů společnosti jako celku, neboť pokud by tomu tak nebylo, byl by tento smysl a účel zákonné právní normy popřen.

P. Šuk¹⁶⁹ je přesvědčen, že kogentnost a dispozitivnost normy je zapotřebí zkoumat ve dvou krocích. V prvním kroku je zapotřebí posoudit, zda účel a smysl normy zakazuje smluvní odchylku a není-li tomu tak, nastupuje krok druhý, který spočívá v posouzení, zda dané smluvní odchylce nebrání jiná kogentní právní norma. Například ustanovení § 207 odst. 2 z. o. k. je podle NS¹⁷⁰ dispozitivním ustanovením, neboť není součástí statusové otázky. V případě smluvní odchylky odchylující se od tohoto dispozitivního ustanovení, která bude spočívat v tom, že podíl může být převeden jen na takového společníka, který spáchal

¹⁶⁵ ŠUK: *Kogentnost a dispozitivita...*, In: Beck-online [online právní informační systém].

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 5.

¹⁶⁹ ŠUK: *Kogentnost a dispozitivita...*, In: Beck-online [online právní informační systém].

¹⁷⁰ Srov. usnesení NS ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

úmyslný trestný čin v souvislosti s předmětem podnikání společnosti, bude taková odchylka shledána neplatná pro rozpor s veřejným pořádkem.¹⁷¹ Z uvedeného plyne, že je předmětné zákonné ustanovení dispozitivní, nicméně takové smluvní odchylce brání jiná kogentní právní norma, resp. zásada.

R. Kříž¹⁷² doplňuje, aby v případě zkoumání dispozitivnosti a kogentnosti byly ustanovení dotčené smluvními odchylkami testovány nejen na základě smyslu a účelu právní normy, ale také o princip ochrany třetích osob. Mám za to, že tento princip ochrany třetích osob musí být již zahrnut v rámci zkoumání druhého kritéria smluvní odchylky, neboť je součástí veřejného pořádku. Dotknula-li by se smluvní odchylka výrazně práv třetích osob, nemohla by splnit druhé kritérium smluvní odchylky a taková smluvní odchylka by nemohla být přípustná.

Patrně větší právní jistotu adresátům právních norem zákonodárce poskytoval v rámci obch. z., o němž tehdejší právní teorie dovozovala, že byl založen na principu kogentnosti, přičemž smluvní odchylka od jeho ustanovení byla možná, jen pokud to tak stanovil výslovně.¹⁷³ O kogentnosti obch. z. pojednává i dřívější judikatura.¹⁷⁴ R. Kříž¹⁷⁵ k této věci uvádí: „že z hlediska „uživatelského“ komfortu bylo jednodušší, když obch. z. vycházel z principu, že povoleno je pouze to, co je výslovně povoleno, přičemž uvedené povolení se často vyjadřovalo slovy „... pokud stanovy neurčí jinak“.

Vzhledem ke všemu výše uvedenému lze uzavřít, že z. o. k. je konstituován na řadě dispozitivních i kogentních ustanoveních, přičemž jejich určení není vždy zcela jednoznačné. To že zákonodárce na některých místech zákona stanovuje dispozitivní ustanovení výslovně, avšak v jiných nikoliv, činí posuzování pravidel, které upravují působnost orgánů, značně obtížným. Pravděpodobně nelze racionálně zdůvodnit, co vedlo zákonodárce k tomu, aby v některých případech výslovně umožnil smluvní odchylku a jindy ponechal adresáty právních norem v nejistotě, když povaha konkrétního ustanovení pak musí být určena výkladem.¹⁷⁶ Zakladatelé kapitálových společností se tak budou moci odchýlit od ustanovení, které lze považovat za dispozitivní, ale nebudou tak moci učinit u ustanoveních kogentních. Tam, kde

¹⁷¹ ŠUK: *Kogentnost a dispozitivita...*, In: Beck-online [online právní informační systém].

¹⁷² KŘÍŽ: *Statusová otázka právní...*, s. 24.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Např. usnesení NS ze dne 11. 10. 2000, sp. zn. 29 Cdo 968/2000.

¹⁷⁵ KŘÍŽ: *Statusová otázka právní...*, s. 24.

¹⁷⁶ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 470.

zákon výslovně umožní smluvní odchylku, nebudou mít zakladatelé žádný problém zakomponovat ji do společenské smlouvy či stanov. Naopak tam, kde zákon mlčí, musí zakladatelé provést analýzu předmětného ustanovení a poměřit jej s kritérii smluvní odchylky. Budou-li zakladatelé moci učinit závěr o splnění všech kritérií, lze konstatovat přípustnost smluvní odchylky.

Nadále v této kapitole budu proto vycházet z výše uvedeného závěru, přičemž níže bude již pojednáváno o jednotlivých smluvních úpravách působností orgánů, resp. zda není možné některé působnosti obligatorních orgánů převést na jiné obligatorní či fakultativní orgány, anebo zda je možné působnosti příslušných orgánů rozšířit nebo zúžit, neboť základem všech těchto smluvních úprav je právě společná vůle společníků či akcionářů vyjádřená v rámci společenské smlouvy nebo stanov.

2.2. Volba a odvolání statutárního orgánu

Prvním příkladem smluvní úpravy působnosti orgánů kapitálových společností je pro svou významnost změna působnosti v otázce volby a odvolání statutárního orgánu či jeho členů. Odborná právní veřejnost se nemůže shodnout, zda ustanovení § 190 odst. 2 písm. c) u s. r. o. představuje kogentní nebo dispozitivní ustanovení. Otázkou proto zůstává, zda může být tato působnost svěřena například dozorčí radě či jinému orgánu společnosti¹⁷⁷ tak, jak ji v případě smluvní odchylky z. o. k. výslovně svěřuje dozorčí radě v ustanovení § 438 odst. 1 u a. s. Zákon však ani v případě a. s. nikterak nezmiňuje, zda lze tuto působnost přenést i na jiný orgán společnosti než na dozorčí radu.

S. r. o., která představuje nejrozšířenější formu obchodních korporací v České republice¹⁷⁸ nebo a. s., mohou mít různě početnou členskou základnu, neboť není zákonem nikterak omezena. Zpravidla bude s. r. o. méně početná než a. s. S. r. o. bude mít zpravidla více členů především v situacích, kdy umožňuje vydávání kmenových listů, čímž se společnost přibližuje akciové (lze poměrně jednoduše vstupovat a vystupovat ze společnosti v pozici společníků).¹⁷⁹ S ohledem na různorodý počet členů kapitálových společností není vyloučeno, že mohou nastat následující situace.

¹⁷⁷ PRAVDOVÁ: *Postavení jednatele: ...*, In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁷⁸ Společnost s ručením omezeným. *Ministerstvo spravedlnosti ČR* [online] © 2013–2015. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 13. 4. 2022].

¹⁷⁹ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 42–43.

První situací, která může nastat, je, že společnost bude mít vysoký počet členů, zejména v případě a. s. V takovém případě bude mnohem obtížnější svolat valnou hromadu a zpravidla též ustanovit statutární orgán, resp. jeho členy.¹⁸⁰ Tento problém shledávám především v tom, že členové nejvyššího orgánu nemají ve společnosti s vysokým počtem členů tak úzkou (osobní) vazbu ke společnosti, jako právě v té, která je méně početná. V mnoha případech budou členové této společnosti brát členství ve společnosti pouze jako investiční prostředek s vidinou dosažení zhodnocení a zisku. Nebudou tak mít přehled o tom, kdo by měl být statutárním orgánem, resp. pravděpodobně jim to bude lhostejno, pokud bude společnost i nadále dosahovat zisku, ze kterého budou mít osobní profit. Na základě toho bude obtížné dosáhnout postačujícího počtu členů společnosti (kvora) pro provedení hlasování o ustanovení statutárního orgánu.

Druhou situací je přesný opak první, a sice, že společnost bude mít malý počet členů, zpravidla u s. r. o. U této společnosti s malým počtem společníků pravděpodobně nebude problém svolat valnou hromadu a dosáhnout potřebného kvora. Zde lze předpokládat úskalí jiná, a to zejména v personálním obsazení manažerských pozic, neboť je u nich kladena vysoká odpovědnost na jejich členy a také nejistá odměna (odvíjí se od úspěchu na trhu, nebo může být výkon funkce dokonce bezúplatný).¹⁸¹ V takovém případě budou mít sice členové společnosti užší vazbu ke společnosti, resp. přehled o činnosti, představu ohledně následujícího zaměření společnosti a požadavků na člena statutárního orgánu, avšak pravděpodobně budou mít problém obsadit tyto funkce někým, kdo by o ně měl s ohledem na vysokou odpovědnost či bezplatnost zájem.

Zákonná působnost se vzhledem k výše uvedeným situacím může jevit jako nevhodná. Proto lze polemizovat o tom, zda není možné přenést působnost ohledně otázky ustanovení jednatele do funkce na jiný orgán s. r. o., resp. změnit způsob volby, eventuálně také odvolání.¹⁸² Současně můžeme také uvažovat, zda lze takto učinit i u představenstva a. s. nebo její správní rady, tedy přenést tuto působnost na jiný orgán společnosti než zákonem předpokládanou valnou hromadu (v případě a. s. s dualistickým systémem též jiný orgán než dozorčí radu). Nutno ovšem podotknout, že v případě a. s. s dualistickým systémem, v níž se obligatorně zřizuje dozorčí rada, a které může být dle § 438 odst. 1 z. o. k svěřena volba a odvolání představenstva, se může zdát přenesení působnosti na jiný fakultativní orgán jako

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 43.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

nadbytečná a zbytečná smluvní úprava, neboť právě dozorčí rada z pozice kontrolního orgánu má povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a tedy do představenstva jmenovat takové členy, kteří mají náležitou odbornost a splňují požadavky pro výkon členství v konkrétní společnosti. Proto ne každá smluvní úprava působností bude zcela efektivní či racionální, avšak projde-li poměřením s kritérii smluvní odchylky, lze uvažovat i o takových smluvních odchylkách.

2.2.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Budou-li se chtít zakladatelé kapitálových společností odchýlit od ustanovení § 190 odst. 2 písm. c) či § 421 odst. 2 písm. e) a f) z. o. k. musí být splněno, že případná smluvní odchylka vyjádřená v zakladatelském právním jednání způsobující změnu působnosti v otázce volby a odvolání členů statutárního orgánu na jiný orgán není v rozporu s kritérii smluvní odchylky.

První kritérium smluvní odchylky spočívá v tom, že zákon smluvní odchylku nesmí zakazovat výslovně. Předmětná ustanovení žádnou formulaci slova „zakazuje se“, „nesmí“, „musí“ či „připouští-li to tento zákon“ neobsahuje. Z toho dovozují, že se nejedná o výslovný zákaz odchylky dané zákonem. První kritérium lze tak považovat za splněné.

Druhé kritérium smluvní odchylky bude splněno, jestliže smluvní odchylka není v rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem. Předně lze konstatovat, že zákonodárce sám předepisuje v konkrétním případě (např. § 58c energetického zákona), aby volbu a odvolání členů statutárního orgánu provedl jiný orgán než valná hromada (dozorčí rada nebo správní rada). Účelem takového pravidla vymezeného v rámci energetického zákona je zajištění nezávislosti odpovědných osob.¹⁸³ Z toho důvodu dovozují, že budou-li chtít zakladatelé do budoucna, aby členové statutárního orgánu byli nezávislí na valné hromadě a jejích členech, bylo by efektivní, aby působnost v otázce volby a jmenování členů statutárního orgánu svěřili jinému orgánu než valné hromadě. Navíc s odkazem na zákonem předpokládanou možnost svěřit tuto působnost dozorčí radě v případě a. s. s dualistickým systémem, lze pomocí analogie dovodit, že obdobná smluvní úprava působnosti bude možná i u s. r. o. i a. s. s monistickým systémem. K. Eichlerová¹⁸⁴ výslovně uvádí, že to že jinou úpravu zákon v obdobných případech

¹⁸³ BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal. In: ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1045.

¹⁸⁴ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 45.

připouští či dokonce přímo předepisuje, je dostatečným argumentem proto, že smluvní úpravu této působnosti nelze a priori považovat za rozpornou s dobrými mravy či veřejným pořádkem. S jejím názorem se ztotožňuji a závěrem konstatuji, že z pohledu druhého kritéria smluvní odchylky lze toto považovat za splněné. V konečném důsledku předmětná smluvní odchylka nikterak nezasahuje do práv třetích osob, když předně omezuje pouze členy společnosti, kteří se však na tomto omezení na základě své svobodné vůle dohodly prostřednictvím této smluvní odchylky v zakladatelském právním jednání.

Třetí kritérium závisí na tom, zda působnost dotčená smluvní odchylkou nepředstavuje statusovou otázku. Odpověď na otázku, zda je působnost valné hromady ohledně volby a odvolání jednatele statusovou otázkou, je složitá. Zastánci prvního širšího směru řadí mezi statusové otázky i působnosti jednotlivých orgánů. Například T. Dvořák¹⁸⁵ je toho názoru, že působnost v otázce volby a odvolání statutárního orgánu nebo jeho členů je v působnosti valné hromady a není přípustná žádná smluvní odchylka, podle níž by mohla statutární orgán nebo jeho členy jmenovat třetí osoba nebo jiný orgán společnosti. Naopak druhý užší směr je v této věci méně přísný a například K. Eichlerová¹⁸⁶ uvádí, že ustanovení jednatele do funkce jiným způsobem, než je předvídan zákonem, není neslučitelné s formou s. r. o. a není to proto natolik klíčová otázka pro její existenci. Taková praxe jiného způsobu volby a odvolání jednatele je známá v Německu, kdy zákon stanovuje působnost valné hromadě, nicméně doktrína i soudy akceptují přenos této působnosti na jiný orgán, aniž by to narušovalo charakter s. r. o. (v Německu označovaná jako GmBh). V této souvislosti se přikláním k názoru B. Havla a V. Pihery, že k porušení principu numeru clausus (statusu právnické osoby) dojde pouze v případě, jestliže zakladatelé vytvoří společnost, kterou zákon nezná, přičemž úprava organizační struktury určité korporace nepředstavuje statusovou otázku¹⁸⁷ a z tohoto pohledu je splněno i třetí kritérium smluvní odchylky.

Ačkoliv lze polemizovat o tom, co spadá pod statusovou otázku, mám za to, že pro smluvní úpravu působností jsou pravděpodobně nejvíce aplikačně použitelné závěry P. Šuka¹⁸⁸ a současné nejnovější judikatury¹⁸⁹, kdy zakázané (nepřípustné) jsou pouze takové smluvní odchylky, které odporují smyslu a účelu smluvní odchylkou dotčené právní normy, bez ohledu

¹⁸⁵ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 255.

¹⁸⁶ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 48.

¹⁸⁷ HAVEL, PIHERA: *Hranice autonomie vůle...*, s. 326-327.

¹⁸⁸ ŠUK: *Kogentnost a dispozitivita...*, In: *Beck-online* [online právní informační systém].

¹⁸⁹ Viz rozsudek NS ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020.

na to, zda tímto smyslem a účelem je ochrana veřejného pořádku, dobrých mravů, práv týkajících se postavení osob (statusových otázek) či jiných hodnot. Proto nelze bez dalšího každé odchýlení od právní normy kvalifikovat jako její porušení a ryze nepřípustné. Čtvrté a poslední kritérium tak bude splněno, pokud smluvní odchylka nebude v rozporu se smyslem a účelem právní normy, od níž se smluvním ujednáním zakladatelé odchylují.

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že případná smluvní odchylka, jejímž prostřednictvím zakladatelé přenesou působnost v otázce volby a odvolání statutárního orgánu nebo jeho členů, není v rozporu se smyslem a účelem právní normy obsažené v ustanoveních § 190 odst. 2 písm. c) či § 421 odst. 2 písm. e) a f) z. o. k. Předně všeho vycházím z předpokladu, že právě autonomie vůle smluvních stran soukromoprávních vztahů vytváří a formuje tyto vztahy. Smluvní strany, resp. adresáti právních norem jsou oprávněni ujednat si obsah právních vztahů (práva a povinnosti) odchýlně od zákona, mohou zvolit, zda bude společnost existovat a za jakých podmínek bude fungovat. S odkazem na výše uvedenou argumentaci lze navíc dospět k závěru, že nemůže být v rozporu se smyslem a účelem právní normy přenesení působnosti v otázce, kterou na jiných místech z. o. k. svěřuje jinému orgánu. Přenesení této působnosti na jiný orgán společnosti navíc nemění charakter společnosti, nikterak neomezuje statutární orgán v jeho činnosti a zachovává funkci jednotlivých orgánů společnosti. Současně smluvní úprava této působnosti posiluje nezávislost statutárního orgánu na valné hromadě a jejích členů, což v konečném důsledku může přispět k jistotě všech členů a celkové stabilitě společnosti, neboť žádný z nich by ve větší míře neměl ovlivňovat statutární orgán, resp. jeho volbu či odvolání. Navíc v případě přenesení této působnosti na kontrolní orgán společnosti lze mít za to, že kontrolní orgán bude tuto působnost vykonávat lépe zejména s ohledem na jeho odpovědnost, než jak by tomu bylo například u valné hromady ve více početné společnosti. Pokud by snad smyslem a účelem smluvní úpravou dotčených ustanovení mělo být uchování pravomoci společníků a akcionářů volit a odvolávat výkonný orgán – management společnosti, lze konstatovat, že této smluvní odchylky nemusejí využít, což může být výhodné a racionální v málo početných společnostech. Na druhou stranu i u společností s nízkým počtem členů ani zakladatelé společnosti nemusejí mít dostatečné znalosti a zkušenosti pro uskutečnění nejlepší volby statutárního orgánu, a proto by mohli využít této možnosti a zřídit pro tyto účely specializovaný fakultativní orgán, popř. pověřit touto působností kvalifikovaného odborníka, který by zasedal opakovaně jednou vždy ke konci funkčního období člena statutárního orgánu apod.

Nicméně v konečném důsledku nelze a priori konstatovat, co může být pro konkrétní společnost nejlepší nastavení vnitřních pravidel, a proto je třeba ad hoc posuzovat, jaká je vůle zakladatelů, jakým způsobem chtějí, aby jejich společnost fungovala a jak velký chtějí mít na její fungování vliv. Jako podpůrným argument lze uvést, že nastavení vnitřních pravidel není finální a případná smluvní odchylka lze změnou zakladatelského právního jednání zrušit. Závěrem lze v rámci druhého kroku posuzování účelu a smyslu smluvní odchylkou dotčeného ustanovení uvést, že si nejsem vědom toho, že by této smluvní odchylce bránila jiná kogentní právní norma. Mám za to, že předmětná ustanovení jsou dispozitivní a představují „podpůrnou“ právní úpravu těm, kteří o smluvní úpravě neuvažují. S ohledem na uvedené argumenty se domnívám, že smluvní odchylka od předmětných ustanovení není v rozporu s jejich smyslem a účelem.

Dojdeme-li k závěru, že jsou naplněna kritéria této smluvní odchylky, lze dovodit, že je předmětná smluvní úprava působnosti možná, nicméně nemůže být neomezená. Základním principem je, že statutární orgán je vždy možné určitým způsobem odvolat. Nelze tedy, aby v zakladatelském právním jednání byla zakotvena jeho neodvolatelnost¹⁹⁰ a současně by zde měly být upravena pravidla, za jakých podmínek jej lze odvolat.

V první řadě tak mohou zakladatelé přenést předmětnou působnost na jiný orgán společnosti. Na základě odkazu na energetický zákon a úpravu u a. s. s dualistickým systémem se jeví jako možné, aby shodně tuto působnost nabyla dozorčí rada v případě s. r. o. Dojde tak k přenosu působnosti valné hromady na dozorčí radu prostřednictvím delegace zhmotněných práv společníků ve valné hromadě.¹⁹¹ U a. s. s dualistickým systémem lze využít podmíněné zákonné působnosti a svěřit tuto působnost dozorčí radě. Analogicky lze v případě a. s. s monistickým systémem svěřit tuto působnost jinému zakladateli zřízenému fakultativnímu orgánu, který bude prostřednictvím delegace zhmotněných práv akcionářů tuto působnost vykonávat. Vzhledem k tomu, že může být společnost s velkým počtem členů, jeví se potřeba jiného orgánu nabytého působností volby statutárního orgánu jako smysluplná, neboť jak již bylo zmíněno výše, u takové společnosti bude problém se vůbec v dostatečném počtu pro hlasování o ustanovení statutárního orgánu sejít, přičemž problém může také představovat nedostatečná vazba členů na společnost (nemají dostatečné informace, kdo by mohl být potenciálně dobrým členem statutárního orgánu, kdo má zkušenosti apod.). Tento problém tak

¹⁹⁰ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 47-49.

¹⁹¹ Tamtéž.

může vyřešit specializovaný orgán, přičemž zákon nevylučuje ani zřízení jiného fakultativního orgánu odlišného od dozorčí rady.¹⁹²

V rámci své diplomové práce¹⁹³ jsem uváděl, že podle K. Eichlerové¹⁹⁴ bylo druhou možností společníků upravit si působnost v otázce volby jednatele tak, aby si společníci ve společenské smlouvě určili, že konkrétní společník má právo přímo zvolit jednatele, popřípadě navrhnout jednatele (nepřímo zvolit), kdy ho poté musí schválit ostatní. Tato možnost označovaná jako vysílací právo společníka nebyla ani v Německu jednoznačně přijímána. Avšak s příchodem novely z. o. k., který byl doplněn o ustanovení § 194a, § 438a a § 458, zákonodárce zavedl toto vysílací právo, a to v jeho přímé formě (přímé jmenování statutárního orgánu členy společnosti). V případě s. r. o. tak zákonodárce nově umožnil, že společenská smlouva může určit, že s podílem konkrétního společníka je spojeno právo jmenovat jednoho nebo více jednatelů a tyto také odvolat (podíl s vysílacím právem). U a. s. pojí toto právo s konkrétní akcií akcionáře, za podmínky, že tak určí statuty, a v takovém případě má akcionář působnost jmenovat jednoho nebo více členů představenstva či správní rady (akcie s vysílacím právem). Do vydání novely však panovali v rámci odborné právní veřejnosti rozporné názory ohledně možnosti vysílacího práva.¹⁹⁵ Novela tyto nejasnosti odstranila a zakotvila základní právní rámec pro vysílací právo společníka či akcionáře.¹⁹⁶

Novela dále stanovila, že počet členů statutárního orgánu jmenovaných společníky či akcionáři s vysílacím právem nesmí být vyšší než počet členů statutárního orgánu, kteří jsou voleni valnou hromadou. Otázkou však zůstává, zdali se mohou zakladatelé kapitálových společností smluvně odchýlit od tohoto zákonného požadavku. S poukazem na aplikační test kritérií smluvní odchylky ohledně působnosti volby a jmenování statutárního orgánu mám za to, že to v této situaci není takto jednoznačné. Především je zapotřebí se pozastavit u druhého a čtvrtého kritéria. Z pohledu prvního kritéria předmětná ustanovení neobsahují výslovný zákaz smluvní odchylky. Zákonodárce nicméně v předmětných ustanovení využívá slovního výrazu „nesmí“, a je proto nutné zkoumat, zda případná smluvní odchylka není v rozporu s dobrými

¹⁹² Tamtéž, s. 48.

¹⁹³ ZBRANEK, Petr. *Smluvní úprava působností orgánů s.r.o. – možnosti a meze* [online]. Brno, 2020, s. 25 [cit. 22. 4. 2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

¹⁹⁴ EICHLEROVÁ, *Může být jednatel...*, s. 48.

¹⁹⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 934.

¹⁹⁶ KRÍŽ, Radim. Akcie s vysílacím právem a změna vnitřní struktury orgánů akciové společnosti. *Bulletin advokacie*, roč. 2022, č. 3, s. 15.

mravy, veřejným pořádkem či se smyslem a účelem předmětných ustanovení. Pravděpodobně nejsilnějším argumentem pro to, že smluvní odchylka není v rozporu s dobrými mravy ani veřejným pořádkem bude to, že základem smluvní odchylky je právě smluvní autonomie vůle společníků či akcionářů, kteří společnost založili. Oni sami si tak mohou určit, zda si chtějí svá pravidla v rámci společnosti upravit odlišně od zákonné podpůrné právní úpravy. Na druhou stranu je zde zřejmý záměr zákonodárce chránit ostatní členy společnosti tím, že se sami mohou podílet na volbě obsazení členů statutárního orgánu. Zejména to bude významné ve společnosti, ve které je větší fluktuace společníků či akcionářů, kteří nemohli ovlivnit zakládání společnosti a jejího vnitřního nastavení. Mám za to, že smyslem a účelem předmětných ustanovení je tak chránit slabší členy společnosti zejména ty, kteří se do společnosti připojili až později. Podle důvodové zprávy k novele z. o. k. je cílem tohoto pravidla zachovat vliv ostatních členů společnosti, resp. valné hromady jako nejvyššího orgánu na personální obsazení statutárního orgánu. Tato hranice je zvolena s ohledem na zachování možnosti kooptace členů statutárního orgánu.¹⁹⁷ Členové společnosti, kteří mají se svým podílem nebo akcií spojeno vysílací právo, mohou významným způsobem ovlivnit fungování společnosti, neboť mají obrovský vliv na personální obsazení managementu společnosti a současně ostatní členové jsou tímto znevýhodněni a jejich práva jsou tímto značně krácena. Dalším podpůrným argumentem nemožnosti této smluvní odchylky je také to, že obdobná hranice se dnes uplatňuje i v rámci a. s., kdy určitý počet členů dozorčí rady volí zaměstnanci společnosti (§ 448 odst. 2 poslední věta z. o. k.). I v tomto případě je zachován vliv valné hromady na personální složení dozorčí rady, která v konečném důsledku provádí kontrolu statutárního orgánu.

Na základě výše uvedených argumentů mám za to, že případná smluvní odchylka, která by vyloučila pravidlo pro počet volených členů statutárního orgánu ostatními členy společnosti bez vysílacího práva, by již zasahovala do intenzí veřejného pořádku a byla by v rozporu se smyslem a účelem, který zákonodárce pro tyto ustanovení zamýšlel. Proto nemůže být taková smluvní úprava přípustná, neboť nebyla naplněna všechna kritéria smluvní odchylky. Na druhou stranu se domnívám, že smluvní odchylka, jejímž prostřednictvím by se zakladatelé odchýlili od zákonné hranice např. tak, že by ji zvýšili na 60 % (6 z 10 členů představenstva by bylo jmenováno akcionáři s akciemi s vysílacími právy), by byla přijatelná, jestliže by zároveň byla rozšířena působnost valné hromady v otázce odvolání takto jmenovaných členů představenstva kupříkladu tak, že by mohli být odvoláni na jednání valné hromady prostou většinou zbylých akcionářů nemající akcie s vysílacím právem. Takovým způsobem

¹⁹⁷ Důvodová zpráva k novele z. o. k.

by bylo vyrovnáno znevýhodnění ostatních akcionářů a smluvní odchylka by byla pravděpodobně přijatelná.

Z. o. k. však nikterak nezmiňuje, zda lze s podílem či akcií spojit jen právo navrhnout člena statutárního orgánu ke schválení valné hromadě (nepřímo zvolit). Nicméně užitím argumentu ad maiori ad minus mám za to, že pokud lze podle zákona přímo jmenovat člena statutárního orgánu členem společnosti s vysílacím právem, nic nebrání tomu, aby byl tímto členem společnosti pouze navrhnout (nepřímo zvolen) ke schválení valné hromadě či ostatním členům společnosti. Taková možnost navíc posiluje postavení těchto ostatních členů společnosti, neboť i nadále mají přímý vliv na obsazení managementu společnosti. Např. ve vícečlenné společnosti, kde většina členů spatřuje ve své účasti na společnosti pouze zhodnocení svého majetku, se jeví taková možnost určitého člena, který rozumí předmětu podnikání společnosti (má určité znalosti, zkušenosti a odbornost), popř. má užší vazbu na společnost, jako smysluplné, neboť může lépe vybrat a kvalifikovaně navrhnout odborně způsobilou osobu, která má nejlepší předpoklady pro výkon funkce statutárního orgánu. Avšak konečné rozhodnutí zůstává na valné hromadě či ostatních společnících nebo akcionářích.

Podle K. Eichlerové¹⁹⁸ je další možností smluvní úpravy působnosti v otázce volby a odvolání jednatele, aby společníci ve společenské smlouvě určili, že s konkrétním podílem společníka je spojeno právo nebo povinnost vykonávat funkci jednatele společnosti. Mám za to, že její závěry lze vztáhnout i na akciovou společnost. Tato možnost se může zdát smysluplná v situacích, kdy jde o společnost s malým počtem členů a bude složité (např. z důvodu bezplatnosti funkce) ustanovit člena statutárního orgánu z řad společníků či akcionářů, dokonce i třetích osob. V takovém případě bude zapotřebí, aby zakladatelé takovou povinnost, resp. právo některého člena společnosti, spojili s jeho konkrétním podílem či akcií. Tuto povinnost můžeme rozdělit na přímou, kdy se společník či akcionář stává členem statutárního orgánu, neboť je členem společnosti, a poté na nepřímou, která vzniká až v okamžiku, kdy jej valná hromada zvolí. V rámci s. r. o. lze tuto možnost odvodit od toho, že s podílem je možné spojit povinnost osobní účasti na řízení či správě společnosti, a tím spíše lze tohoto účelu dosáhnout prostřednictvím výkonu funkce jednatele.¹⁹⁹ Naopak v rámci a. s. nepatří mezi povinnosti akcionáře povinnost osobní účasti na společnosti a společnost není vázána na přítomnost konkrétních akcionářů. Bez ohledu na to je však akcionář nadán určitými právy

¹⁹⁸ EICHLEROVÁ: *Může být jednatel...*, s. 48.

¹⁹⁹ Tamtéž.

a povinnostmi, které mu umožňují ovlivňovat aktivity společnosti a také se podílet na hospodářském výsledku společnosti.²⁰⁰ „*Vliv akcionářů na společnost se děje především nepřímo, ovlivňováním personálního složení orgánů společnosti a využíváním možnosti svolat valnou hromadu k rozhodování o otázkách, které daná skupina akcionářů považuje za důležité.*“²⁰¹ Jestliže se pro užší vazbu se společností rozhodnout zakladatelé a. s. a určí, že s konkrétní akcií je spojeno právo (avšak i povinnost) vykonávat funkci člena statutárního orgánu, neboť chtějí, aby ve společnosti zůstal důležitý prvek ovlivňovat společnost zakladateli i po jejím založení ve větší míře, mám za to, že takto učinit mohou. Domnívám se, že i v tomto případě by byla kritéria smluvní odchylky splněna, neboť výslovný zákaz odchylky zákon neupravuje (neboť se zakladatelé od žádného ustanovení neodchylují), taková smluvní úprava není v rozporu s dobrými mravy ani veřejným pořádkem (nenarušuje to vnitřní strukturu orgánů ani jejich funkci, nezasahuje to do práv třetích osob zejména věřitelů společnosti, jejichž práva mohou být posílena právě tím, že určitý akcionář má užší osobní vztah se společností a nejde z jeho strany o pouhý investiční nástroj), nejedná se ani o statusovou otázku ani o rozpor s účelem a smyslem právní normy (založeno na předpokladu užšího výkladu statusové otázky včetně toho, že předmětná smluvní úprava působnosti neodporuje smyslu a účelu určité právní normy, neboť zákonodárce žádnou normou tuto otázku neupravuje). Koneckonců lze konstatovat, že přímá povinnost nepředstavuje přenesení působnosti na jiný orgán či jinou osobu, ale pouze odnětí působnosti z okruhu otázek, o kterých rozhoduje valná hromada za chodu společnosti, resp. bylo o ní fakticky rozhodnuto přímo zakladateli jako budoucími členy valné hromady na základě jejich společné a svobodné vůle.

2.3. Záloha na podíl na zisku

Zálohou se v rámci soukromého práva rozumí určité plnění poskytnuté před vznikem pohledávky anebo po vzniku takové pohledávky, ale před její splatností. Jedná se především o část konečného plnění, které se poskytuje v penězích.²⁰² Záloha na podíl na zisku představuje

²⁰⁰ POKORNÁ, Jarmila. Právní postavení akcionářů a výkon jejich oprávnění řídit společnost. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1179.

²⁰¹ Tamtéž, s. 1179-1180.

²⁰² ŠTENGLOVÁ a kol. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017, s. 111.

tedy předběžné peněžité plnění, přičemž právní důvod toho plnění vznikne až později.²⁰³ Toto plnění se poskytuje společníkovi či akcionáři, než mu vznikne pohledávka na konkrétní podíl na zisku.²⁰⁴

Základní otázkou však je, který orgán společnosti může rozhodnout o výplatě zálohy na podíl na zisku. Po novele z. o. k., se úprava zálohy na podíl na zisku původně obsažená v ustanovení § 40 odst. 2 z. o. k. přesunula do ustanovení § 35 z. o. k. Odstavec první tohoto ustanovení výslovně připouští jen možnost výplaty zálohy na podíl na zisku, nikoliv však zálohy na výplatu jiných zdrojů.²⁰⁵ V rámci tohoto ustanovení však zákonodárce nikterak neupřesňuje, který orgán společnosti je příslušný rozhodnout o výplatě zálohy na podíl na zisku a pouze stanovuje podmínky pro její výplatu, přičemž tyto podmínky musí být splněny i v případě, že během roku bude vypláceno vícero záloh. Pro určení příslušného orgánu rozhodující o výplatě zálohy se nepoužijí pravidla obsažená § 34 o výplatě podílu na zisku, neboť se vztahují jen na rozdělení a výplatu podílu na zisku a jiných vlastních zdrojů,²⁰⁶ a proto s odkazem na odst. 3 tohoto ustanovení není možné dovodit působnost statutárního orgánu. Obecně nelze dovodit ani působnost valné hromady, neboť působnost ohledně vyplacení záloh na podíl na zisku není zákonem svěřena valné hromadě ani jinému orgánu.²⁰⁷ Proto lze a contrario dovodit působnost statutárního orgánu na základě zbytkové působnosti (§ 163 o. z.). Jelikož se nejedná o zákonnou působnost (jako např. výše uvedená působnost volby a odvolání statutárního orgánu), neboť o ní zákon nepojednává, lze konstatovat, že spadá právě pod zbytkovou působnost statutárního orgánu. Objevují se však názory, že rozhodnutí o výplatě zálohy náleží do působnosti valné hromady právě s odůvodněním, že valná hromada rozhoduje také o rozdělení zisku společnosti, tudíž by měla rozhodovat i o výplatě záloh, které v tomto případě představují předběžné rozdělení zisku mezi členy společnosti.²⁰⁸ S tímto se však neztotožňuje K. Eichlerová ani P. Kuhn²⁰⁹ a uvádějí, že se jedná o zbytkovou působnost statutárního orgánu. S ohledem na tuto zákonem blíže neupravenou působnost je vhodné

²⁰³ POKORNÁ, Jarmila. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 318.

²⁰⁴ EICHLEROVÁ, Kateřina. Záloha na podíl na zisku v kapitálových společnostech. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance.* Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 71.

²⁰⁵ KUHN, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 100.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ EICHLEROVÁ: *Záloha na podíl...*, s. 72-73.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 73.

²⁰⁹ Tamtéž.

si položit otázku, zda nemohou zakladatelé v rámci zakladatelského právního jednání svěřit tuto působnost jednoznačně konkrétnímu orgánu společnosti. Jestliže by však neexistovala smluvní úprava této působnosti, mám za to, že by spadala pod zbytkovou působnost statutárního orgánu.

2.3.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Zdali je možné smluvní úpravu působnosti v otázce výplaty zálohy na podíl na zisku upravit, resp. specifikovat, konkretizovat, bude záležet na tom, zda takové smluvní ujednání splňuje kritéria smluvní odchylky. Z pohledu prvního kritéria i čtvrtého kritéria lze konstatovat, že jsou splněna, neboť v rámci předmětného ustanovení není žádný výslovný zákaz smluvní odchylky, ba dokonce smluvní úprava nelze považovat za smluvní odchylku, neboť se není od čeho odchylovat, když zákon tuto působnost nesvěřuje žádnému orgánu společnosti výslovně, a z neexistující právní normy současně nemůže plynout žádný smysl a účel. Bez ohledu na to je zapotřebí smluvní úpravu této působnosti zanalyzovat z hlediska zbylých kritérií smluvní odchylky, zejména zdali není smluvní působnost v rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem.

Domnívám se, že smluvní úprava této působnosti, jejímž prostřednictvím zakladatelé kapitálových společností svěří tuto působnost např. valné hromadě, nebude v rozporu s dobrými mravy ani veřejným pořádkem především proto, že záleží na jejich společné autonomní vůli, zda se bude záloha na podíl na zisku vyplácet či nikoliv, neboť v rámci zakladatelského právního jednání mohou zálohy na podíl na zisku dokonce úplně vyloučit.²¹⁰ Pokud zakladatelé mohou vyloučit jejich výplatu, mám za to, že není důvodu, proč by nemohli stanovit způsob a pravidla jejich výplaty. Tento argument lze podpořit také tím, že právě valná hromada rozhoduje o rozdělení zisku, proč by tedy nemohla v konečném důsledku rozhodovat také o výplatě záloh na podíl na zisku. Taková smluvní úprava navíc garantuje zachování funkce statutárního orgánu a jiných orgánů společnosti jako celku, neboť se tím omezuje pouze nejisté oprávnění statutárního orgánu a ve výsledku zvyšuje postavení a právní jistota členů společnosti, kteří o výplatě záloh rozhodli již při zakládání společnosti v rámci zakladatelského právního jednání a jejichž cílem bylo zejména omezit manažerskou svévoli. Sjednané řešení mimo jiné nezasahuje do práv třetích osob (věřitelů) a mám také za to, že takové řešení není v rozporu s jinými kogentními normami z. o. k. Ohledně třetího kritéria konstatuji, že vycházím z předpokladu užšího výkladu statusové otázky, přičemž působnost orgánů kapitálových

²¹⁰ Tamtéž, s. 72.

společností do ní nespadá. Uvedené závěry lze přiměřeně aplikovat i na případy, kdy by byla tato působnost svěřena či dělena mezi některé orgány společnosti, např. dozorčí radu a jednatele, přičemž rozhodnutí jednatele by bylo podmíněno souhlasem dozorčí rady. Uvedené řešení taktéž posiluje postavení společníků, nezasahuje do práv třetích osob (jejich dobrou víru ve společnost může naopak posílit, neboť sjednané řešení může omezit neracionální vyplácení záloh na podíl na zisku) a v konečném důsledku není v rozporu s žádnou kogentní normou.

Vzhledem k výše uvedenému lze dospět k závěru, že jsou naplněna kritéria smluvní odchylky a uvedou-li zakladatelé ve společenské smlouvě nebo stanovách, že tuto působnost svěřují určitému orgánu společnosti, má tento orgán působnost v oblasti schválení a výplaty záloh na podíl na zisku.²¹¹

2.4. Volba znalce při oceňování nepeněžitého vkladu

Domnívám se, že jednou z dalších možných smluvních úprav působnosti je volba znalce při oceňování nepeněžitého vkladu. Z. o. k. vyžaduje u kapitálových společností, aby byly nepeněžité vklady ohodnoceny pomocí speciálních postupů a znalostí, které jsou typické pro znalce. Závěry ze znaleckého posudku zpracovaného znalcem jsou pro členy společnosti a samotnou společnost závazné natolik, že vnášené nepeněžité vklady nemohou ocenit odlišně.²¹²

Z. o. k. oproti dřívější úpravě nepožaduje, aby byli znalci ustanoveni soudem, ale tuto pravomoc ponechává společnosti.²¹³ Volba znalce je při konstituování společnosti svěřena zakladatelům a za jejího trvání statutárnímu orgánu, přičemž určení znalce statutárním orgánem podléhá jeho péči řádného hospodáře.²¹⁴ Tato působnost je v z. o. k. upravena v ustanoveních § 143 odst. 2 a § 251 odst. 1 in fine. Podle § 17 odst. 2 z. o. k. se ocenění nepeněžitého vkladu uvede v zakladatelském právním jednání. V tomto ohledu si lze položit otázku, zda je volba znalce statutárním orgánem za fungování společnosti jedinou možností, resp. zda nemohou zakladatelé společnosti přenést tuto působnost i na jiný orgán společnosti, zejména na valnou

²¹¹ KUHN, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 101.

²¹² POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 269.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 356.

hromadu. Aby bylo možné posoudit, zda je případná smluvní odchylka přípustná, je nutné poměřit ji s kritérii smluvní odchylky.

2.4.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Za prvé, je v daných ustanoveních upravujících volbu znalce výslovně zmíněn zákaz smluvní odchylky? Předmětná ustanovení žádný výslovný zákaz neobsahují.

Za druhé, byla by případná smluvní odchylka zakladatelů v rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem? Domnívám se, že nikoliv. Základní argument lze shledávat v tom, že pokud zakladatelé před založením společnosti určili znalce ohodnocující jejich nepeněžitě vklady, stejně tak i oni by měli mít možnost zvolit znalce (pokud si tak určí ve společenské smlouvě či stanovách), který bude oceňovat nepeněžitě vklady i za doby jejího fungování (argumentum a simili). Může nastat situace, kdy člen statutárního orgánu společnosti nemá užší osobní vazbu na společnost, resp. nebude jejím společníkem či akcionářem a nemá tudíž bližší zájem na tom, o jakou částku se zvýší základní kapitál společnosti vnesením nepeněžitě vkladu i přes předpoklad, že by takový zájem mít měl vzhledem k povinnosti péče řádného hospodáře. V takovém případě by bylo jistě rozumnější, aby znalce mohli jmenovat přímo zakladatelé, kteří již tento zájem mít nepochybně budou. Lze také dovodit, že v takovém případě budou lépe chráněny i třetí osoby, neboť znalecké oceňování by mělo zabránit vytváření fiktivních hodnot základního kapitálu²¹⁵, přičemž právě cíl zakladatelů bude co nejlépe a za co nejvyšší cenu ocenit nepeněžitý vklad. Kromě toho o zvýšení základního kapitálu dle z. o. k. rozhoduje valná hromada, tedy její členové, a tudíž není důvodu, aby v případě rozhodování o zvýšení základního kapitálu nerozhodovali také o volbě znalce oceňujícího nepeněžitý vklad, kterým dojde ke zvýšení základního kapitálu (argumentum a maiori ad minus). Navíc v případě společnosti s malým počtem členů zpravidla nebude problém, aby se členové společnosti sešli a hlasovali na valné hromadě o volbě znalce. A contrario v případě vícečlenné společnosti může vyvstat problém spočívající v tom, aby se členové společnosti sešli v dostatečném počtu pro usnášeníschopnost a tedy mohli přijmout rozhodnutí v otázce volby znalce. V takovém případě však zakladatelé mohou v zakladatelském právním jednání ujednat, že znalce bude např. volit pro tyto účely speciálně vytvořený fakultativní orgán, který je bude volit ad hoc a bude se skládat z určitého počtu členů společnosti, kteří se budou po určitém časovém období obměňovat. Nebo zakladatelé tuto možnost úpravy působnosti vůbec nevyužijí a bude

²¹⁵ POKORNÁ: *Obchodní korporace a...*, s. 334.

aplikována dispozitivní zákonná úprava, kdy o této otázce bude rozhodovat statutární orgán. Závěrem se domnívám, že odchylná smluvní úprava automaticky neodnímá garanci zachování funkce statutárního orgánu a celkové rovnováhy ostatních orgánů společnosti jako celku.

Za třetí, spadá tato působnost do statusové otázky? V této souvislosti opět vycházím z předpokladu užšího výkladu statusové otázky, kdy působnost orgánů kapitálových společností do jejího rozsahu nespadá.

Za čtvrté, je případná smluvní odchylka v rozporu se smyslem a účelem právních norem, od nichž se smluvním ujednáním zakladatelé odchylují? Mám za to, že smyslem a účelem dotčených právních norem bylo především stanovit základní podpůrný právní rámec, tedy poskytnout společnosti a jejím orgánům návod, jak mají postupovat v případě volby znalce, neboť v opačném případě by byli v nejistotě a působnost konkrétního orgánu by musela být dovozována výkladem. Mimo jiné z. o. k. ve svém ustanovení § 23 odst. 3 z. o. k. nařizuje, aby byl nepeněžitý vklad vnesen do společnosti ještě před jejím vznikem. Proto bylo nutné, aby zákonodárce poskytnul zakladatelům právní jistotu v případě vnosu jejich nepeněžitého vkladu před založením společnosti. Tuto jistotu jim poskytl v podobě svěření působnosti ve výběru znalce, který oceňuje jejich vkládané nepeněžité vklady do společnosti. Na základě toho se domnívám, že není v rozporu se smyslem a účelem těchto právních norem, upraví-li zakladatelé společnosti volbu znalce po vzniku společnosti v zakladatelském právním jednání odlišně, např. pokud ji svěří jinému orgánu, nebo sami sobě (valné hromadě), neboť primárně by nemělo být bráněno v nastavení vnitřních rozhodovacích procesů podle potřeb konkrétní společnosti a zároveň jsou to právě nepeněžité vklady členů společnosti, které by měly být oceňovány a tudíž pokud chtějí, měli by mít alespoň nepřímý vliv na jejich oceňování, které je v jejich nejlepším zájmu. Mám také za to, že takové řešení není v rozporu s žádnou kogentní normou zákona.

Na základě výše uvedeného se tak domnívám, že jsou splněna kritéria smluvní odchylky. Nejedná se proto o kogentní ustanovení zákona, od kterého se zakladatelé odchýlit nemohou, a proto bude smluvní úprava působnosti v této otázce možná.

Možnou alternativou výše uvedené smluvní úpravy působnosti by mohla být taková smluvní úprava zakladatelů společnosti, jejímž prostřednictvím by tuto působnost dělili mezi statutární orgán a valnou hromadu, tedy tak, že by část působnosti ponechali statutárnímu orgánu (výběr znalce) a část působnosti by přenesli na valnou hromadu (konečná volba, resp. odsouhlasení výběru znalce). Taková smluvní úprava posiluje postavení členů

společnosti, ale zároveň představuje pomyslný kompromis ve sféře vlivu na ocenění nepeněžitých vkladů.

2.5. Dispozice s obchodním závodem

Podle § 125 odst. 1 písm. j) a § 187 odst. 1 písm. k) s odkazem na ustanovení § 67a starého obch. z. platilo, že ke smlouvě, na jejímž základě dochází k převodu, nájmu nebo zřízení zástavního práva k podniku nebo jeho části, musel být udělen souhlas společníků nebo valné hromady, což v případě kapitálových společností znamenalo souhlas valné hromady.²¹⁶ Z. o. k. ve svých ustanoveních § 190 odst. 2 písm. i) a § 421 odst. 2 písm. m) ponechal v působnosti valné hromady schválení převodu nebo zastavení závodu či jeho části (od 1.1.2021 podstatné části jmění), avšak jen takové části znamenající podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání či činnosti společnosti. Rozdíl oproti staré úpravě je ten, že z působnosti valné hromady vyloučil rozhodování o schválení nájmu obchodního závodu (nově tedy pachtu), dále, že souhlas valné hromady bude vyžadován jen v případě, že se bude jednat o podstatné změny ve struktuře závodu nebo podnikání společnosti, a že se již nevyžaduje souhlas valné hromady se smlouvou, avšak pouze s převodem či zastavením jako takovými.²¹⁷

Ještě donedávna nepanovala shoda o tom, co lze chápat částí obchodního závodu. Někteří chápali část obchodního závodu „materiálně“ (tj. jako část majetku) bez ohledu na to, zda je tato část obchodního závodu organizována jako pobočka, nebo jde toliko o samostatnou věc (strojní vybavení, budovu atd.), a to vždy za splnění podmínky, že by v důsledku její dispozice došlo k podstatné změně dosavadní struktury závodu nebo k podstatné změně v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti (tzv. materiální pojetí části obchodního závodu).²¹⁸ Druzí zastávali tzv. formálně-materiální pojetí obchodního závodu, podle kterého převod či zastavení závodu či jeho části podléhalo souhlasu valné hromady jen pokud se jednalo o převod organizační složky (1. předpoklad – formální pojetí) za podmínky, že by tento převod

²¹⁶ HOLEJŠOVSKÝ: *Valné hromady společností...*, s. 24.

²¹⁷ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 476.

²¹⁸ Tamtéž.

znamenal podstatnou změnu dosavadní struktury závodu či předmětu podnikání nebo činnosti společnosti (2. předpoklad – materiální pojetí).²¹⁹

Tento interpretační problém se pokusil vyřešit NS, když ve svém rozsudku ze dne 29. 5. 2019 sp. zn. 27 Cdo 2645/2018²²⁰ judikoval, že „*je-li závod organizovaným souborem jmění (§ 502 o. z.), s nímž se disponuje „uno actu“ (viz zejm. § 2175 a násl. o. z.), pak částí tohoto organizovaného souboru jmění nelze rozumět jednu z jeho „složek“; i část závodu má povahu organizovaného souboru jmění. Ostatně čistě „materiální“ pojetí pojmu „část závodu“ pomíjí, že závod netvoří pouze majetek, ale jde o organizovaný soubor jmění (tedy majetku i dluhů; srov. § 495 o. z.).*“ NS se přiklonil k formálně-materiálnímu pojetí obchodního závodu.²²¹ Určení toho, zda se jedná o organizační složku závodu nepředstavuje zásadní problém, neboť o ní musí rozhodnout sám podnikatel a musí vykazovat hospodářskou a funkční samostatnost, přičemž o to více je toto určení jistější, jestliže ji podnikatel zapíše do obchodního rejstříku, neboť se pak jedná o odštěpný závod. Větší problém již může nastat ohledně toho, co představuje tak významnou organizační složku závodu, že by v důsledku její dispozice došlo k podstatné změně dosavadní struktury závodu nebo k podstatné změně v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti. V této souvislosti by se muselo ad hoc individuálně posoudit, zda případná dispozice s pobočkou představuje natolik zásadní změnu struktury závodu, předmětu podnikání nebo činnosti společnosti. Taková hypotéza právní normy zcela jistě nepřispívá právní jistotě členů společnosti ani statutárního orgánu, natož právní jistotě třetích osob.

Novela z. o. k. v ustanovení § 190 odst. 2 písm. i) a § 421 odst. 2 písm. m) změnila v tom smyslu, že slova „jeho části“ (části závodu) nahradila slovy „části jmění“ a slovní spojení „dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v“ nahradila slovem „skutečného“. Současně znění těchto ustanovení je tak následující: Do působnosti valné hromady patří schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové části jmění, která by znamenala podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti. „*Účelem této změny bylo podřídit souhlasu valné hromady nejen převod či zastavení závodu, ale také významné části jmění, a to bez ohledu na to, zda tato část jmění představuje samostatnou organizační složku (pobočku) závodu.*“²²² Lze konstatovat, že zákonodárce novelou vyřešil spor

²¹⁹ Důvodová zpráva k novele z. o. k.

²²⁰ Rozsudek NS sp. zn. 27 Cdo 2645/2018.

²²¹ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 477.

²²² Tamtéž.

ohledně toho, zda pohlížet na obchodní závod z materiálního hlediska anebo hlediska formálně-materiálního, neboť se přiklonil právě k materiálnímu pojetí, čímž v konečném důsledku vyloučil právní nejistotu adresátů právních norem.

Podle současné právní úpravy tak již nebude zapotřebí souhlasu valné hromady k transakcím, jejichž následkem bude pouze změna struktury závodu (tyto budou spadat do obchodního vedení statutárního orgánu, kdy podle důvodové zprávy k novele zcela postačuje povinnost péče řádného hospodáře k jednotlivým transakcím), avšak v případě transakcí, které budou znamenat podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti, bude třeba jejího souhlasu. Současně v této souvislosti nebude nadále rozhodující formální předmět podnikání společnosti vymezený v zakladatelském právním jednání, nýbrž jen skutečný předmět podnikání.²²³ To však fakticky znamená, že již nelze automaticky dovozovat, že k dispozici, jejímž prostřednictvím má dojít k převodu více jak 80 % hodnoty majetku společnosti, je zapotřebí souhlasu valné hromady, neboť tomu tak být nemusí. Např. hodlá-li statutární orgán prodat nemovitost společnosti, která představuje 80 % jejího majetku, a ve které společnost provozuje svůj skutečný předmět podnikání (výroba zboží), přičemž současně hodlá koupit jinou nemovitost, do které přesune svou činnost, bude důsledkem takovýchto transakcí „změna struktury závodu společnosti“.²²⁴ Takové transakce však nebudou podléhat souhlasu valné hromady, neboť se nebude jednat o podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti. Opačná situace by byla např. zamýšlel-li by statutární orgán prodat nemovitosti představující 60 % majetku (jmění) společnosti, v nichž je provozován skutečný předmět podnikání, bez toho, aniž by činnost společnosti přesunul do nových prostorů (i pronajatých). V tomto případě by se totiž již jednalo o podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání, resp. činnosti společnosti, která podléhá souhlasu valné hromady. Další příklad dispozice se jměním společnosti způsobující podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání či činnosti společnosti, která podléhá schválení valné hromady, může být prodej stroje sloužícího k výrobě zboží společnosti (bez kterého se výroba neobejde), popř. prodej obchodního tajemství společnosti.²²⁵

Lze si však položit otázku, zda nebylo pro některé společnosti dle jejich vnitřních nastaveních a potřeb vhodnější, zpravidla i srozumitelnější a jistější, když by valná hromada

²²³ Důvodová zpráva k novele z. o. k.

²²⁴ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 477.

²²⁵ Důvodová zpráva k novele z. o. k.

mohla na základě smluvní úpravy obsažené v zakladatelském právním jednání schvalovat jakékoliv dispozice s obchodním závodem a jměním společnosti, nikoliv pouze takové, které by způsobovaly změnu skutečného předmětu podnikání či činnosti společnosti. Odpověď na tuto otázku je třeba opět hledat v poměrování této úpravy s kritérii smluvní odchylky.

2.5.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Vzhledem k tomu, že předmětná ustanovení upravující dispozici s obchodním závodem nezakazují smluvní odchylku výslovně, je první kritérium smluvní odchylky splněno.

Druhé kritérium, a sice absence rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem je také splněno, neboť zavedením takové smluvní odchylky nedochází k významné újmě žádnému orgánu společnosti (zůstávají zachovány jejich funkce, posiluje se postavení členů společnosti), ani třetím osobám (jejich dobrá víra a především právní jistota v jednání společnosti naopak roste). Přece když si zakladatelé na základě své svobodné vůle ujednají, že chtějí schvalovat jakékoliv dispozice s obchodním závodem či se jměním společnosti za její existence, neznamená to, že narušují výkon funkce statutárního orgánu, neboť ten má i nadále působnost v oblasti obchodního vedení a zastupování společnosti navenek. Smluvní úpravou působnosti chtějí zakladatelé omezit jednatelskou svévoli statutárního orgánu a více se podílet na chodu společnosti, což může být např. u společností s nižším počtem členů smysluplné vzhledem k jejich užšímu vztahu ke společnosti. Lze taktéž konstatovat, že jakákoliv dispozice s obchodním závodem či jměním společnosti bude podléhat testu, zda v konečném důsledku nezpůsobuje podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání či činnosti společnosti. Tzn., že bude nutné ad hoc individuální posouzení, zda tomu tak je či nikoliv. Tento praktický problém by pak právě mohla vyloučit smluvní odchylka zakladatelů, která by valné hromadě svěřila schvalování všech dispozic s obchodním závodem či jměním společnosti. Domnívám se, že nic nebrání tomu, aby smluvní odchylka současně svěřila valné hromadě působnost v otázkách schválení pachtu závodu či jeho části. Autoři staršího vydání komentáře I. Štenglová a kol.²²⁶ v této souvislosti vyjádřili názor, že společenská smlouva, resp. stanovy, mohou svěřit valné hromadě rozhodování o schvalování pachtu obchodního závodu, či převodu a zastavení i „nevýznamné“ části závodu (pro současnou právní úpravu i části jmění společnosti), avšak bude se jednat jen o vnitřní omezení ve smyslu § 47 z. o. k. Pokud by statutární orgán tuto smluvní působnost valné hromady (omezení statutárního orgánu)

²²⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 410.

vyjádřenou v zakladatelském právním jednání nerespektoval, nemá to vliv na platnost a účinnost smlouvy uzavřené statutárním orgánem se třetí osobou a statutární orgán odpovídá pouze za případnou škodu, která by z uzavřené smlouvy vznikla, neboť takovým omezením je vázán.²²⁷

Zároveň zákonná působnost valné hromady ohledně dispozic s obchodním závodem nebo se jménem společnosti nepředstavuje statusovou otázku, neboť vycházím z předpokladu užšího výkladu statusové otázky, kdy působnost orgánů kapitálových společností do jejího rozsahu nespadá.

Konečně smyslem a účelem předmětných ustanovení je poskytnutí určité formy ochrany společníkům či akcionářům před takovými zásahy statutárního orgánu do majetku společnosti, které by mohly ovlivnit další podstatné směřování a chod společnosti.²²⁸ Domnívám se, že není v rozporu s tímto smyslem a účelem, jestliže zakladatelé svěří valné hromadě působnost v otázce schvalování jakékoliv dispozice s obchodním závodem či jménem společnosti, popř. stanoví nějakou finanční hranici (např. nad 10.000,- Kč), od které již podléhá dispozice souhlasu valné hromady, neboť právě takovou smluvní úpravou působnosti je poskytnuta ještě větší ochrana členů společnosti před jednatelskou svévolí, než jakou pravděpodobně zamýšlel zákonodárce a jakou v konečném důsledku zajišťuje zákonná působnost. Jsem přesvědčen, že individuálním poměrům (potřebám) konkrétní společnosti, autonomii vůli a konsensu zakladatelů musí být dána přednost, když ve výsledku individuální smluvní úprava dle výše uvedeného může poskytovat větší záruky nejen členům společnosti, ale také třetím osobám (věřitelům). Mám také za to, že takové řešení není v rozporu s žádnou kogentní normou zákona. Na základě uvedeného jsem tak toho názoru, že i čtvrté kritérium smluvní odchylky je v tomto případě splněno.

Vzhledem k výše uvedenému lze konstatovat, že jsou naplněna všechna kritéria smluvní odchylky a zakladatelé se tak budou moci smluvně odchýlit a upravit působnost valné hromady v otázce dispozice s obchodním závodem nebo jménem společnosti odlišně (rozšířit rozsah této působnosti více, než jak ji svěřuje valné hromadě zákon).

Nicméně jsem přesvědčen, že zakladatelé již naopak nebudou moci rozsah působnosti valné hromady v této otázce zúžit, či ji dokonce valné hromadě úplně odebrat a svěřit jinému

²²⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 154.

²²⁸ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 476.

orgánu společnosti (statutárním orgánu). Mám za to, že taková smluvní úprava působnosti by byla v rozporu se smyslem a účelem smluvní odchylkou dotčených ustanovení (když smyslem a účelem je zajištění určité formy ochrany členů společnosti viz výše), a také by byla v rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem (byla by zásadně dotčena práva společníků či akcionářů, když by např. statutární orgán měl neomezenou jednatelskou svévoli a s majetkem společnosti by mohl nakládat bez ohledu na vůli a záměr zakladatelů, kteří jsou ve společnosti majetkově zainteresováni). Vzhledem k tomu, že nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, která má spravovat nejvýznamnější záležitosti společnosti za účelem dosažení zakladateli vytyčeného cíle při založení společnosti, mohl by být tento účel či cíl odejmutím této působnosti valné hromady popřen. Zakladatelé, ač již sami odebrali tuto působnost valné hromadě, by v konečném důsledku neměli zájem na tom, aby nemohli rozhodovat o důležitých majetkoprávních dispozicích týkajících se „jejich“ společnosti, a především jejich podílů a vkladů do společnosti (jejich majetku). V úvahu nemůže připadat ani přenesení působnosti schválení takovýchto dispozic na dozorčí radu společnosti, neboť ani zde není osobní majetkový vztah k předmětné společnosti úplný, tak jako u všech společníků či akcionářů ve formě valné hromady. Zaručeně by působnost nemohla být přenesena jen na jednoho společníka či akcionáře. V obou těchto posledně zmíněných případech by tak totiž mohlo dojít k zásahu do práv toto člena společnosti, který není členem dozorčí rady či zvýhodněným členem společnosti. Mám za to, že uvedené popírá jednu ze základních zásad týkající se obchodních korporací, a to zásadu totožného zacházení se společníky představující rovnost příležitostí v přístupu k výnosům a rozhodovacím procesům společnosti, přičemž v totožných případech má být postavení společníků posuzováno stejně.²²⁹ Tuto zásadu P. Pokorná²³⁰ chápe tak, že nejde o rovnost společníků, ale o právní jistotu, která spočívá v tom, že postavení společníků bude ve společnosti vyvážené a nevzniknou mezi nimi svévolně způsobené rozdíly, které nejsou objektivně opodstatněny a současně odporují vůli společníků. „*Nepřípustná je tedy svévole vedoucí k nedůvodným diferencím mezi společníky, přípustné je ale nestejně zacházení, s nímž projeví postižený společník souhlas.*“²³¹

²²⁹ POKORNÁ, Jarmila. [§ 31]. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 30. 11. 2022].

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

2.6. Udělení prokury

Podle ustanovení § 190 odst. 2 písm. e) z. o. k. náleží do působnosti valné hromady u s. r. o. schvalování udělení a odvolání prokury, ledaže společenská smlouva určí jinak. Za účinnosti obch. z. nebyla tato působnost známa, neboť zákonná úprava svěřovala valné hromadě působnost v samotném udělení a odvolání prokury jako takové, nikoliv proces schválení jejího udělení či odvolání. Valná hromada tak u s. r. o. pouze vyslovuje souhlas s právním jednáním jednatele, který plánuje udělit prokuru nebo tak již učinil.²³² Jestliže by však valná hromada takový souhlas nedala a prokura by byla jednatelem i navzdory tomu udělena, je prokura relativně neplatná ve smyslu § 48 z. o. k.²³³ Třetí osoby jsou nicméně ve smyslu principu materiální publicity dle § 8 zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob²³⁴ chráněny dobrou vírou ve stav zápisu v obchodním rejstříku.²³⁵

Zákon výslovně v ustanovení § 190 odst. 2 písm. e) stanovuje, že je možná smluvní odchylka prostřednictvím společenské smlouvy, a to ve formě vyjádření „*ledaže společenská smlouva určí jinak*“. Tato zákonná formulace vyjadřuje neurčitý počet odlišných určení, která ale musí být v souladu se zákonem. Společenská smlouva tak může určit, že působnost ohledně udělení a odvolání prokury náleží do výlučné působnosti valné hromady.²³⁶ Je též možné, aby si společníci ujednali, že udělení a odvolání prokury svěří do výlučné působnosti jednatelů, aniž by bylo zapotřebí schválení valné hromady.²³⁷ T. Dvořák²³⁸ se zabývá otázkou, zda by bylo možné tuto působnost rozdělit např. tak, že by valná hromada rozhodovala o schválení udělení prokury, avšak by již nemohla schválit odvolání, neboť by o tomto rozhodoval jiný orgán (jednatel). Dovozuje, že takové ujednání je jednak protiprávní, neboť dovozenost takového postupu nelze ze zákona vyvodit, ale zároveň též iracionální.

Oproti tomu právní úprava zákonné působnosti valné hromady v rámci a. s. (§ 421 odst. 2 z. o. k.) o prokuře vůbec nepojednává. Jestliže o prokuře zákon mlčí,

²³² HURYCHOVÁ, Klára. Prokura v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie* [online], publikováno 20. 10. 2014, Praha: © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012–2013 [cit. 16. 5. 2022].

²³³ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 474.

²³⁴ Zákon č. 304/2013 Sb., ve znění zákona č. 37/2021 Sb.

²³⁵ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 258.

²³⁶ ROSICKÝ, Zdeněk. Rozhodování o udělení a odvolání prokury. *Bulletin advokacie* [online], publikováno 29. 9. 2016 Praha: © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012–2013 [cit. 16. 5. 2022].

²³⁷ HURYCHOVÁ: Prokura v novém..., In: *Bulletin advokacie* [online].

²³⁸ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 257.

lze konstatovat, že působnost ohledně udělení a odvolání prokury bude náležet do zbytkové působnosti statutárního orgánu (§ 163 o. z.).²³⁹ Zakladatelé a. s. však mohou prostřednictvím stanov tuto působnost svěřit jinému orgánu společnosti.²⁴⁰

S udělením prokury vyvstává též otázka, který orgán je způsobilý k rozhodování o odměňování prokuristy. V této souvislosti se naskýtají tři možnosti, jednak, že ten orgán, který rozhodl o udělení prokury, by také měl schvalovat jeho odměňování, anebo o odměňování rozhoduje statutární orgán na základě zbytkové působnosti, nebo analogicky o tom rozhoduje nejvyšší orgán společnosti ve smyslu smlouvy o výkonu funkce podle § 59 a násl. z. o. k. T. Dvořák²⁴¹ uvádí, že o odměňování prokuristy rozhoduje statutární orgán a usnesení valné hromady tomu odporující je nicotné. Pokud tedy do působnosti valné hromady náleží schvalování udělení a odvolání prokury, nenáleží ji automaticky i schvalování odměňování prokuristy. Toto oprávnění je tak v pravomoci statutárního orgánu, jenž má působnost udělit prokuru, ledaže společenská smlouva svěří tuto působnost výslovně valné hromadě, včetně působnosti ohledně odměňování prokuristy, nebo si valná hromada tuto působnost ve smyslu § 190 odst. 3 z. o. k. atrahuje.²⁴²

2.6.1. Poměňování s kritérii smluvní odchylky

Pouze v případě s. r. o. se bude jednat o smluvní odchylku zakladatelů, jejímž prostřednictvím se odchylují od konkrétního ustanovení zákona. Tato smluvní odchylka je však specifická v tom, že ji dokonce sám zákon v předmětném ustanovení umožňuje, resp. předpokládá. Z hlediska kritérií smluvní odchylky lze proto jednoznačně určit, že první (není výslovný zákaz odchylky, ba naopak ji zákon umožňuje), třetí (nejedná se o statusovou otázku) a čtvrté kritérium (smysl a účelem právní normy je umožnit společnostem odchýlit se od dispozitivní „podpůrné“ právní normy, nebude-li jim pro jejich společnost vyhovovat) je splněno. Ovšem vždy bude zapotřebí, aby případná smluvní úprava působnosti byla v souladu s druhým kritériem smluvní odchylky, resp. v souladu s dobrými mravy i veřejným pořádkem. Souhlasím s T. Dvořákem (viz výše), že pravděpodobně nebude možné ujednat smluvní

²³⁹ KREJČÍ, Pavla. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník § 450 [Prokura – její udělení a rozsah]. *Jednatel.cz* [online] Copyright © 1997 – 2022 by Dashöfer Holding, Ltd., publikováno 1. 11. 2016 [cit. 16. 5. 2022].

²⁴⁰ LASÁK, Jan. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1407.

²⁴¹ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 258.

²⁴² Tamtéž.

odchylku, jejímž prostřednictvím bude působnost ohledně schválení udělení prokury svěřena valné hromadě, avšak schválení odvolání prokury by ji nenáleželo. Též by bylo zcela nelogické, pokud by společenská smlouva určila, že udělit či schválit prokuru může třetí osoba vně společnosti (např. věřitel společnosti).

Avšak v případě a. s. se již nebude jednat o smluvní odchylku, neboť se není od kterého ustanovení zákona odchylovat. Otázkou tedy je, zda může být tato působnost svěřena jinému orgánu společnosti např. valné hromadě či dokonce jedinému akcionáři? Vzhledem k absenci zákonné úpravy nelze případnou smluvní úpravu zakladatelů poměřovat s kritérii smluvní odchylky, vyjma kritéria druhého, neboť se domnívám, že je třeba každé smluvní ujednání poměřit s případným korektivem dobrých mravů a veřejného pořádku. Nejsilnějším argumentem je opětovně bezesporu autonomie vůle, která se prolíná celým soukromým právem a co není zakázáno (v této souvislosti není smluvní odchylka zakázána) je dovoleno. Lze mít též za to, že je-li tato působnost upravena alespoň z části v rámci úpravy s. r. o., když současně stanoví i možnost smluvní odchylky, lze ji analogicky předpokládat i u druhé formy kapitálové společnosti. Ostatně taková smluvní odchylka se v žádném případě nedotýká funkcí statutárního orgánu a nenarušuje fungování společnosti jako celku. Třetích osob se tato úprava též nedotkne, neboť jsou chráněny dobrou vírou v zápis v obchodním rejstříku. Taková smluvní úprava fakticky posiluje postavení akcionářů (rozšiřují svůj vliv na řízení společnosti) a pouze omezuje statutární orgán v jednatelské svévoli. Zároveň pravděpodobně neexistuje ani žádná kogentní norma, která by této smluvní úpravě působnosti bránila. I v případě, že by zakladatelé svěřili tuto působnost jedinému akcionáři, mám za to, že by taková smluvní úprava byla možná, neboť s odkazem na podíl či akcii s vysílacím právem, kdy konkrétní společník či akcionář má právo zvolit člena statutárního orgánu, lze analogicky dovodit, že by též konkrétní společník či akcionář mohl mít právo udělit prokuru. Tato úprava by byla smysluplná např. v případě, že tento člen společnosti má určité znalosti či užší vazbu na společnost a mohl by provést mnohem vhodnější volbu prokuristy než třeba v případě valné hromady u mnohočlenné společnosti. S ohledem na vše shora uvedené mám tak za to, že případné smluvní ujednání zakladatelů, na jehož základě svěří tuto působnost např. valné hromadě, je zcela v souladu s dobrými mravy i veřejným pořádkem, a proto je taková smluvní úprava působnosti přípustná.

2.7. Obchodní vedení

Obchodní vedení lze charakterizovat jako řízení společnosti (organizování a řízení každodenní činnosti), resp. určitá průběžná pravidelná správa záležitostí společnosti,

představující rozhodování v otázkách organizačních, obchodních, technických, personálních, finančních a také jiných otázkách běžného života společnosti.²⁴³ Obchodní vedení dle ustanovení § 195 odst. 1, § 435 odst. 2 a § 456 odst. 2 z. o. k. náleží statutárnímu orgánu společnosti. Do obchodního vedení nicméně nenáleží záležitosti týkající se práv a povinností společníků či akcionářů, jejich právního postavení a otázky ohledně existence společnosti. Proto tak statutární orgán nemá působnost v otázce změny zakladatelského právního jednání, zrušení společnosti, schvalování účetní závěrky, nebo v otázkách mající pro společnost zásadní význam (dispozice s významným obchodním závodem nebo jeho částí viz podkapitola 2.6. výše). O těchto otázkách rozhodují sami členové společnosti, resp. valná hromada.²⁴⁴ Obchodní vedení působí dovnitř společnosti, a proto je nutné jej rozlišovat od zastupování společnosti navenek, neboť to se realizuje ve vztahu ke třetím osobám.²⁴⁵ Navenek je tak statutární orgán oprávněn zastupovat společnost ve všech záležitostech a způsob, jakým za společnost jedná, je zapsán v obchodním rejstříku, přičemž jakékoliv omezení jednatelského oprávnění založené společenskou smlouvou či stanovami (omezení není založeno výlučně zákonem) je vůči třetím osobám neúčinné i pokud bylo zveřejněno (§ 47 z. o. k.).²⁴⁶

Zákon zakazuje, aby kdokoli (společníci či akcionáři, valná hromada, dozorčí rada či výbor pro audit) zasahoval do obchodního vedení náležejícího statutárnímu orgánu ve smyslu § 195 odst. 2, § 435 odst. 2, § 456 odst. 3 z. o. k., které stanovují, že nikdo není oprávněn udělovat statutárnímu orgánu pokyny, které se týkají obchodního vedení. Tento zákaz vyjadřuje autonomii rozhodování statutárního orgánu o hospodářských věcech společnosti, kdy základním účelem je dosažení efektivity, aktivity a výnosnosti prostředků, se kterými společnost podniká.²⁴⁷ Nezasahování zajišťuje statutárnímu orgánu vysokou míru nezávislosti při jeho výkonu.²⁴⁸ Na druhou stranu tato nezávislost je omezena požadavkem péče řádného

²⁴³ LOCHMANOVÁ, Ludmila. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. [I.], [§ 1-215]. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 890.

²⁴⁴ POKORNÁ, Jarmila. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1029.

²⁴⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 519.

²⁴⁶ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 465-467.

²⁴⁷ POKORNÁ, Jarmila. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1029.

²⁴⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 520.

hospodáře a pravidly business judgment rule²⁴⁹, kdy v případě jejich porušení je statutární orgán povinen hradit újmu z toho vzniklou.²⁵⁰ Z tohoto zákazu nicméně existují dvě výjimky, a to pokud si statutární orgán vyžádá pokyn podle § 51 odst. 2 z. o. k., nebo se bude jednat o pokyn řídící osoby podle § 81 odst. 2 z. o. k.²⁵¹

Ačkoliv je obchodní vedení ze zákona svěřeno statutárnímu orgánu, je možné uvažovat o tom, aby zakladatelé prostřednictvím zakladatelského právního jednání svěřili tuto působnost, resp. rozhodování případů v oblasti obchodního vedení, ve smyslu § 190 odst. 2 písm. p) a § 421 odst. 2 písm. p) z. o. k. valné hromadě?

I. Chalupa a D. Reiterman²⁵² dovozují, že valné hromadě může být společenskou smlouvou dle výše uvedeného ustanovení svěřeno rozhodování případů v oblasti obchodního vedení, avšak pouze ve formě příkazu či pokynu dané valnou hromadou, neboť člen společnosti nemůže úkolovat člena statutárního orgánu přímo. K tomu se také vyjádřil NS ve svém rozsudku ze dne 29. 5. 2019 sp. zn. 27 Cdo 2645/2018²⁵³, když judikoval, že řada rozhodnutí o dalším směřování společnosti již překračuje hranice obchodního vedení, a přestože spadají do působnosti jednatelů, mohou být svěřena společenskou smlouvou či atrakcí valné hromady dle § 190 odst. 3 z. o. k. do působnosti valné hromady. Z toho plyne, že valné hromadě může být svěřena působnost v oblasti obchodního vedení na základě smluvní odchylky společníků upravené ve společenské smlouvě. Takto ji nicméně může být svěřena pouze taková působnost (záležitosti), která překračuje hranice obchodního vedení.²⁵⁴ Uvedené vyplývá také z rozsudku NS ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019, ve kterém NS judikoval: „*I strategické řízení totiž zásadně (nesvěří-li tuto působnost zákon či v souladu s ním zakladatelské právní jednání*

²⁴⁹ Business judgment rule lze do češtiny přeložit jako právo podnikatelského úsudku, které je vyjádřeno v § 55 odst. 1 z. o. k. v podobě: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“ (viz KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 4, s. 108-113. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 19. 5. 2022].)

²⁵⁰ POKORNÁ, Jarmila. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1030.

²⁵¹ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 463.

²⁵² CHALUPA, Ivan; REITERMAN, David. Může být valné hromadě podle § 190 odst. 2 písm. o) ZOK společenskou smlouvou svěřena působnost k rozhodování případů v oblasti obchodního vedení? *PMZOK – Praktický manuál k ZOK*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 5. 2022].

²⁵³ Viz rozsudek NS sp. zn. 27 Cdo 2645/2018.

²⁵⁴ CHALUPA, REITERMAN: *Může být valné...*, In: ASPI [právní informační systém].

jinému orgánu) spadá do působnosti představenstva a. s., což lze dovodit z úpravy působnosti jednotlivých orgánů a. s., z níž plyne, že působnost, jež není zákonem či v souladu se zákonem stanovami vyhrazena valné hromadě či dozorčí radě, náleží představenstvu (s účinností od 1. 1. 2014 tak výslovně určuje § 163 o. z.).“²⁵⁵ S ohledem na tento rozsudek a použitím analogie lze výše uvedené závěry uplatnit i na akciovou společnost.

Jestliže by zakladatelé společnosti svěřili valné hromadě rozhodování otázek překračující působnost obchodního vedení (v otázkách strategického řízení společnosti) a statutární orgán by v této otázce přesahující rámec obchodního vedení učinil rozhodnutí (a to i přes to, že nebylo schválenou valnou hromadou), bylo by takové rozhodnutí platné.²⁵⁶ Tzn., že navenek bude společnost zavázána i z právního jednání statutárního orgánu, které překročilo rozsah obchodního vedení. Statutární orgán by však tímto jednáním porušil péči řádného hospodáře²⁵⁷ a za případnou škodu z toho vzniklou by odpovídal přímo společnosti.

Nutno podotknout, že NS rozlišuje jednak obchodní vedení společnosti a jednak její strategické řízení. Toto rozlišování činí proto, že zákaz udělování pokynů statutárnímu orgánu se netýká strategického řízení, ale jen obchodního vedení společnosti. Strategické řízení zpravidla, pokud tedy není svěřeno jinému orgánu společnosti na základě zákona či zakladatelského právního jednání, spadá do působnosti statutárního orgánu na základě zbytkové působnosti (§ 163 o. z.).²⁵⁸ S tímto rozlišením však nesouhlasí I. Chalupa a D. Reiterman²⁵⁹, neboť jsou toho názoru, že strategické řízení a obchodní vedení zákon nerozlišuje a nevyplývá to ani z povahy věci, tudíž strategické řízení je součástí obchodního vedení. Oproti tomu B. Havel²⁶⁰ odlišuje obchodní vedení, mimořádná jednání (taková, která překračují obvyklost neboli ve smyslu výše uvedeného se jedná o strategické řízení) a jednání navenek. V rámci odborné právní veřejnosti panuje shoda na tom, že valná hromada na sebe nemůže atrahovat působnost v oblasti jednání navenek, resp. zástupčího oprávnění.²⁶¹ Pokud si však tuto působnost atrahuje, bude se na takové rozhodnutí hledět, jako kdyby nebylo přijato

²⁵⁵ Rozsudek NS sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

²⁵⁶ Viz rozsudek NS sp. zn. 27 Cdo 2645/2018.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ Viz rozsudek NS sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

²⁵⁹ CHALUPA, REITERMAN: *Může být valné...*, In: ASPI [právní informační systém].

²⁶⁰ HAVEL, Bohumil. Chiméra neproniknutelnosti obchodního vedení ve s. r. o. (?). *Obchodněprávní revue*. 2019, č. 6, s. 151-155. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 20. 5. 2022].

²⁶¹ Tamtéž.

(§ 45 odst. 1 z. o. k., § 245 věta druhá o. z.). Zastupování společnosti totiž nepředstavuje „rozhodování případů“ dle § 190 odst. 3 z. o. k., které si naopak vyhradit může.²⁶² S tímto závěrem lze souhlasit, neboť se domnívám, že by tím byl popřen účel a funkce statutárního orgánu, který pro něj zákonodárce stanovil. Tím spíše lze argumentem a simili dovést, že nelze ani smluvním ujednáním zakladatelů tuto působnost přenést na valnou hromadu. Podle B. Havla²⁶³ je nicméně možné, aby valná hromada s. r. o. (nikoliv a. s. ve smyslu § 421 odst. 3 z. o. k.) na sebe atrahovala i působnost v otázce obchodního vedení (ačkoliv se domnívá, že bude lepší stanovit možné zásahy do obchodního vedení než atrakci celé působnosti), přičemž v rozsahu jejího přenesení tak bude statutárnímu orgánu tato působnost odebrána. Tento závěr odvozuje od toho, že úprava působnosti valné hromady v ustanovení § 190 odst. 2 z. o. k. je obecná a úprava atrakce v § 190 odst. 3 z. o. k. představuje *lex specialis*, která deroguje pravidla obecná, a v případě jejího využití tak při ní dochází k tvorbě vůle uvnitř společnosti. Valná hromada na sebe může atrahovat tvorbu vnitřní vůle, nikoliv však vnější. Pokyny směřující k jednání v otázkách obchodního vedení je možno přirovnat k pokynům ve smyslu § 51 odst. 2 z. o. k., kdy sám jednatel požádá o pokyn týkající se obchodního vedení, avšak v tomto případě nebude pokyn dán na základě jeho žádosti, nýbrž z vůle valné hromady (společníků společnosti).²⁶⁴

2.7.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Výše byly nastíněny současné pohledy na smluvní úpravu působnosti v otázce obchodního vedení společnosti. Avšak abychom mohli zkonstatovat oprávněnost konkrétní smluvní úpravy působnosti, je nutné ji poměřit s kritérii smluvní odchylky.

Z hlediska prvního kritéria, a sice, zda v předmětných ustanoveních upravující zákonnou působnost statutárního orgánu v otázce obchodního vedení není výslovný zákaz smluvní odchylky, lze konstatovat, že tato ustanovení žádný zákaz neobsahují. Z pohledu prvního kritéria je smluvní odchylka přípustná.

Co se týče smluvní odchylky a její soulad s dobrými mravy a veřejným pořádkem, k tomu je nutné dodat následující. Předně všeho připustíme-li dle názoru B. Havla, že je možná

²⁶² ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 366.

²⁶³ HAVEL: *Chiméra neproniknutelnosti obchodního...*, In: Beck-online [online právní informační systém].

²⁶⁴ Tamtéž.

atrakce působnosti obchodního vedení u s. r. o. valnou hromadou, argumentem a simili dojdeme k závěru, že je možná smluvní úprava zakladatelů, která tuto působnost přenáší na valnou hromadu. Domnívám se, že i když B. Havel vztáhnul své závěry na s. r. o., lze je též uplatnit i u a. s. Především opětovně argumentuji autonomií vůlí zakladatelů a zásadou legální licence. Současně takovou smluvní odchylkou nedojde k narušení fungování jednotlivých orgánů společnosti, zejména statutárního orgánu, neboť tomu jsou i nadále ponechány ostatní záležitosti, především zastupování společnosti vůči třetím osobám. Koneckonců se případná smluvní úprava nedotkne práv třetích osob. Pravděpodobně ani neexistuje jiné kogentní pravidlo, které by tuto úpravu vylučovalo. Na druhou stranu musím připustit, že taková smluvní úprava by byla těžko použitelná v případě vícečlenné společnosti, neboť by zcela jistě bylo problémové, aby se valná hromada sešla v dostatečném počtu pro usnášeníschopnost v otázce obchodního vedení apod. Smysluplná se naopak tato smluvní úprava jeví u méněčlenných společností, kde členové rozhodují prakticky o všem společně (např. v případě tří společníků, kdy jeden z nich vykonává funkci jednatele, avšak rozhodují společně všichni tři).²⁶⁵ Statutární orgán pak fakticky pouze zastupuje společnost navenek vůči třetím osobám. Na základě argumentů shora uvedených mám tak za to, že taková smluvní úprava působnosti nebude v rozporu s dobrými mravy ani veřejným pořádkem, z čehož plyne, že je druhé kritérium tímto splněno.

Vycházím-li z předpokladu užšího výkladu statusové otázky, nepředstavuje působnost v otázce obchodního vedení statusovou otázku, a proto je i třetí kritérium naplněno.

Domnívám se, že smysl a účel předmětných ustanovení spočívá především v tom, že zákonodárce určil orgán, který má na starost organizování a řízení každodenní činnosti společnosti, ledaže není jiného ujednání v zakladatelském právním jednání společnosti. Těmito ustanoveními tak zákonodárce svěřil funkci řízení právě statutárnímu orgánu, jehož hlavní, výlučnou a nepřenositelnou funkcí ve smyslu výše uvedeného je zastupování společnosti vůči třetím osobám. Svěřil-li takto zakladatelé kapitálových společností tuto působnost valné hromadě, resp. sami sobě, tak v tom neshledávám tak zásadní porušení smyslu a účelu předmětných právních norem, neboť i nadále je tato funkce vykonávána jiným orgánem společnosti, a to valnou hromadou, tedy členy společnosti, z jejichž autonomie vůle tato působnost vzešla, resp. byla přenesena. Na druhou stranu, pokud zákonodárce zamýšlel, aby tuto funkci zajišťoval přesně určený orgán společnosti, neboť je tato funkce nesmírně důležitá

²⁶⁵ Pozn. autora: Sám jsem společníkem tříčlenné s.r.o., kdy v podstatě rozhodujeme všichni společníci společně, avšak jen já z pozice jednatele zastupuji společnost navenek.

zejména pro chod a fungování společnosti, může někdo naopak tvrdit, že tuto působnost nelze přenést na jiný orgán. Pravděpodobně v této, ostatně i u jiných, mohou mít někteří názor odlišný, a proto bude v konečném důsledku záležet na tom, zda případně v budoucnu sám zákonodárce smluvní úpravu této působnosti připustí, popř. zda tak až s ohledem na možné soudní spory připustí (nebo naopak zakáže) judikatura. Umím si představit, že je možné, aby takto byla působnost přenesena právě ve společnosti s malým počtem členů. Avšak je pro mne méně představitelné, aby takto mohlo býti učiněno u společnosti mnohočlenné, neboť u ní lze spíše předpokládat problémy v sejítí se v dostatečném počtu pro usnášeníschopnost valné hromady. Současně pravděpodobně nelze očekávat ani takovou jednotu názoru ohledně určité záležitosti, a to i třeba ohledně naprosto banální záležitosti (konsensus na uzavření pracovní smlouvy se zaměstnancem apod.). V těchto situacích se tak domnívám, že již nebude možné sjednat takovou smluvní odchylku. Proto je zapotřebí vždy posuzovat konkrétní smluvní úpravu působnosti ad hoc, poměřit ji s jednotlivými kritérii smluvní odchylky a posoudit poměry v konkrétní společnosti. Nicméně jsem toho názoru, že čtvrté kritérium smluvní odchylky je naplněno zejména u máločlenné společnosti, kde členové společnosti mají větší jednotu názorů, rozhodují společně o všech záležitostech společnosti a současně u nich není problém se sejít v dostatečném počtu pro usnášeníschopnost.

Vzhledem k výše uvedenému lze shrnout, že obchodní vedení je svěřeno zákonem do působnosti statutárního orgánu. Statutárnímu orgánu není možné ukládat pokyny týkající se obchodního vedení kromě případu uvedených v § 51 odst. 2 a § 81 odst. 2 z. o. k. Je však možné, aby valné hromadě byla svěřena na základě zakladatelského právního jednání či atrakce (u s. r. o.) působnost ukládání pokynů, resp. schvalování příslušného jednání statutárního orgánu ohledně otázek přesahující obchodní vedení společnosti (otázek mající pro společnost zásadní význam). V opačném případě náleží tato působnost právě a jenom statutárnímu orgánu, a to i v případě přesahování rozsahu obchodního vedení. V tomto směru lze konstatovat, že součástí obchodního vedení je i strategické řízení, které představuje onen přesah obchodního vedení, o kterém, pokud není jiného ujednání v zakladatelském právním jednání, rozhoduje statutární orgán. Pokud však bude tato působnost na základě smluvní odchylky svěřena valné hromadě, bude právní jednání statutárního orgánu vázáno na souhlas valné hromady, přičemž bude-li statutární orgán i přesto jednat, vystavují se jeho členové riziku odpovědnostního postihu ze strany společnosti. Mimo jiné je zajímavé, že se NS v bodu 28. svého rozsudku²⁶⁶ neomezuje pouze na závěr, že působnost v rámci strategického řízení společnosti lze přenést jen na valnou

²⁶⁶ Rozsudek NS sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

hromadu, ale dokonce zmiňuje i jiný orgán společnosti. Zpravidla však půjde o valnou hromadu společnosti, neboť v rámci ní budou o strategickém směřování společnosti rozhodovat členové společnosti.²⁶⁷ Naopak nebude možné přenést působnost v otázce zástupčího oprávnění. Spornou otázkou však zůstává přenesení působnosti v oblasti obchodního vedení, neboť i přes teoretickou aplikaci této možnosti NS pojednává pouze o působnosti v oblasti strategického řízení, nikoliv v oblasti obchodního vedení.

2.8. Schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování

Zákon ve svém § 59 odst. 2 z. o. k. stanovuje, že v kapitálové společnosti musí být smlouva o výkonu funkce schválena nejvyšším orgánem společnosti. L. Lochmanová,²⁶⁸ uvádí, že působnost ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce náleží obligatorně a výlučně jen valné hromadě a nelze ji smluvně přenést na jiný orgán společnosti. J. Lasák²⁶⁹ předkládá, že zákon vyžaduje, aby smlouva o výkonu funkce byla schválena nejvyšším orgánem kapitálové společnosti. Vycházíme-li ze závěrů podkapitoly 2.2., že je možné smluvně přenést působnost volby a odvolání statutárního orgánu na jiný orgán společnosti (např. dozorčí radu), která dle většiny odborné literatury náleží k působnosti výlučné a neprenosné na jiný orgán společnosti, lze tak shodně konstatovat i u smluvní odchylky ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování členů takto zvolených?

V ustanoveních § 59 odst. 2 a odst. 3 ve spojení s ustanovením § 60 z. o. k. je upravena působnost v otázce odměňování členů orgánů kapitálové společnosti. Z těchto ustanovení plyne, že působnost v otázkách odměňování členů orgánů je svěřena nejvyššímu orgánu kapitálové společnosti²⁷⁰, neboť součástí smlouvy o výkonu funkce v kapitálové společnosti jsou také údaje o odměňování těchto členů. Lze dovodit, že pouze na základě této skutečnosti rozhoduje valná hromada i o odměnách členů voleného orgánu.²⁷¹

²⁶⁷ JANÍČEK, Petr; KUCHAR, Roman. NS připouští udělování závazných strategických pokynů statutárnímu orgánu. *Danovky.cz* [online] © 2014–2020 KPMG, publikováno 8. 10. 2019 [cit. 22. 5. 2022].

²⁶⁸ LOCHMANOVÁ, Ludmila. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. [I.], [§ 1-215]. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 375.

²⁶⁹ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 505.

²⁷⁰ KVAČKOVÁ, Riana. Vybrané otázky české právní úpravy odměňování členů orgánů akciových společností s přihlédnutím k evropskému kontextu. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 210.

²⁷¹ Tamtéž.

Výše zmíněné působnosti jsou tak dle zákona svěřeny valné hromadě. Základní otázkou je, zda je možné prostřednictvím zakladatelského právního jednání přenést tyto působnosti na jiný orgán společnosti? V této souvislosti je nutné předmětné smluvní odchylky poměřit s kritérii smluvní odchylky a následně zkonstatovat jejich přípustnost či nikoliv.

2.8.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Na základě analýzy daných ustanovení je zapotřebí nejprve určit, zda neobsahují výslovný zákaz smluvní odchylky. Po jejím provedení lze konstatovat, že tomu tak není.

Co se týče rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem, dovozují, že i v tomto případě tento rozpor dán není. Vycházím-li ze závěrů podkapitoly 2.2., že působnost v otázce volby a odvolání statutárního orgánu může být přenesena i na jiný orgán společnosti než valnou hromadu, je možné dovodit, aby si zakladatelé ujednali smluvní odchylku se zněním, že schválení smlouvy o výkonu funkce a odměňování statutárního orgánu bude náležet dozorčí radě či jinému orgánu společnosti, na nějž byla přenesena působnost volby a odvolání členů statutárního orgánu.

Domnívám se, že je smysluplné a racionální, aby v případě, že určitý orgán volí členy statutárního orgánu, aby také rozhodoval o jejich odměňování. Uvedené lze odvodit též ze zákonné působnosti dozorčí rady a. s., neboť určí-li stanovy, že členy představenstva (statutárního orgánu) volí a odvolává dozorčí rada, náleží dozorčí radě současně i působnost v oblasti schvalování smlouvy o výkonu funkce s jednotlivými členy představenstva (§ 438 odst. 2 z. o. k.), a v končeném důsledku i působnost v otázkách jejich odměňování, protože součástí smlouvy o výkonu funkce jsou i údaje o odměňování (§ 60 z. o. k.). Použitím argumentu a simili je možné závěry o schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování v rámci a. s. vztáhnout i na s. r. o. Podporujícím argumentem je mimo jiné i skutečnost, že schvalování odměn valnou hromadou je celosvětově spíše výjimkou. Často se jedná o určité jednání valné hromady, které schvalování odměňování spíše doplňuje (např. v Austrálii – nezávazné hlasování valné hromady ohledně zprávy o odměně exekutivy, nebo ve Švédsku – usnesení valné hromady ohledně politiky odměňování).²⁷² Kromě toho předmětnou smluvní odchylkou nedojde k porušení funkce valné hromady a celkové rovnováhy ostatních orgánů společnosti jako celku, neboť pokud tak zakladatelé sami učiní, omezují se na svém oprávnění odměňovat management společnosti a toto oprávnění za ně na základě jejich

²⁷² Tamtéž, s. 211.

společné vůle vykonává jimi zřízený orgán společnosti. Avšak pokud by se tento systém ukázal jako nesmyslný a neefektivní, nic zakladatelům (resp. společníkům či akcionářům) nebrání změnit zakladatelské právní jednání a zrušit přenesení působnosti na jiný orgán. K tomu lze dodat, že v případě vícečlenné společnosti bude opět složitější svolat valnou hromadu, a tím spíše obtížnější rozhodovat o odměňování. Proto se jeví jako účelné svěřit tyto působnosti jinému orgánu (dozorčí radě), který provádí také kontrolu jednatelů a v konečném důsledku i jejich volbu a odvolání (pokud mu budou tyto působnosti společně svěřeny). Navíc i v rámci Evropské unie existuje řada doporučení pro zřízení nezávislého orgánu pro odměňování, často označovaného jako výbor pro odměňování. Tento výbor se však doporučuje především pro a. s., nicméně s ohledem na její větší nároky, lze tím spíše vztáhnout taková doporučení odměňovacího orgánu také pro s. r. o., na kterou se takové přísné nároky nekladou.²⁷³ K. Hurychová.²⁷⁴ navíc dovozuje, že pokud sám zákon umožňuje přenést působnost valné hromady ohledně volby a odvolání řídicího orgánu a schválení jeho smlouvy o výkonu funkce na dozorčí radu u akciových společností, přičemž nikdo nepochybuje o přípustnosti takového odchýlení, je logické též připustit, že by zakladatelské právní jednání přeneslo na jiný orgán působnost ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování členů statutárního orgánu, přičemž jejich volba a odvolání by zůstalo v působnosti valné hromady.

Vycházím-li z užšího odborného směru zastupující názor, že statusovou otázkou není působnost orgánu společnosti, lze říci, že ani působnost ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování nepředstavuje statusovou otázku. Pokud by zakladatelé přenesli tyto působnosti na jiný orgán společnosti, nezakládá to neslučitelnost se samotnou formou kapitálové společnosti a neovlivní to její samotnou existenci jako takové, resp. její charakter. Shodného názoru, že působnost ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování nepředstavuje statusovou otázku, je též K. Hurychová.²⁷⁵

Domnívám se, že smyslem a účelem předmětných ustanoveních je zejména poskytnout základní právní rámec toho, který orgán je oprávněn o těchto otázkách rozhodovat. Nebylo-li by takové právní úpravy, muselo by se na základě právního výkladu dovozovat, který orgán je oprávněn schvalovat smlouvu o výkonu funkce člena orgánu společnosti a také jeho

²⁷³ Tamtéž, s. 211-212.

²⁷⁴ HURYCHOVÁ, Klára. Schvalování odměn členů řídicích orgánů akciových společností. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 11-12, s. 305-314. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 23. 5. 2022].

²⁷⁵ Tamtéž.

odměňování. V takovém případě by se asi dovozovalo, že by těmito působnostmi byl nadán právě statutární orgán na základě zbytkové působnosti. To by však nebylo žádoucí v situaci, když by statutární orgán sám sobě schvaloval smlouvu o výkonu funkce a též své odměňování, neboť by tím byla značně posílena jeho jednatelská svévole (mohl by si sám sobě sjednat naprosto nepřiměřené výhody či odměnu) a naopak členové společnosti by tím byli značně oslabeni na svých právech, resp. omezeni na svém vlivu na společnost a pravděpodobně i majetkově poškozeni. Oproti tomu by absence předmětných právních norem nepřekážela v případě, že by statutární orgán schvaloval smlouvu o výkonu funkce člena jiného orgánu společnosti (nikoliv statutárního) a jeho odměňování, neboť by měl rozhodovat v souladu s péčí řádného hospodáře. Mám tedy za to, že je smysluplné, aby o schvalování smlouvy o výkonu funkce člena orgánu kapitálové společnosti, včetně jeho odměňování, rozhodoval orgán, který má současně oprávnění tohoto člena orgánu zvolit, popřípadě odvolat. Jestliže zakladatelé svěří působnost v otázce volby a odvolání statutárního orgánu do rukou dozorčí rady, jsou současně oprávněni svěřit dozorčí radě též působnost v otázce schvalování smlouvy o výkonu funkce, včetně jeho odměňování. Právě dozorčí rada je nadána kontrolní působností, zejména ve vztahu ke statutárnímu orgánu společnosti, a jak lépe dosáhnout svého účelu, než možností ustanovovat členy statutárního orgánu dle svého uvážení ve spojení se schválením podmínek výkonu jejich funkce (schválení smlouvy o výkonu funkce) a současně jejich odměňování. Taková smluvní úprava poskytuje pro společnost administrativní zjednodušení (zejména v případě mnohočlenné společnosti) a zároveň garanci soustavného, ale i efektivního dozoru nad počináním statutárního orgánu. Nutno podotknout, že taková smluvní odchylka nikterak nezasahuje do práv třetích osob, ba naopak je schopna posílit jejich dobrou víru ve statutární orgán a společnost, neboť je nad statutárním orgánem a jeho právním jednáním činěn náležitý dohled. Např. by se nemělo stát, že statutární orgán uzavře za společnost závazek, kterému však společnost nebude moct dostát, a v konečném důsledku tím mohou být věřitelé majetkově poškozeni. Závěrem se domnívám, že současně neexistuje ani žádná kogentní norma, která by byla s takovou smluvní odchylkou v rozporu.

Vzhledem k výše uvedenému lze shrnout, že jsou naplněna kritéria smluvní odchylky a je možné, aby zakladatelé prostřednictvím společenské smlouvy či stanov upravili působnost ohledně schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování členů orgánů společnosti odlišně od zákona a určili, že tyto působnosti náleží např. dozorčí radě.

2.9. Příplatková povinnost

Zákon charakterizuje příplatek jako právo nebo povinnost společníka spočívající ve vložení příplatku (ve formě peněz anebo nepeněžitě věci) do společnosti nad jeho vklad mimo základní kapitál. Příplatek můžeme rozdělit na dobrovolný a nedobrovolný, přičemž nedobrovolným rozumíme příplatkovou povinnost.²⁷⁶ Podle ustanovení § 165 odst. 2 z. o. k. musí společenská smlouva určit, jakou výši nesmí příplatky ve svém souhrnu překročit, přičemž současně musí stanovit, zda a s jakými podíly je příplatek spojen. Ve s. r. o. lze ve smyslu § 135 z. o. k. vydávat různé druhy podílů, se kterými jsou spojena různá práva a povinnosti, přičemž tyto musí být upřesněny ve společenské smlouvě. V souvislosti s tím lze dovodit, že příplatková povinnost může být spojena jen s některými druhy podílů, nicméně to musí být smluvně konkretizováno ve společenské smlouvě.²⁷⁷ Rozsah, v jakém se společníci podílejí na celkové částce příplatkové povinnosti může být dán poměrem jejich podílů (ať už základních nebo spojených se zvláštními právy), se kterými je příplatková povinnost spojena, ledaže společenská smlouva určí jiné pravidlo.²⁷⁸

B. Havel²⁷⁹ je toho názoru, že i přesto, že je příplatková povinnost upravena jen u s. r. o., zákon ji nezakazuje u ostatních obchodních korporací, zejména u a. s., u níž tento zákaz nevyplývá ani její z podstaty. Kromě toho uvádí, že o posílení vlastního kapitálu společnosti musí vždy rozhodnout sama společnost a také její členové coby nositelé reziduálního nároku. Současně má za to, že úprava příplatkové povinnosti se automaticky na akciovou společnost nepoužije, nicméně je možné ji ujednat prostřednictvím stanov. S tímto názorem se ztotožňuji, a proto níže uvedené závěry vztahuji též k a. s.

Zákonná působnost v otázkách uložení příplatkové povinnosti je svěřena valné hromadě (§ 162 odst. 1 z. o. k.). Jedná se tedy o fakultativní povinnost založenou zakladatelským právním jednáním, o jejímž využití ze zákona rozhoduje valná hromada. Ze zakladatelského právního jednání musí vyplývat, že společnost může takovou povinnost členům společnosti

²⁷⁶ HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 387.

²⁷⁷ HEJDA, Jan. In: HEJDA, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, s. 214.

²⁷⁸ POKORNÁ, Jarmila. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 941.

²⁷⁹ HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 387.

uložit. V opačném případě by nebyla valná hromada k takovému jednání oprávněna a ve smyslu § 45 odst. 2 z. o. k. by se na takové rozhodnutí hledělo, jako by nebylo přijato.²⁸⁰

Vyvstává otázka, zdali je možné smluvně přenést tuto působnost na jiný orgán společnosti, tedy sjednat smluvní odchylku od zákonné působnosti valné hromady uvedené v § 162 odst. 1 z. o. k. Přípustnost smluvního odchýlení bude třeba zjistit prostřednictvím kritérií smluvní odchylky.

2.9.1. Poměrování s kritérii smluvní odchylky

Ve smyslu prvního kritéria smluvní odchylky ustanovení § 162 odst. 1 neobsahuje formulaci jejího výslovného zákazu.

Nicméně je nutné posoudit, zda odchylka nevyvolává rozpor s dobrými mravy či veřejným pořádkem. B. Havel²⁸¹ konstatuje, že není jasné, zda o uložení příplatkové povinnosti může rozhodovat jen valná hromada. Domnívá se, že na základě společné vůle zakladatelů kapitálových společností může být umožněno, aby o příplatkové povinnosti za přesně stanovených podmínek a pravidel rozhodl statutární orgán nebo dozorčí rada, čímž nebude narušena podstata příplatku ani ochrany společníků. Přenesení této působnosti není podle jeho názoru zásah, který je způsobilý narušit práva společníků a s ohledem na možný dobrovolný příplatek na bázi pouhé smlouvy má za to, že není důvodné, aby se působnost v otázce příplatkové povinnosti ponechávala pouze v dispozici valné hromady.²⁸² V rámci staršího vydání komentáře I. Štenglová a kol.²⁸³ měl B. Havel za to, že pokud se pro předmětnou úpravu smluvní působnosti rozhodnou všichni společníci, musí si být vědomi, že se tak vzdávají postupu podle § 164 z. o. k., který jim umožňuje ze společnosti vystoupit, jestliže by pro příplatkovou povinnost na valné hromadě nehlasovali. V rámci novějšího vydání tohoto komentáře B. Havel již uvedl následující: „*Delegují-li společníci působnost rozhodnout o poskytnutí příplatku na jednatele, měli by současně výslovně upravit pravidla pro uplatnění abandonního práva. Neučiní-li tak, zůstane sporné, zda mohou – rozhodne-li jednatel*

²⁸⁰ HEJDA, Jan. In: HEJDA, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, s. 214.

²⁸¹ HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 388.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 344.

*o poskytnutí příplatku – abaddonní právo uplatnit, a pokud ano, za jakých podmínek.*²⁸⁴ Sporné je též to, zda je možné, aby zakladatelé upravili tuto působnost tak, že povinný příplatek může být kromě peněžitého i nepeněžitý.²⁸⁵ S ohledem na uvedené je nutné konstatovat a doporučit, aby si zakladatelé v rámci zakladatelského právního jednání upravili, že i v případě, kdy bude o příplatkové povinnosti rozhodovat jiný orgán, mohou za určitých podmínek vystoupit (např. příplatková povinnost by byla pro ně likvidační), nebo naopak určit, že vystoupení ze společnosti není možné (např. z důvodu posílení právní jistoty ostatních členů společnosti rozhodnutých poskytnout příplatek v případě uložení příplatkové povinnosti ze strany statutárního orgánu). Dispozitivnost této úpravy poté plyne z § 164 odst. 5 z. o. k., kdy se odstavce 1 až 4 nepoužijí, pokud společenská smlouva určí jinak. V tomto ohledu tak neshledávám rozpor s dobrými mravy ani veřejným pořádkem, neboť právě zakladatelé na základě společné vůle přenesou působnost ohledně uložení příplatkové povinnosti na jiný orgán společnosti, přičemž si zároveň vymezí přesná pravidla uplatňování takové povinnosti a možnosti, za kterých by bylo možné případně vystoupit ze společnosti, či rozložit příplatek do splátek, prominout, započíst aj.

Z hlediska třetího kritéria je zapotřebí určit, zda působnost ohledně uložení příplatkové povinnosti je statusovou otázkou či nikoliv. Na základě užšího pojetí statusové otázky je možné dojít k závěru, že působnost valné hromady nepatří mezi statusové otázky.

Ohledně otázky přípustnosti smluvní úpravy dané působností tak bude v poslední řadě rozhodovat to, jaký je smysl a účel smluvní odchylkou dotčeného ustanovení. Domnívám se, že smysl a účel dotčeného ustanovení spočívá v tom, že zákonodárce opět stanovil podpůrnou síť, jejímž prostřednictvím určil, který orgán má rozhodnout o příplatkové povinnosti, přičemž není nic racionálnějšího než svěřit tuto působnost těm, kterých se příplatková povinnost v konečném důsledku týká (valné hromadě, resp. členům společnosti). Zakladatelé tak mohou využít této podmíněné fakultativní působnosti, která se aktivuje jen v případě, že zakladatelské právní jednání tuto působnost valné hromadě svěří. Avšak pokud by zakladatelé tuto působnost svěřili jinému orgánu společnosti, např. statutárnímu orgánu, a to na základě společného konsensu založeného na svobodné autonomii vůle zakladatelů, mám za to, že se nejedná o zásah, který je způsobilý narušit jejich práva. Uvedené lze podpořit také tím, že samotná příplatková povinnost je založena na jejím připuštění ve společenské smlouvě, a samotný zákon

²⁸⁴ HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 388.

²⁸⁵ Tamtéž.

tuto povinnost automaticky nepředepisuje. Resp. jen na základě rozhodnutí zakladatelů se tato působnost aktivuje, přičemž není žádného důvodu, aby si nemohli ujednat, že tuto působnost bude vykonávat jiný orgán společnosti. Lze tedy shrnout, že tímto nedojde k porušení funkce valné hromady a celkové rovnováhy ostatních orgánů společnosti jako celku. Pokud tak zakladatelé sami učiní, pouze se omezují na svém oprávnění rozhodovat o uložení příplatkové povinnosti. Koneckonců zakladatelům nic nebrání, jestliže jim smluvní úprava nebude vyhovovat, aby provedli změnu společenské smlouvy či stanov a tuto působnost opět přenesli na valnou hromadu, resp. na sebe samotné. Současně není taková smluvní odchylka v žádném případě v rozporu s právy třetích osob, neboť se jich příplatková povinnost nikterak netýká. Závěrem mi není známo, že by součástí právního řádu byla nějaká kogentní norma, která by byla v nesouladu s touto smluvní odchylkou.

Vzhledem k výše uvedenému lze připustit, že smluvní úprava působnosti ohledně uložení příplatkové povinnosti je možná, neboť jsou naplněna kritéria smluvní odchylky, a zakladatelé ji tak mohou přenést z valné hromady na jiný orgán společnosti. S ohledem na to se nabízí možnost, resp. jeví se jako smysluplné a racionální, jestliže je uložení příplatkové povinnosti svěřeno statutárnímu orgánu, aby mu byla současně svěřená též působnost v otázce rozhodování o vrácení příplatku členu společnosti v rozsahu, v jakém převyšuje ztrátu společnosti. Ze zákona tato působnost náleží valné hromadě (§ 166 odst. 1 z. o. k.), avšak ve smyslu výše uvedeném není třeba pochybovat o tom, že i tato působnost může být zakladatelským právním jednáním přenesena na statutární orgán či dozorčí radu.

3. Zhodnocení současné právní úpravy ve vztahu ke smluvní úpravě působností orgánů kapitálových společností a její následky

Na základě přechozích kapitol lze shrnout, že z. o. k. neposkytuje zakladatelům jednoduchý návod v tom, které ustanovení zákona je dispozitivní a které naopak kogentní. Ad hoc tak v každém případě bude úkolem zakladatelů (v případě sporu též soudů) zhodnotit, zda je možné se od ustanovení zákona smluvním ujednáním odchýlit a upravit tak působnost orgánů odlišně. Smluvní úprava působnosti bude jistě možná, stanoví-li tak zákon výslovně. Tak je tomu např. v případě smluvní působnosti v otázce udělení prokury dle § 190 odst. 2. písm. e) z. o. k., kdy tato působnost je svěřena zákonem valné hromadě, ledaže společenská smlouva určí jinak. Přestože zákon poskytuje možnost se smluvní odchylkou vyjádřenou v zakladatelském právním jednání odchýlit od zákonné působnosti, vždy musí zakladatelé pamatovat na to, že jakákoliv smluvní modifikace musí být v souladu se zákonem, resp. s dobrými mravy či veřejným pořádkem a současně nesmí být v rozporu se smyslem a účelem smluvní odchylkou dotčené právní normy. Na druhou stranu ani posuzování souladu smluvní úpravy působnosti s dobrými mravy a veřejným pořádkem nemusí být vždy jednoznačné a nikterak jednoduché. Obdobně též u nalézání účelu a smyslu právní normy. Nicméně je nutné podotknout, že posuzování smluvní odchylky s těmito hodnotami bude značně ovlivněno vnitřním cítěním, zkušenostmi, znalostmi, interpretací, právním povědomím, účelem či úmyslem interpretujícího aj. To, co může být pro jednoho ještě v souladu s těmito hodnotami, naopak nemusí být pro druhého, a proto může být připuštění smluvní odchylky problematické a způsobilé vyvolat pochybnosti. Pokud zákonodárce ani judikatura neposkytuje návod, jakým způsobem se ke konkrétní smluvní úpravě působnosti postavit, nezbyvá zakladatelům kapitálových společností nic jiného, než se spolehnout na svůj výklad a posouzení, a současně též na princip „*nemo iudex sine actore*“ (bez žalobce není soudce). Tzn. nenapadne-li jeden z členů společnosti odlišnou smluvní úpravu, lze pravděpodobně spoléhat v její závaznost (viz níže pojednání o následcích nepřipustné smluvní úpravy). To však nebude možné v případě, že by smluvní úprava zasahovala do práv třetích osob i přesto, že jsou tyto zvlášť chráněny principem materiální publicity. Dojde-li však k soudnímu sporu, ve kterém se bude projednávat přípustnost smluvní odchylky, jejímž prostřednictvím zakladatelé svěřili zákonnou působnost jinému orgánu, resp. její soulad se smyslem a účelem smluvní odchylkou

dotčené právní normy ve smyslu aktuálních judikaturních závěrů²⁸⁶, není toto v konečném důsledku v zájmu zakladatelů, neboť se tím jednoznačně zatěžuje chod společnosti a zvyšují náklady účastníků sporu.

S ohledem na výše uvedené tak současná právní úprava nepřispívá právní jistotě zakladatelů kapitálových společností. Nebylo by přeci jen jednodušší, když by byl z. o. k, obdobně jako přechodí právní úprava (obchodní zákoník), postaven na kogentních pravidlech s výslovnými výjimkami, které by určovaly, kdy je možné se smluvně odchýlit? Jsem toho názoru, že ano. Právní jistotě zúčastněných stran by to jistě pomohlo. Na druhou stranu vycházíme-li ze zásady, že co zákon výslovně nezakazuje, je dovoleno, tak poté by naopak pro současný právní řád bylo vhodné, aby zákonodárce přesně specifikoval, která ustanovení zákona považuje za kogentní, čímž by vyloučil polemizování o jejich dispozitivnosti. To by mohl učinit např. tak, že u zákonných působností, na nichž je dle jeho názoru nutno trvat, by uvedl, že se zakazuje smluvní odchylka, popř. tak, že v jednom ustanovení na konci zákona označí ta ustanovení z. o. k., která považuje za kogentní.

Nedostatek v rámci z. o. k. shledávám též v případě zákonné kontrolní působnosti správní rady u monistické a. s. Nedojde-li totiž k rozdělení působnosti mezi členy správní rady do jednotlivých oborů, domnívám se, že kontrolní působnost postrádá svého smyslu, neboť by správní rada kontrolovala svou vlastní činnost. Podobného názoru je též I. Štenglová²⁸⁷, která má za to, že se v tomto případě vytrácí jeden z prvků ochrany věřitelů a akcionářů společnosti. Doplňuje, že členové správní rady sice mají povinnost péče řádného hospodáře, nicméně nelze očekávat, že ji všichni budou dodržovat. Oproti tomu bude-li působnost správní rady rozdělena mezi jednotlivé členy a někteří budou dohlížet na výkon statutární působnosti ostatních členů, mám za to, že zůstává význam kontrolní funkce nedotčen. Rozdělení působnosti totiž nezavazuje další členy povinnosti dohlížet na ostatní členy, jak spravují záležitosti společnosti. Proto se domnívám, že by zakladatelé a. s. s monistickým systémem měli prostřednictvím stanov rozdělit působnost správní rady mezi její členy, popř. svěřit více kontrolních funkcí valné hromadě.

²⁸⁶ „...Zakázaná (nepřípustná) jsou podle § 1 odst. 2 části věty před středníkem ObčZ pouze ujednání, která odporují smyslu a účelu určité právní normy, bez ohledu na to, zda tímto smyslem a účelem je ochrana veřejného pořádku, dobrých mravů, či jiných – v § 1 odst. 2 ObčZ výslovně nezdůrazněných – hodnot (viz rozsudek NS ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020)

²⁸⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 967.

Dále jsem přesvědčen že by z. o. k. měl v případě, kdy již upravuje určitou působnost, např. působnost v otázce vyplacení záloh na podíl na zisku, alespoň stanovit dispozitivní pravidlo spočívající v určení, který orgán může o výplatě zálohy na podíl na zisku rozhodnout. Společníci či akcionáři, kteří na úpravu této působnosti při zakládání společnosti nemysleli, musí dovodit, který orgán je oprávněn o této otázce rozhodnout. Vzhledem k tomu, že se objevují názory, že tato působnost spadá do zbytkové působnosti statutárního orgánu, ale zároveň také, že tato náleží do působnosti valné hromady, může to některým společnostem činit problém. Pravděpodobně se v takové situaci musí obrátit na advokáta, který jim pomůže tuto otázku rozklíčovat, což jim bezesporu zvyšuje finanční náklady. V této souvislosti si tak lze položit otázku, zda by nebylo vhodnější zahrnout do zákona alespoň dispozitivní úpravu tohoto pravidla, kterou by se společnost řídila v případě absence smluvní modifikace této působnosti. Každopádně je nepochybné, že absence právní úpravy této působnosti právní jistotě zakladatelů kapitálových společností neprospívá a je v jejich zájmu, aby i tato působnost byla v zákoně upravena. Vzniknou-li pochybnosti o této působnosti, je na vině právě absence této úpravy.

Domnívám se, že zákonodárnou úpravu by zasloužily též ustanovení § 190 odst. 2 písm. i) a ustanovení § 421 odst. 2 písm. m), které se věnují působnosti valné hromady ohledně dispozice s obchodním závodem. Podle současné právní úpravy tak není zapotřebí souhlasu valné hromady k transakcím, jejichž následkem je pouze změna struktury závodu, avšak jejího souhlasu je třeba v případě transakcí znamenající podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti. To v konečném důsledku znamená, že v případě dispozice s obchodním závodem či jměním společnosti, která představuje více jak 80 % hodnoty majetku společnosti, není automaticky zapotřebí souhlasu valné hromady. Právní jistotu zakladatelů kapitálových společností by rozhodně posílil dodatek, který by byl připojen na konec těchto ustanovení, spočívající v možnosti zakladatelů ujednat si odlišně, tedy „ledaže společenská smlouva (v případě a. s. stanovy) určí jinak“. Taková úprava v zákoně by znamenala, že si zakladatelé mohou prostřednictvím zakladatelského právního jednání např. ujednat, že dispozice s obchodním závodem či jměním společnosti přesahující hodnoty 100.000,- Kč podléhá souhlasu valné hromady.

Lze samozřejmě najít další možné mezery či nedostatky v zákoně, avšak tímto menším výčtem jsem chtěl poukázat na některé z nich. Na druhou stranu je bezpochyby jasné, že není myslitelné pojednávat o všech možných působnostech a tyto poté v zákoně upravit, což ostatně není možné ani v obecné rovině u všech právních jednání, které mohou v soukromém právu vyvstat. V zájmu zákonodárce by však mělo být naslouchat podnětům z oblasti široké právní veřejnosti a upravit alespoň ty, které si praxe vyžaduje.

3.1. Následky smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností

Zastánci širšího názorového směru by pravděpodobně zkonstatovali, že smluvní úprava působností je nepřípustná, neboť je v rozporu se statusovou otázkou, do které zákonná působnost orgánů kapitálových společností náleží. Podle nich by tak jednoznačně podmínkou výkonu fakultativních orgánů bylo, že nemohou svou působností zasáhnout do působnosti obligatorních orgánů, která je vymezená zákonem. Nelze jim tak svěřit výkon záležitostí, o kterých mají pravomoc rozhodnout jen obligatorní orgány.²⁸⁸ Pokud by však došlo k přenosu určitých pravomocí valné hromady, statutárního orgánu, dozorčí rady či likvidátora na jiné fakultativní orgány, T. Dvořák²⁸⁹ uvádí, že by se ustanovení o těchto působnostech stala nicotná. Obdobně též rozhodl VS²⁹⁰, když judikoval, že v případě, kdy valná hromada na sebe atrahuje rozhodování o záležitostech náležejících do obchodního vedení, bude se na takové rozhodnutí ve smyslu § 45 odst. 1 z. o. k. a § 245 věty druhé o. z. hledět, jako by nebylo přijato. NS ve svém usnesení ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008 judikoval, že „*Společníci nemohou ujednáním ve společenské smlouvě odejmout obligatorně zřizovanému orgánu (jednateli) část působnosti svěřené mu zákonem a svěřit ji do působnosti zákonem nepředvídaného orgánu společnosti zřizovaného společenskou smlouvou.*“²⁹¹ NS se však již nezabýval tím, jakým právním následkem jsou stížena ustanovení o těchto působnostech, nicméně určil, že výkonný fakultativní orgán mající působnost statutárního orgánu je neplatný. K. Hurychová²⁹² dovozuje, že rozhodnutí o změně obsahu stanov by bylo považováno za zdánlivé, resp. by se na něj uplatnila fikce nepřijetí, jen pokud by byla odchylka od kogentní úpravy posouzena podle ustanovení § 580 a násl. o. z. za (absolutně) neplatnou. Podle ustanovení § 245 poslední věty o. z. rozhodl-li orgán o záležitosti, o které nemá působnost rozhodnout, hledí se na takové rozhodnutí jako by nebylo přijato, resp. je zdánlivé (nicotné).

Vzhledem k výše uvedenému lze konstatovat, že smluvní odchylky měnící (přenášející) zákonné působnosti by byly až do nedávna v případě soudního přezkumu pravděpodobně považovány za zdánlivé. Dosavadní judikatura se tak přikláněla k širšímu pojetí statusové otázky, a to ještě velice okrajově, neboť NS ve svém stanovisku ze dne 13. 1. 2016,

²⁸⁸ SEDLÁČEK: *Smluvní volnost a...*, In: *Právní prostor* [online].

²⁸⁹ DVOŘÁK: *Společnost s ručením omezeným*, s. 245.

²⁹⁰ Usnesení VS, sp. zn. 14 Cmo 244/2018.

²⁹¹ Usnesení NS, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008.

²⁹² HURYCHOVÁ: *Schvalování odměn členů...*, In: *Beck-online* [online právní informační systém].

sp. zn. Cpjn 204/2015, uvedl, že statusovými otázkami má namysli kromě jiného i působnost orgánů obchodních korporací.²⁹³ Zlom nastal v důsledku rozsudku NS ze dne 10.6.2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020, který je v rozporu s dosavadní judikaturou. NS v něm judikoval závěr, že ne každé odchýlení od právní normy chránící veřejný pořádek lze bez dalšího kvalifikovat jako její porušení. NS upřednostnil test účelu a smyslu smluvní odchylkou dotčené právní normy oproti širšímu pojetí statusové otázky. R. Kříž²⁹⁴ se nicméně domnívá, že širší pojetí statusové otázky poskytuje členům společnosti větší právní jistotu, na druhou stranu však neumožňuje adaptaci právních poměrů na konkrétní společnost.

NS v podstatě výše uvedeným rozsudkem ze dne 10.6.2020 prolomil názor širšího pojetí statusové otázky, aniž by to skutečně zamýšlel, neboť zcela nově vymezil, jak je třeba nahlížet na smluvní odchylky. Vytvořil tak předpoklad, že smluvní ujednání, které se odlišuje od zákonných ustanovení, musí být vždy poměřeno se smyslem a účelem smluvní odchylkou dotčené právní normy. I přesto se domnívám, že nelze upustit od poměrování předmětné smluvní odchylky s generální klauzulí ve smyslu § 1 odst. 2 o. z. Na základě toho byla výše predestřena kritéria smluvní odchylky, přičemž budou-li splněna, lze předpokládat přípustnost konkrétní smluvní úpravy působnosti orgánu kapitálové společnosti. Avšak nebudou-li splněna, bude se na rozhodnutí o otázkách, které byly smluvní odchylkou svěřeny určitému orgánu, hledět ve smyslu výše uvedené judikatury a ustanovení § 245 o. z. jako by nebyly přijaty. Na druhou stranu se domnívám, že bylo-li by takové ustanovení součástí zakladatelského právního jednání, muselo by být s ohledem na rozpor se zákonem, dobrými mravy či veřejným pořádkem považováno za (absolutně) neplatné. Pak by současně platilo, a to v souladu s ustanovením § 576 o. z., že jen takové ustanovení zakladatelského právního jednání je neplatné, přičemž ostatní ustanovení zůstávají v platnosti.

²⁹³ Stanovisko NS, sp. zn. Cpjn 204/2015.

²⁹⁴ KŘÍŽ: *Statusová otázka právní...*, s. 27-28.

4. Závěr

Smluvní úprava působností orgánů kapitálových společností představuje pozoruhodnou oblast soukromého práva, která si jednoznačně zaslouží hlubšího zkoumání a pozornosti. Doposud však patří mezi sporné otázky právní praxe. V rámci akademické obce nepanuje shoda ohledně toho, zda působnosti orgánů kapitálových společností patří ke statusovým otázkám či nikoliv. První konzervativnější a širší směr zastává názor, že do statusových otázek právě působnost orgánů náleží. Druhý užší naopak tvrdí, že působnost orgánů není součástí statusové otázky. Dosavadní judikatura dosud zastávala názor první, avšak ten dostatečně nezdůvodňoval, proč právě působnost orgánů patří mezi statusovou otázku. Až nedávná judikatura tento přístup prolomila a vyslovila názor, že je zapotřebí smluvní úpravu zakladatelů kapitálových společností poměřovat se smyslem a účelem smluvní úpravou dotčené právní normy. S ohledem na závěry dřívější judikatury se spousta autorů ani úpravě působnosti nevěnovala, neboť ji v souladu s ní považovala za nepřipustnou. Odborná právní literatura tak v důsledku toho o smluvní úpravě působností pojednávala zřídka, a to zejména díky menšinovým zastáncům druhého názorového směru. Nicméně se domnívám, že s ohledem na nový judikturní závěr a potřeby praxe si tato tematika vyžádá větší pozornost.

Nejprve jsem v úvodní části své práce charakterizoval působnost jako takovou a následně popsal jednotlivé druhy působností orgánů kapitálových společností. Z této charakteristiky vzešlo, že působnost se dělí na zákonnou, smluvní a působnost založenou jinými interními akty uvnitř společnosti. Právě smluvní působnost je ta, na kterou cílila tato rigorózní práce.

Hlavním cílem práce bylo odpovědět na otázku, zda a jakým způsobem mohou zakladatelé kapitálových společností upravit působnost orgánů těchto společností v mezích zákona či judikatury, popř. konstatování toho, že úprava působností možná není. Podrobnou analýzou různých smluvních úprav působností orgánů kapitálových společností vymezenou v rámci druhé kapitoly jsem dospěl k závěru, že pro tyto účely je nutné rozlišit případy, kdy se jedná o změnu zákonem upravené působnosti (takové působnosti, kterou je ze zákona nadán určitý orgán společnosti) a působnost založenou společenskou smlouvou zákonem neupravenou (působnost, která nebyla ze zákona svěřena žádnému orgánu). Bude-li se jednat o tu první (zákonnou působnost), je nutné stanovit kritéria přípustnosti smluvní odchylky, se kterou se konkrétní smluvní úprava poměří. Celkem jsem stanovil čtyři kritéria, která musí být splněna, aby se zakládající společníci či akcionáři mohli odchýlit od zákonné úpravy. V případě druhém

se smluvní ujednání zakladatelů sice nepoměřuje se všemi kritérii, nicméně vždy je však nutné, aby smluvní ujednání bylo v souladu s dobrými mravy a veřejným pořádkem a současně se touto odchylkou nezasáhlo do funkčnosti jednotlivých orgánů a celé společnosti (druhé kritérium). První kritérium spočívá v tom, že v ustanovení týkající se určité působnosti, které je dotčeno smluvní odchylkou, nesmí být výslovně stanoven zákaz smluvní odchylky. Druhé kritérium pak představuje to, že smluvní odchylka nesmí být v rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem. Třetím kritériem je ona statusová otázka, a sice, že daná působnost nepředstavuje statusovou otázku. Ohledně tohoto kritéria je nutné vycházet z názoru druhého názorového směru, resp. užšího pojetí statusové otázky, které působnost orgánů kapitálových společností neřadí mezi statusové otázky. Poslední čtvrté kritérium smluvní odchylky bude splněno, jestliže smluvní odchylka nebude v rozporu se smyslem a účelem právní normy, od níž se smluvním ujednáním zakladatelé odchylují.

V úvodu práce byla položena také otázka, zdali je vůbec úprava působností potřebná (vhodná). K tomu dodávám, že v určitých případech může být modifikace smluvní působnosti určitého orgánu smysluplná a efektivní. Zejména např. v případě přenesení působnosti ohledně volby statutárního orgánu (v méněčlenných společnostech z důvodu nemožnosti obsadit funkci člena statutárního orgánu kvůli bezplatnosti funkce či odměny na základě hospodářského výsledku, v mnohočlenných naopak z důvodu administrativního – velké transakční náklady, dosažení potřebného kvora apod.); přenesení působnosti v otázce odměňování na jiný orgán (z důvodu nezávislosti orgánu na společností); stanovení limitu hodnoty dispozic s obchodním závodem či jměním společnosti, o kterých ještě rozhoduje statutární orgán, a má-li být tato hranice překročena, je zapotřebí souhlasu valné hromady aj. V určitých situacích tak může být vhodnější, aby o určitých otázkách rozhodoval nezávislý specializovaný orgán k tomu určený (např. výbor pro odměňování), někdy aby o otázkách rozhodovala sama valná hromada (rozhodování o výplatě zálohy na podíl na zisku, volba znalce při oceňování nepeněžitěho vkladu), popř. aby záležitosti byly svěřeny statutárnímu orgánu (rozhodnutí o uložení příplatkové povinnosti). Jako smysluplné se též může jevit omezení pravomocí statutárního orgánu za jejich současného přenesení na valnou hromadu, neboť se tímto posiluje postavení společníků či akcionářů, kteří se tímto mohou více podílet na řízení společnosti. Opakem toho může být vhodné přenést působnost ohledně příplatkové povinnosti na statutární orgán, neboť pokud budou přesně vymezena pravidla takové příplatkové povinnosti, nemusí o ní rozhodovat valná hromada, která by se musela seznamovat s veškerými podklady k provedení příplatkové

povinnosti. Statutární orgán v takovém případě může efektivně reagovat na hospodářský deficit, aniž by se pro to musela svolat valná hromada skládající se z vícero členů.

Předchozí odpovědi tak současně zodpovídají i třetí otázku položenou v úvodu, a sice, jaká smluvní úprava působností je teoreticky možná a v praxi současně aplikovatelná. Nabízí se tedy řada možných úprav působností. Není však jednoznačné, zda teoreticky možné smluvní úpravy působností orgánů kapitálových společností, které byly prověřeny kritérii smluvní odchylky, budou v praxi aplikovatelné. Až do vydání nejnovější judikatury, jejímž prostřednictvím se smluvní odchylka má posuzovat se smyslem a účelem jí dotčené právní normy, bylo pravděpodobně jisté, že s ohledem na dosavadní judikaturu by smluvní úprava přijatelná nebyla, neboť by byla v rozporu se statusovou otázkou. Současná judikatura sice smluvní úpravu připouští, ale jen pokud není v rozporu se smyslem a účelem dotčené právní normy, avšak posouzení smyslu a účelu může být jinými posuzováno odlišně a v konečném důsledku i záporně. Lze tak pravděpodobně konstatovat, že smluvní úprava působností, která projde všemi kritérii smluvní odchylky, jejíž posouzení provedou zakladatelé, bude přijatelná i platná, a to až do té doby, než bude někým soudně napadena a v rámci soudního řízení vyjde najevo, že je neplatná, ledaže soud judikuje její platnost. Obdobně musím pohlížet i na rozhodnutí orgánu, na něhož byla působnost v určité otázce přenesena. Nenapadne-li někdo rozhodnutí takového orgánu, bude se na takové jednání hledět jako na účinné, i když by pro rozpor s kritérii mohlo být shledáno nicotné. Na základě toho je nutné konstatovat, že současný stav rozhodně není v zájmu právní jistoty zakladatelů kapitálových společností. Teoreticky možná je i smluvní odchylka v otázce pokynů do obchodního vedení, avšak dle současné judikatury nepřipustná, přičemž v praxi je přijatelná jen změna působností v otázce přesahující obchodní vedení (strategické řízení). Zda a jaká smluvní odchylka je přípustná, povede zpravidla k tomu, že zakladatelé dají nakonec přednost jistotě v podobě setrvání na zákonné úpravě, což však může vést k neefektivnímu fungování společnosti oproti stavu, kdy by k smluvní úpravě působností došlo.

Na závěr bych podotknul a zakladatelům kapitálových společností zamýšlejících modifikovat působnosti orgánů v jejich společnosti doporučil, aby při zakládání společností byly v otázkách změn působností ostražití. Některé smluvní úpravy (působnost schvalování pachtu valnou hromadou) budou představovat jen omezení zástupčího oprávnění (navenek je společnost nadále odpovědná i přesto, že jednání statutárního orgánu nebylo valnou hromadou schváleno) a některé mohou být v praxi těžko aplikovatelné (viz výše). Jednoznačně nelze nastavit všechna pravidla z. o. k. tak, aby byla vhodná pro všechny, a proto by měly být alespoň

z části reflektovány potřeby konkrétní společnosti, pročez učiněna možnost zakladatelům spočívající v tom, aby si dotvořili či upravili působnost orgánů tak, aby to vyhovovalo nastaveným poměrům v jejich společnosti. Jsem tak přesvědčen, že v určitých případech by modifikace působností měla být připuštěna a věřím, že časem si praxe a judikatura některé smluvní úpravy působností osvojí a zákonodárce je v důsledku toho zakomponuje do zákona.

Použité zdroje

Monografie

1. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. [I.], [§ 1-215]. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 991 s. ISBN 978-80-7380-451-0.
2. DĚDIČ, Jan a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob*. Praha: C. H. Beck, 2015, 394 s. ISBN 978-80-7400-285-4.
3. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 984 s. ISBN 978-80-7478-961-8.
4. DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 696 s. ISBN 978-80-7478-633-4.
5. EICHLEROVÁ, Kateřina. Záloha na podíl na zisku v kapitálových společnostech. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 69-82. ISBN 978-80-7478-654-9.
6. FILIP, Václav; FYRBACH David. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 616 s. ISBN 978-80-7552-231-3.
7. HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. Olomouc: ANAG, 2013, 859 s. ISBN 978-80-7263-823-9. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 27. 3. 2022]
8. HEJDA, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, 784 s. ISBN 978-80-7201-917-5.
9. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfpw64zrgu&tocid=nnptembqhfpw64zrgu>
10. HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Valné hromady společností s ručením omezeným*. V Praze: C. H. Beck, 2011, 552 s. ISBN 978-80-7400-391-2.
11. HORÁČEK Vít. Vybrané instituty corporate governance při přeshraničním podnikání. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 24-30. ISBN 978-80-7478-654-9.
12. HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 280 s. ISBN 978-80-7478-654-9.

13. CHALUPA, Ivan; REITERMAN, David. Může být valné hromadě podle § 190 odst. 2 písm. o) ZOK společenskou smlouvou svěřena působnost k rozhodování případů v oblasti obchodního vedení? *PMZOK – Praktický manuál k ZOK*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 5. 2022].
14. JOSKOVÁ, Lucie a kol. Nová společnost s ručením omezeným. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4445-2. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 15. 3. 2022].
15. JOSKOVÁ, Lucie a kol. Nová společnost s ručením omezeným: právo – účetnictví – daně. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0872-5. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 15. 3. 2022].
16. JOSKOVÁ, Lucie. Dělbá působnosti v kolektivním statutárním orgánu a její dopad na odpovědnost. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 181–193. ISBN 978-80-7478-654-9.
17. KVAČKOVÁ, Riana. Vybrané otázky české právní úpravy odměňování členů orgánů akciových společností s přihlédnutím k evropskému kontextu. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 207-222. ISBN 978-80-7478-654-9.
18. LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1608 s. ISBN 978-80-7478-537-5.
19. LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 2628 s. ISBN: 978-80-7598-881-2. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, © 2000-2022 [cit. 19. 11. 2022].
20. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. ISBN 978-80-7400-852-8
21. MALÝ, Milan. Úloha správní rady v systému správy společností. In: HURYCHOVÁ, Klára; BORSÍK Daniel (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 59–66. ISBN 978-80-7478-654-9.
22. POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní korporace a nekalá soutěž*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 636 s. ISBN 978-80-7478-873-4.
23. PRAVDOVÁ, Markéta a kol. Postavení jednatele: právní a daňový pohled. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-247-3150-6 In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 17. 3. 2022].
24. RADA, Ivan. *Jednatelé s. r. o., Představenstvo a. s.: práva, povinnosti, odpovědnost*. Praha: Linde, 2003, 152 s. ISBN 0-86131-42-4.
25. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, 1008 s. ISBN 978-80-7400-480-3.

26. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 1128 s. ISBN 978-80-7400-540-4.
27. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, 1316 s. ISBN 978-80-7400-799-6.
28. ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon*. Praha: C. H. Beck, 2020, 1805 s. ISBN 978-80-7400-769-9.

Články

1. BERAN, Karel. Může být právnická osoba svéprávná? In: *Právník* [online]. 2018, r. 157, č. 8, s. 660. [cit. 18. 3. 2022]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2018/8/3.Beran_657-669_8_2018.pdf
2. BRUGGER, Walter. Aktuelles zur Satzungsstrenge nach OGH 6 Ob 28/13 f. *Österreichische Notariats-Zeitung* 05/2014 [online], © DORDA Rechtsanwälte GmbH 2022, publikováno 3. 6. 2014, s. 145-154 [cit. 2. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.dorda.at/sites/default/files/brugger_aktuelles_zur_satzungsstrenge_notariatszeitung_05_2014.pdf
3. DĚDIČ, Jan. Aktuální výkladové problémy zákona o obchodních korporacích. *Právní prostor* [online]. Právní prostor.cz, publikováno 27. 5. 2016 [cit. 3. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/aktualni-vykladove-problemy-zakona-o-obchodnich-korporacich>
4. EICHLEROVÁ, Kateřina. Mandatory and default regulation in company law in Czech Republic [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 47-60. ISSN 2644-6359 [cit. 26. 11. 2022]. Dostupné z: https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/issue/view/2020_1/10
5. EICHLEROVÁ, Kateřina. Může být jednatel ustanoven do funkce jinak než valnou hromadou? In: BEJČEK, Josef et al. (eds.). *DNY PRÁVA 2015 – DAYS OF LAW 2015* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 41-50 [cit. 17. 2. 2022]. ISBN 978-80-210-8192-5. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/34590>
6. ELIÁŠ, Karel. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie* [online], publikováno 13. 10. 2015, Praha: © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012–2013 [cit. 17. 2. 2022]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-pojeti-dispozitivniho-prava-v-obcanskem-zakoniku>
7. GÁBRIŠ, Tomáš. Mandatory and Default Rules in Private Law [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 61-70. [cit. 6. 12. 2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.46282/blr.2020.4.1.163>
8. GIUDICI, Paolo, AGSTNER, Peter. Startups and Company Law: The Competitive Pressure of Delaware on Italy (and Europe?). *European Business Organization Law*

- Review* [online], 2019, č. 20, s. 597–632 [cit. 2. 12. 2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40804-019-00163-x>
9. GLINIECKI, Bartłomiej. Mandatory and Default Rules in Polish Company Law [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 71-78 [cit. 5. 12. 2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.46282/blr.2020.4.1.164>
 10. HAVEL, Bohumil. Chiméra neproniknutelnosti obchodního vedení ve společnosti s ručením omezeným (?). *Obchodněprávní revue*. 2019, č. 6, s. 151-155. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 20. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gzpxgxzrguyq&groupIndex=0&rowIndex=0>
 11. HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 1, s. 13-16. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2020 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7gfpxgxzrgm#>
 12. HAVEL, Bohumil, PIHERA, Vlastimil. Hranice autonomie vůle v právu obchodních korporací (strukturální úvahy). *Právník*, 2022, roč. 161, č. 4, s. 319-331.
 13. HURYCHOVÁ, Klára. Prokura v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie* [online], publikováno 20. 10. 2014, Praha: © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012 – 2013 [cit. 16. 5. 2022]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/prokura-v-novem-obcanskem-zakoniku?browser=mobi>
 14. HURYCHOVÁ, Klára. Schvalování odměn členů řídících orgánů akciových společností. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 11-12, s. 305-314. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, 2022 [cit. 23. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7geyv6mjsl5zv6mzqgu&groupIndex=0&rowIndex=0#>
 15. KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 4, s. 108-113. ISSN 1803-6554. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgjpw64s7grpxgxzrga4a&groupIndex=0&rowIndex=0>
 16. KRÍŽ, Radim. Akcie s vysílacím právem a změna vnitřní struktury orgánů akciové společnosti. *Bulletin advokacie*, roč. 2022, č. 3, s. 15-19. ISSN 1210-6348.
 17. KRÍŽ, Radim. Statusová otázka právní úpravy působnosti valné hromady akciových společností. *Bulletin advokacie*, roč. 2021, č. 10, s. 23-31. ISSN 1210-6348.

18. LÁLA, Daniel. Komu náleží obchodní vedení ve veřejné obchodní společnosti? *epravo.cz* [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2022, publikováno 17. 12. 2015 [cit. 19. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/komu-nalezi-obchodni-vedeni-ve-verejne-obchodni-spolecnosti-99917.html>
19. LISSE, Luděk. Orgány obchodní korporace I: Neplatnost rozhodnutí statutárních a kontrolních orgánů obchodní korporace. *epravo.cz* [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2020, publikováno 27. 2. 2018 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/organy-obchodni-korporace-i-neplatnost-rozhodnuti-statutarnich-a-kontrolnich-organu-obchodni-korporace-107152.html>
20. LOKAJOVÁ, Kateřina. Smluvní volnost a její meze (včetně vymahatelnosti) v ustanoveních stanov českých akciových společností – část I. *Právní prostor* [online]. Právní prostor.cz, publikováno 25. 5. 2018 [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/smluvni-volnost-a-jeji-meze-vcetne-vymahatelnosti-v-ustanovenich-stanov-ceskych-akciovych-spolecnosti>
21. PATAKYOVÁ, Mária, WINNER, Martin. Mandatory and Default Rules in Company Law. Editorial [online]. *Bratislava Law Review*, 2020, Vol. 4, No (1), s. 45-46 [cit. 5. 12. 2022]. Dostupné z: https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/issue/view/2020_1/10
22. PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 246-250. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgjpw64s7hfpxgzsgq3a&groupIndex=0&rowIndex=0#>
23. PIHERA, Vlastimil, KOKEŠ, Jiří. Výbor pro audit v aktuální perspektivě českého práva obchodních korporací. *Obchodněprávní revue*, 2019, č. 9, s. 213-218. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 22. 11. 2022].
24. POKORNÁ, Jarmila. Právní postavení akcionářů a výkon jejich oprávnění řídit společnost. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1179-1185.
25. ROSICKÝ, Zdeněk. Rozhodování o udělení a odvolání prokury. *Bulletin advokacie* [online], publikováno 29. 9. 2016 Praha: © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012 – 2013 [cit. 16. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/rozhodovani-o-udeleni-a-odvolani-prokury?browser=mobi>
26. SEDLÁČEK, Jakub. Smluvní volnost a její meze ve stanovách českých akciových společností – část I. *Právní prostor* [online]. Právní prostor.cz, publikováno 8. 6. 2018 [cit. 3. 2. 2022]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/smluvni-volnost-a-jeji-meze-ve-stanovach-ceskych-akciovych-spolecnosti>

27. ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*. 2019, č. 3, s. 3-12. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 6. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpwc3s7gnpxgxzt&groupIndex=0&rowIndex=0>
28. TELEČ, Ivo. Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek. *Právní rozhledy*. 2011, č. 1, s. 1-6. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgfpw44s7gfpngxzr&groupIndex=8&rowIndex=0#>

Judikatura

1. Rozsudek NS ze dne 29. 5. 2019 sp. zn. 27 Cdo 2645/2018. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2020 [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrhfpw4427ge4dona&groupIndex=1&rowIndex=0>
2. Rozsudek. NS ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 20. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxexzsgpww2lw&groupIndex=0&rowIndex=0>
3. Stanovisko NS ze dne 13. 1. 2016 sp. zn. Cpjn 204/2015. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2020 [cit. 21. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgzpxexztgfpww2lw>
4. Usnesení NS ze dne 22. 2. 2017 sp. zn. 29 Cdo 1104/2016. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 22. 2. 2022]
5. Usnesení VS ze dne 11. 9. 2015 sp. zn. 7 Cmo 67/2015. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 22. 2. 2022].
6. Usnesení NS ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2020 [cit. 23. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgbpxa4s7ge2f6427guzda&groupIndex=0&rowIndex=0#>
7. Usnesení VS v Praze ze dne 7. 5. 2019, sp. zn. 14 Cmo 244/2018. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2020 [cit. 24. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxa4s7gfpngxztgq&groupIndex=2&rowIndex=0#>
8. Usnesení NS ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 573/2006. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 16. 3. 2022]. Dostupné z:

- <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqhfwpwxzvgy2tg&groupIndex=0&rowIndex=0#>
9. Rozsudek NS ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 32 Cdo 246/2015. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 24. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgzpw4427gq3teni>
 10. Rozsudek NS ze dne 13. 1. 2021 sp. zn. 21 Cdo 1892/2020. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 25. 3. 2022]
 11. Usnesení NS ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1532/2017. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 27. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrhfpexzrgazf6y3joy#>
 12. Usnesení NS ze dne 10. 3. 2010 sp. zn. 29 Cdo 2533/2008. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 29. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgbpxa4s7gizv6427ha3de&groupIndex=0&rowIndex=0>
 13. Usnesení NS ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrhbpexzrguzf6y3joy&groupIndex=0&rowIndex=0#>
 14. Rozsudek NS ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxa4s7ge4v6427gy3tq#>
 15. Usnesení NS ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrhbpax4s7gvpngxzrha2q#>
 16. Usnesení NS ze dne 11. 10. 2000, sp. zn. 29 Cdo 968/2000. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqgbpw4427gmzdeni&groupIndex=0&rowIndex=0>

Právní předpisy

1. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 1. 2. 2022].

2. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 2. 2. 2022].
3. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění zákona č. 353/2021 Sb. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 4. 2. 2022].
4. Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev ve znění zákona č. 33/2020 Sb. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 26. 2. 2022].
5. Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění zákona č. 261/2021 Sb. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 26. 2. 2022].
6. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění zákona č. 37/2021 Sb. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 6. 3. 2022].
7. Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění zákona č. 261/2021 Sb. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. Atlas consulting, © 2022 [cit. 10. 3. 2022].
8. Zákon č. 33/2020, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 24. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgiyf6mztfuyq>
9. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 24. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyv6njrgmwtkoi#>
10. Stock Corporation Act of 6 September 1965 (Federal Law Gazette I, p. 1089), ve znění Článku 7 zákona ze 7. 8. 2021 (Federal Law Gazette I p. 3311). *Federal Ministry of Justice* [online] [cit. 5.12.2022]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_aktg/englisch_aktg.html#p0098

Internetové zdroje

1. JANÍČEK, Petr; KUCHAR, Roman. NS připouští udělování závazných strategických pokynů statutárnímu orgánu. *danovky.cz* [online] © 2014–2020 KPMG, publikováno 8. 10. 2019 [cit. 22. 5. 2022]. Dostupné z: <https://danovky.cz/cs/ns-pripousti-udelovani-zavaznych-strategickych-pokynu-statutarnimu-organu>
2. KREJČÍ, Pavla. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník § 450 [Prokura - její udělení a rozsah]. *jednatel.cz* [online] Copyright © 1997 – 2022 by Dashöfer Holding,

- Ltd., publikováno 1. 11. 2016 [cit. 16. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.jednatel.cz/onb/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-450-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EpbilUoGYBk6OWc7DxJhctdpZOoRIBDtEg/>
3. Společnost s ručením omezeným. *Ministerstvo spravedlnosti ČR* [online] © 2013–2015. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obchodni-korporace/konkretni-zmeny/spolecnost-s-rucenim-omezenym>

Ostatní zdroje

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, © 2022 [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné [z: https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyf6mztl5shu#](https://www-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyf6mztl5shu#)
2. KREMSEK, Johannes. *Satzungsstrenge in der Aktiengesellschaft* [online]. Graz, 2019, 53 s. [cit. 2. 12. 2022]. Diplomová práce. An der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Karl-Franzens-Universität Graz. Dostupné z: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/3853630?originalFilename=true>
3. ZBRANEK, Petr. *Smluvní úprava působnosti orgánů s.r.o. – možnosti a meze* [online]. Brno, 2020, 65 s. [cit. 1. 2. 2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/ulnsg/Smluvni_uprava_pusobnosti_organu_s.r.o._-moznosti_a_meze.pdf

Příloha - vzorová ujednání smluvních úprav působností orgánů kapitálových společností

Za účelem shrnutí a zpřehlednění smluvní úpravy působnosti orgánů s.r.o. a a.s. uvádím níže v souvislosti s kapitolou 2., ve které byly učiněny závěry k jednotlivým případům smluvních úprav působností, příklady vzorového smluvního ujednání analyzovaných působností.

V otázce volby a odvolání statutárního orgánu

Vzorové ujednání by v rámci zakladatelského právního jednání mohlo případně vypadat následovně:

1.

„čl.16

Dozorčí rada společnosti

- 1) *Dozorčí rada je kontrolním orgánem společnosti*
- 2) *Do působnosti dozorčí patří kromě zákonné působnosti uvedené v § 201 odst. 2 z. o. k. působnost volby a odvolání jednatele.“*

2.

„čl. 9

Podíl

- 4) *Společníci mají tyto podíly na společnosti:*
 - a. *František Novák, zvláštní podíl č. 1 ve výši 44 % (čtyřicet čtyři procent), odpovídající vkladu do základního kapitálu ve výši 44.000,- Kč (čtyřicet čtyři tisíc korun českých), ke kterému se váže podíl na zisku, ztrátách a likvidačním zůstatku společnosti ve výši 44 % (čtyřicet čtyři procent), s tímto podílem je spojeno vysílací právo společníka Františka Nováka jmenovat jednoho ze tří jednatelů společnosti a také právo jmenovaného jednatele odvolat.*

3.

- 4) *Společníci mají tyto podíly na společnosti:*
 - a. *František Novák, zvláštní podíl č. 1 ve výši 44 % (čtyřicet čtyři procent), odpovídající vkladu do základního kapitálu ve výši 44.000,- Kč (čtyřicet čtyři tisíc korun českých), ke kterému se váže podíl na zisku, ztrátách a*

likvidačním zůstatku společnosti ve výši 44 % (čtyřicet čtyři procent), s tímto podílem je spojeno právo společníka Františka Nováka navrhnout jednatele společnosti ke schválení valné hromadě.

4.

- 4) *Společníci mají tyto podíly na společnosti:*
- b. *František Novák, zvláštní podíl č. 1 ve výši 44 % (čtyřicet čtyři procent), odpovídající vkladu do základního kapitálu ve výši 44.000,- Kč (čtyřicet čtyři tisíc korun českých), ke kterému se váže podíl na zisku, ztrátách a likvidačním zůstatku společnosti ve výši 44 % (čtyřicet čtyři procent), povinnost společníka vykonávat funkci jednatele společnosti.*“

V otázce schválení a výplaty zálohy na podíl na zisku

1.

„čl.12

Valná hromada společnosti

- 1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*
- 2) *Do působnosti valné hromady patří kromě zákonné působnosti uvedené v § 421 odst. 2 z. o. k. působnost schválení a výplaty záloh na podíl na zisku“*

2.

„čl.15

Představenstvo

- 1) *Statutárním orgánem společnosti je představenstvo.*
-
- 5) *Do působnosti představenstva náleží výplata záloh na podíl na zisku po přechozím schválením valnou hromadou společnosti“*

V otázce volby znalce při oceňování nepeněžitého vkladu

1.

„čl.12

Valná hromada společnosti

- 1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*

- 2) *Do působnosti valné hromady patří kromě zákonné působnosti uvedené v § 421 odst. 2 z. o. k. působnost volby znalce při oceňování nepeněžitého vkladu“*

2.

„čl.12

Valná hromada společnosti

- 1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*

....

- 3) *Valná hromada společnosti schvaluje návrh jednatele ohledně volby znalce při oceňování nepeněžitého vkladu.*

čl.15

Jednatelé

- 1) *Statutárním orgánem společnosti jsou jednatele.*

....

- 6) *Do působnosti jednatelů náleží návrh znalce oceňujícího nepeněžitý vklad, který však podléhá schválení valné hromadě dle čl. 12 odst. 3 této Smlouvy. Jednatel je povinen navrhnout osobu znalce bezodkladně jakmile má dojít k ocenění nepeněžitý vkladu kteréhokoliv společníka.“*

V otázce dispozice s obchodním závodem a jměním společnosti

1.

„čl.12

Valná hromada společnosti

- 1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*

....

- 4) *Do působnosti valné hromady spadá též schvalování jakýchkoliv dispozic s obchodním závodem (prodej, zastavení a pacht) nebo se jměním společnosti.“*

2.

„čl.12

Valná hromada společnosti

1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*

.....

5) *Do působnosti valné hromady spadá též schvalování dispozic s obchodním závodem či se jměním společnosti, které přesahuje hodnotu 10.000,- Kč. “*

čl.15

Jednatelé

1) *Statutárním orgánem společnosti jsou jednatelé.*

.....

7) *Do působnosti jednatelů náleží dispozice s obchodním závodem nebo se jměním společnosti, které nepřesahují hodnotu 10.000,- Kč. Pakliže dispozice s nimi přesahuje hodnotu 10.000,- Kč, podléhá tato dispozice souhlasu valné hromady dle čl. 12 odst. 5 této Smlouvy.*

V otázce (schválení) udělení a odvolání prokury

1.

„čl.12

Valná hromada společnosti

1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*

2) *Do působnosti valné hromady patří kromě zákonné působnosti uvedené v § 421 odst. 2 z. o. k. působnost v udělování i odvolávání prokury. “*

2.

„čl.12

Valná hromada společnosti

1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*

.....

- 6) *Do působnosti valné hromady spadá též schválení udělení i schválení odvolání prokury.*

čl.15

Představenstvo

- 1) *Statutárním orgánem společnosti je představenstvo.*
.....
- 8) *Do působnosti představenstva náleží udělení i odvolání prokury, které však podléhá schválení valnou hromadou dle čl. 12 odst. 6 těchto Stanov.“*

V otázce obchodního vedení

„čl.12

Valná hromada společnosti

- 1) *Valná hromada společnosti je nejvyšším orgánem společnosti.*
.....
- 9) *Valná hromada společnosti je oprávněna udělovat jednateři pokyny v rámci strategického řízení společnosti (otázek mající pro společnost zásadní význam).“*

V otázce schvalování smlouvy o výkonu funkce a odměňování

„čl.16

Dozorčí rada společnosti

- 1) *Dozorčí rada je kontrolním orgánem společnosti*
- 2) *Do působnosti dozorčí patří kromě zákonné působnosti uvedené v § 201 odst. 2 z. o. k. působnost volby a odvolání jednatele, schválení smlouvy o výkonu funkce jednatele, včetně jeho odměny.“*

V otázce uložení příplatkové povinnosti

„čl. 15 Jednatelé

1) Statutárním orgánem společnosti jsou jednatelé.

.....

5) Do působnosti jednatelů náleží uložení příplatkové povinnosti. Jednatelé jsou oprávněni uložit společníkům povinnost poskytnout peněžitý příspěvek, a to v souladu s § 162 a násl. z. o. k..“

Abstrakt

Tato rigorózní práce se zabývá problematikou smluvní úpravy působnosti orgánů s.r.o. a a. s. Cílem práce je zanalyzovat možnosti zakladatelů (společníků či akcionářů) kapitálových společností, zda a jakým způsobem mohou upravit působnost orgánů těchto společností. Práce se nejprve věnuje popisu působností jednotlivých orgánů s.r.o. a a. s. Stěžejní část práce stanovuje podmínky pro realizaci smluvní úpravy působností a podrobně rozebírá konkrétní smluvní úpravy jednotlivých působností orgánů. Poslední kapitola se zabývá zhodnocením současné právní úpravy a následky (ne)přípustné smluvní úpravy působností. Závěrem je odpovězeno na otázky uvedené v úvodu a shrnuty nejdůležitější poznatky této rigorózní práce.

Abstract

This rigorous thesis concerns with the issue of contractual regulation of the competence of corporate bodies in Ltd. and joint-stock company (JSC). The aim of this thesis is to analyze the possibilities of the founders (partners or shareholders) of capital companies whether and how they can regulate competences of corporate bodies in these companies. At first the thesis describes the competences of individual bodies in Ltd. and JSC. The main part of the thesis determines conditions for the implementation of contractual arrangements of competences of corporate bodies and analyzes the specific contractual arrangements of individual competencies of corporate bodies. The last chapter concerns with the evaluation of the current legislation and the consequences of (in)admissible contractual regulations. In the end, questions mentioned in the introduction are answered and the most important findings of this rigorous thesis are summarized.

Klíčová slova

působnost orgánů s.r.o. a a. s., zákonná působnost, smluvní působnost, smluvní úprava působnosti, kogentní ustanovení, dispozitivní ustanovení, kritéria smluvní odchylky, zakladatelské právní jednání

Key words

competences of corporate bodies in Ltd. and JSC, statutory competences, contractual competences, contractual regulation of competences, mandatory provisions, directory provisions, criteria of contractual deviation, articles of association